

Dan Neamu - Sibife

MIȘCAREA IDEILOR.
instanțele memoriei.
reviste românești
din afara granițelor.

Semnează:

- Mihaela Albu
- Gheorghe Săsărman
- Basarab Nicolescu
- Ion Dumitru

Ileana Vulpescu: „După 1989
lumea scriitoricească s-a împărțit
în coterii care se arată unele față
de altele mult mai exigente decât
cenzura comunistă”

**Ion BUZERA – În contra unei
neputințe morale**

AVANTEXT

Nicolae MARINESCU: *Ființa națională și lumea globalizată* ● 2

MIȘCAREA IDEILOR

Instanțele memoriei. Reviste românești din afara granițelor.

Mihaela ALBU: *Apoziția – o revistă românească în Germania* ● 3

Gheorghe SĂSĂRMAN: *Apoziția – seria nouă* ● 3

Basarab NICOLESCU: *Stéphane Lupasco și lumea artei* ● 4

Ion DUMITRU: *O revistă la un nou început „Apoziția” – serie nouă* ● 5

Ion DUMITRU: *Sumarul Revistei Apoziția* ● 6

CRONICA LITERARĂ

Ion BUZERA: *În contra unei neputințe morale* ● 9

LECTURI – AIUS LA GAUDEAMUS 2017

Silviu GONGONEA: *Chipurile feminității și erotizarea lumii* ● 10

Eleanor MIRCEA: *Cerberul hăituit – semnul neantului* ● 10

Maria DINU: *Poezia ca hrană din trupul mort al lui Euridice* ● 11

Cosmin DRAGOSTE: *„Trăiești dar nu ai habar unde trăiești”. Redefiniri categoriale în poezia lui Silviu Gongonea* ● 11

INTERVIU

Ileana VULPESCU: *„După 1989 lumea scriitoricească s-a împărțit în coterii care se arată unele față de altele mult mai exigente decât cenzura comunistă” (Interviu realizat de Ion Jianu)* ● 12

LECTURI

Ștefan VLĂDUȚESCU: *Ovidiu Ghidimic: inflexiunile hermeneutice ale criticii literare* ● 13

Iulia ROȘU: *Spre seară nu se întâmplă nimic sau timpul care contează* ● 13

A. G. SECARA: *„Poeme de luptă contra mătrefții” metafizice* ● 14

ARTE

Geo FABIAN: *Mincio Mincev, în premieră la Craiova* ● 15

Crăciunoiu RUSALIA: *Harul de a picta icoane pe sticlă* ● 15

Marius DOBRIN: *Despre omenesc, la feminin* ● 16

SERPENTINE

Florin COLONAȘ: *Un dandy numit Oscar* ● 17

Dinică GHEORGHE: *Un sfert de veac de la moartea scriitorului Vintilă Horia* ● 18

Vintila HORIA: *Un țaran de la Dunăre* ● 18

UNIVERSALIA

Marcel BEYER: *Poeme* ● 19

AVANGARDE

Petrișor MILITARU: *Ateliere DADA pentru elevii talentați din Moinești* ● 20

■ NICOLAE MARINESCU

ființa națională și lumea globalizată

„Aflându-ne în prezent, înaintăm, privind înapoi; în nici un caz înainte, deoarece noi scriitorii am trăit dureroasă și mutilanta experiență a așa-zisului comunism de a privi și clădi totul pe viitor! Iar în trecut privim doar pentru a înțelege, cât de cât, și de a ne regăsi. Deoarece nu se poate nimic baza pe rupturi, nici măcar prezentul. Care, după părerea mea, nici nu trebuie înțeles, ci...construit.”

Nicolae Breban

Am citit cu câțiva timp în urmă o carte tulburătoare, *O istorie dramatică a prezentului* (ediția a II-a, București, Contemporanul, 2016), de Nicolae Breban. Am fost foarte interesat de la început, numărându-mă printre aceia care cred că țările care vocea marilor personalități ale neamului trebuie ascultată cu maximă atenție de câte ori se pronunță asupra mersului societății, a rosturilor publice. Sigur că politica e o activitate distinctă de toate celelalte, numai că ea este practică, ca și alte ocupații, și de un număr foarte mare de mediocrități, inutile când nu dăunătoare, iar puținii politicieni cu vocație autentică performează doar atunci când se inspiră din experiența minților creatoare ale comunității pe care o reprezintă.

Citite pe nerăsuflăte, cele 275 de pagini ale cărții mi-au confirmat așteptările cu asupra de măsură, provocându-mă să împărtășesc impresiile celor care ar putea beneficia de lectura ei. Densitatea textului – dată deopotrivă de observația pătrunzătoare a realităților analizate ca și de harul comunicării expresive a rezultatelor investigației – m-a determinat să amân manifestarea entuziasmului până la o a doua lectură, mai sistematică și mai detașată, care să mă elibereze de sub imperiul emoției. Cum și la capătul celei de-a doua experiențe rezultatul nu a fost prea diferit, am decis că, până la urmă, importantă este întâlnirea unui număr cât mai mare de cititori cu un text demn, în toate privințele, de înțelegerea și forța de cuprindere a unui mare prozator ajuns la plenitudinea aptitudinilor sale.

Încercând să contribuie la extinderea dezbaterii pe care cartea o propune, am ales doar să glosez „impresionist” în marginea ei, sperând ca un număr cât mai mare de cititori să trăiască acest eveniment intelectual și civic pe cont propriu.

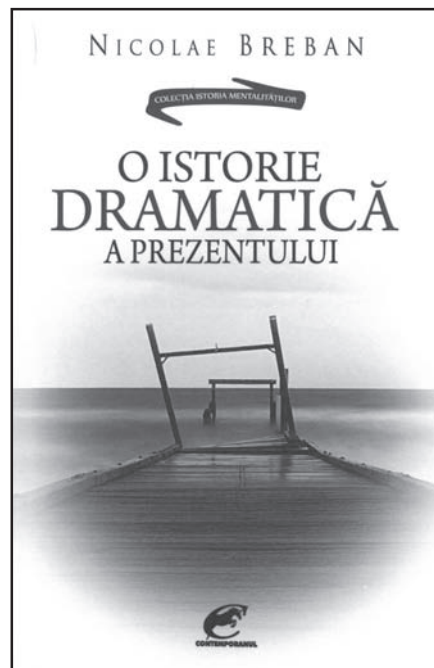
O istorie dramatică a prezentului este un eseu care își asumă – cu temeritatea dovedită de-a lungul întregii sale activități literare și publice de Nicolae Breban – repunerea în discuție, „cu prudență și calm... dar și cu onestitate” a unei teme fundamentale și acut actuale, nu numai pentru societatea românească, dar și pentru „alte state europene, mai stabile și mai orgolioase decât al nostru în ceea ce privește statutul lor în istorie și în conștiință”, tema identitară, în special a identității românești în contextul globalizării actuale, profetind o Europă a națiunilor, care „va clama păstrarea – dinamică, creatoare, se înțelege! – a originalității și particularității fiecărei etnii europene, înscrise într-o comunitate de limbă, istorie și cultură.”

Originalitatea spectaculoasă și eficiența a tratării subiectului, banalizat prin frecvența invocare de istoricii, sociologii, publiciștii sau politicienii zilei cu mijloacele rutiniere ale disciplinelor sectoriale, escamotate de o limbă „cam păsărească”, vine din asumarea poziției de „romancier realist”, „subiectiv” a „prezentului”. Acesta implică trecutul și viitorul cu virtuți și defecte care ne-au făcut totuși să „fim în istorie” și ne îndreptățesc, cunoscându-le și acționând conștient asupra lor, să ne optimizăm ființa națională spre a ne continua destinul ce ne-a fost hărăzit.

Nicolae Breban identifică în istoria recentă a României patru momente controversate, dar care ne sigilează „prezentul”, asupra cărora, când nu se tace, se vehiculează „judecăți sau prejudecăți” generate fie de înșiruirei factologice desprinse din „realitatea” contextului lor și interpretate prin grila teoriilor la modă, fie de o memorie „colectivă”, sedimentând rudimente de fapte și întâmplări într-un fel de mitologie precară. Mișcarea legionară, dictatura lui Carol al II-lea și cea antonesciană, cele două dictaturi comuniste, a lui Gheorghe Gheorghiu-Dej și Nicolae Ceaușescu, dar și momentul decembrie 1989 și perioada care i-a urmat fac obiectul unui efort, de mare forță și autenticitate, al re-creerii „realității” lor, pornind de la înțelegerea similitudinii destinului individual cu acela colectiv, ce presupune unitatea organică dintre ce aparține ființei ca dat și ceea ce ea dobândește prin influența lumii înconjurătoare, cu logica și hazardul ei, dar și prin voință și efort propriu. Rezultatul este excepțional, logica și întâmplarea, continuitatea și accidentele conspiră pentru a construi coerența destinală a unor lideri, faști sau nefaști, dar și a unei comunități care se încapățânează să supraviețuiască unor încercări copleșitoare.

Nicolae Breban crede că punctul cel mai înalt al „biografiei” poporului român este acela al constituirii lui în „națiune”, cristalizând „spre democrație după modelele apusene ale lui Cuza, Carol I și Ferdinand”, pentru a recădea apoi în formele „revolute ale unei puteri fără opoziție, a bunului plac al unui ins pe care îl priveam încă o dată ca salvator, ca mit posibil”.

(Continuare în pag. 17)

MOZAICUL

Revista de cultură editată de
AIUS Printed

Apare sub egida Uniunii
Scriitorilor din România

DIRECTOR
Nicolae Marinescu

REDACTOR-ȘEF
Petrișor Militaru

SECRETAR DE REDACȚIE
Maria Dinu

REDACTORI
**Cosmin Dragoste
Mihai Ghiulescu
Daniela Micu**

REDACTORI ASOCIAȚI
**Denisa Crăciun
Gheorghe Fabian
Silviu Gongonea
Luiza Mitu
Ioana Repciuc
Mihaela Velea**

COLEGIUL DE REDACȚIE
**Marin Budică
Gabriel Coșoveanu
Horia Dulvac
Lucian Irimescu**

COORDONARE DTP
Mihaela Chiriță

Revista „Mozaicul” este membră
A.R.I.E.L.

Partener al OEP (Observatoire
Européen du Plurilingvisme)

Tiparul: **Aius PrintEd**

Tiraj: 500 ex.

ADRESA REVISTEI:
Str. Pașcani, Nr. 9, 200151, Craiova
Tel/Fax: 0251 / 59.61.36

E-mail: mozaicul98@yahoo.com

ISSN 1454-2293

Responsabilitatea asupra
conținutului textelor revine autorilor.
Manuscrisele nepublicate
nu se înapoiază.

www.revista-mozaicul.ro

Apoziția – o revistă românească în Germania

În activitatea revuistică a exilului, o publicație care continuă și astăzi este *Apoziția* (Publicație anuală a Societății Culturale Româno-Germane „Apoziția”). Este o revistă fondată în Germania (la München), având un format de carte A5, iar numărul de pagini depășește nu de puține ori 300! Dar nu grosimea și formatul unei reviste îi conferă calitatea, ci, desigur, valoarea articolelor și talentul celor care le semnează.

Articolul program, intitulat „Ce este *Apoziția*?”, din primul număr – 1/1973 –, a apărut nesemnțat; în Retrospectiva din ediția nouă se dezvăluie însă faptul că îi aparține lui George Ciorănescu, el fiind și cel care, după mărturia fondatorului și principalului sponsor, Ion Dumitru, a dat și numele cenaclului, precum și numele revistei.

Într-un stil de aparență negație (și cu o notă de modestie, umor și autoironie care aveau, de fapt, rolul subtil de a sublinia mai pregnant inițiativa celor ce întreprindeau în Germania un nou demers cultural), articolul începea prin a spune că „Ar fi mai comod să se explice ce face *Apoziția*, tratând numeric tema, indicând adică data începerii activității sale, numele colaboratorilor și titlurile poemelor și studiile înfățișate, decât să se definească ce este o grupare, fără pretenții de cnaclu, cerc sau salon literar.”

Precum se întâmplase în cazul majorității producțiilor de presă culturală din exil, și în cazul *Apoziției* inițiatorii grupării literare și ai revistei nu vor urma o direcție anume, reunind în paginile ei, așa cum se va preconiza în program, semnatori de orientări politice și culturale dintre cele mai diferite: „*Apoziția* rămâne totuși o întâlnire în parte întâmplătoare de tineri cărunți cu preocupări imaginar-artistice, aparținând la diferite familii spirituale, un loc geometric unde se schimbă cuvinte, experiențe și înțelesuri contra înțelesuri, experiențe și cuvinte.”

Acceptarea oricărei experiențe va fi astfel una dintre liniile majore ale programului editorilor. Toate afirmațiile sunt făcute însă într-un ton pe jumătate serios, pe jumătate ironic: „*Felul de a fi al Apoziției nu a fost inventat în*

vreun birou de studii și conjuncturi, ci este rezultatul gândirii implicite a celor ce o frecvențează. Componența Apoziției nu este nici ea produsul unei selecții riguroase, pe bază de cromozomi-lumină, ci numai al unei întâmplări întâmplătoare, grupând deocamdată câțiva intelectuali români azvârliți de destin pe aceleași coordonate geografice, dar nu și spirituale. Dacă s-ar fi dat ascultare grupării noastre după culoarea ochilor, ori dimensiunile bustului, am fi rămas într-o solitudine ucigătoare.”

Odată expusă imparțialitatea, fondatorii (prin cuvintele lui George Ciorănescu) își afirmă ca principal scop – preluând „testamentul” exprimat în versuri în veacul al 18-lea de Ienăchiță Văcărescu – „creșterea limbii românești și a patriei cinstire”. Se exprimă astfel clar și în această publicație (ca în multe altele din exil) dorința continuității și a promovării valorilor identitare românești pe pământ străin, care, „ar putea fi o rațiune de nu suficiență, cel puțin originară, pentru a începe o nouă activitate culturală, care, putând duce oriunde, ar putea întâlni undeva și frumosul exilat dintre noi.”

Citând în continuare un alt nume de intelectual român din exil (Alexandru Busuioceanu), din alt spațiu al exilului, Spania, ca și una dintre profețiile sale pesimiste, autorul contrapune, în ton optimist și categoric acum, continuitatea scrisului în limba română.

Desigur, în exil, nicio acțiune, niciun demers cultural în scopul păstrării identității nu puteau fi făcute cu ușurință și nici fără sacrificii, autorul specificând această tranșanță. Dar greutățile, spune el, nu ar justifica nicidecum veleitarismul și ceea ce consideră că îi va feri pe autori de amatorism va fi autenticul trăirii, ca și evitarea orientării după doctrine sau modă: „Altoit pe măceșul sălbatec din Târgoviște, scrisul nostru de astăzi, și odată cu el creația artistică în genere, este cel mai adeseori o acțiune dureroasă și gravă, care ar vrea să transmită un mesaj cât mai îndepărtat de reeditare ori de avorton veleitar. Întrebuințând limbajul rațiunii sau al absurdului, prospectând țăriile unde

s-ar fi putut refugia gândirea ori subteranele subconștientului, comunicând neliniști fundamentale ori oferind ceva din împăcarea cea mare, analizând explicativ revolta omului contemporan bătuit de demoni fără de chip ori cu falsă identitate, cerneala, culoarea, marmora, bronzul rămân numai niște simple mijloace prin care se comunică ceea ce se înțelege din om, din lumea noastră și cea de dincolo de noi.”

Autorii știu că ancorarea în prezent este de asemenea o condiție a artei și știu și că tinerii din acel timp se răzvrătesc împotriva normelor „impuse la Vest de gândirea tehnocraților; (iar) la Est de ideologia comunistă” și găsesc forme noi de exprimare artistică, deoarece, se spune în continuare în articol, „Trăind în epoca aceasta, nu trebuie să cădem nici în păcatul contrar al ignorării contextului istoric-social actual.”

Seria nouă a *Apoziției* (2006) își face o datorie din a trece în revistă (la sfârșitul volumului) sumarul edițiilor din 1973 (nr. 1), 1974 (nr. 2), 1975 (nr. 3), 1976-1977 (nr. 4-5), 1980-1981 (nr. 6-7), 1982-1985 (nr. 8-9), 1986-1988 (nr. 10-11), 1991 (nr. 12-13), 1992-1994 (nr. 14-15).

Se pot ușor observa sincopile, editorii întâmpinând cu siguranță multe greutăți în publicare.

Din parcurgerea cuprinsului fiecărui număr se constată în primul rând faptul că încă de la al doilea au trimis materiale importante personalități ale exilului – Alexandru Ciorănescu, Horia Stamatou; al treilea se îmbogățește cu semnăturile lui Vintilă Horia, Aron Cotruș, Mircea Popescu; în numerele 4-5 întâlnim și semnăturile lui Vasile Posteuca, Mira Simian; în numărul dublu 6-7 semnează, printre alții, Mircea Carp, Mihai Cismărescu; în numărul dublu 8-9 remarcăm semnăturile lui Ștefan Baciu și Pavel Chihaia; în 10-11 – Marcello Camilucci, Adolf Ambruster, corespondența Ion Barbu – George Ciorănescu; în 12-13 – Wolf von Aichelburg, Mariana Șora; în 14-15 – Ion Jianu, printre alții. Semnalăm în acest număr rubrica *In memoriam*, cu o serie de articole dedicate memoriei lui George Ciorănescu, semnate de Titu Popescu, Pavel Chihaia, Mircea Coloșenco, Radu Bărbulescu ș.a. Se cuvine subliniat însă faptul că din fiecare număr anterior nu lipsise semnătura lui George Ciorănescu, ca și a lui Ion Dumitru (fondator, redactor responsabil și editor, cum apare consemnat în prima ediție). Remarcăm, de asemenea, multe alte semnături și un material bogat și divers ca tematică – de la poezie, proză, eseu până la corespondență ori traduceri în limba română din alte limbi, dar și din literatura română în limba germană (semn că revista se adresa și cititorilor din țara de

(Continuare în pag. 8)

instanțele
memoriei.
reviste
românești din
afara granițelor.

APOZIȚIA

Dosar realizat de Mihaela Albu

Gheorghe Săsărman în cadrul ședinței Apoziției

■ GHEORGHE SĂSĂRMAN

Apoziția – seria nouă

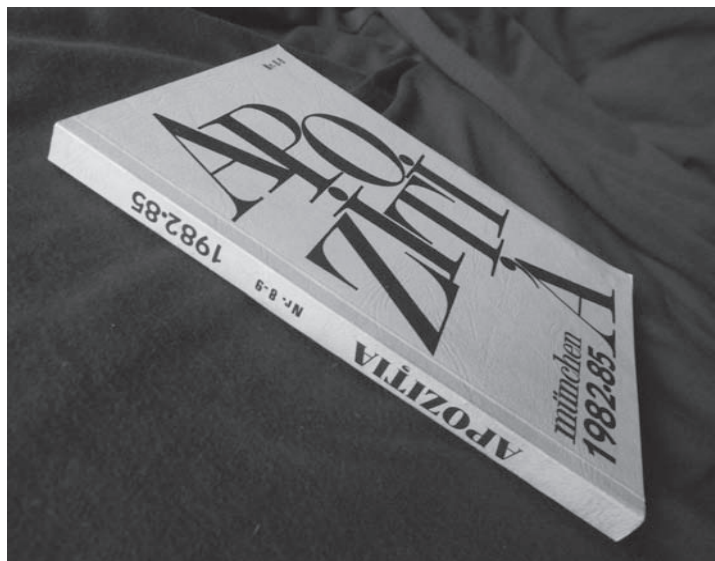
În cadrul noii serii a revistei *Apoziția*, publicație anuală a Societății Culturale „Apoziția”, au apărut în anii 2006-2010 cinci numere. Din redacție au făcut parte Gheorghe Săsărman (director și editor, tehnoredactare pe computer, traduceri), Gelu Ionescu (consultant literar), Radu Anton Maiier (consultant artistic, copertă), Florin Filipescu (tehnoredactare pe computer, copertă).

Finanțarea revistei s-a făcut cu sprijinul Departamentului pentru Relațiile cu Românii de Pretutindeni din Ministerul Afacerilor Externe al României, al ICR, al Forumului Germano-Român, al Institutului pentru Cultura și Istoria Germană a Europei de Sud-Est, precum și al unor donatori.

Numerele revistei au în deschidere secțiuni dedicate unei personalități sau unui eveniment: evocarea scriitorilor Rolf Bossert, Oscar Pastior, Georg Scherg, sărbătorirea lui Mihai Șora la 90 de ani, jubileul Societății Culturale

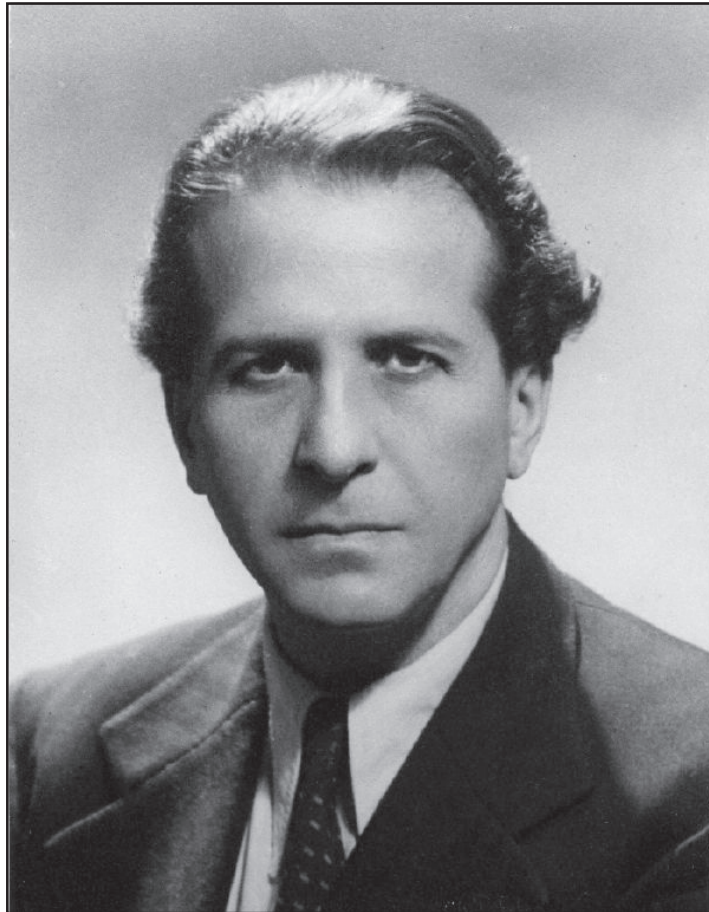
„Apoziția”, Premiul Nobel decernat Hertei Müller. Textele din corpul principal al revistei, plasate în ordinea alfabetică a numelui autorilor, sunt însoțite de o notă bibliografică și de o fotografie.

În peste 2.100 de pagini, cât însumează cele cinci numere ale seriei noi, au apărut texte – proză, poezie, teatru, eseuri (în limba română, dar și în germană, franceză, engleză, puse față-n față originalul și traducerea) –, precum și reproduceri ale unor opere de artă plastică sau fotografică. Pe lângă membri ai Societății Culturale „Apoziția”, au colaborat la revistă oameni de cultură originari din România, legați suflați de patria lor dintâi: autori din Germania, Franța, Italia, Spania, Grecia, Danemarca, Israel, S.U.A., Canada (și doar ca excepție, unii din România) – în total peste o sută de semnături. Este motivul pentru care un colaborator al revistei a numit-o, foarte sugestiv, un anuar cultural al diasporei noastre.

■ BASARAB NICOLESCU

Stéphane Lupasco și lumea artei

Stéphane Lupasco

André Breton și Stéphane Lupasco s-au cunoscut, s-au frecventat și s-au respectat. André Breton a fost printre primii care au sesizat importanța filosofiei lui Lupasco pentru înțelegerea artei. Într-un interviu publicat la Madrid, în anul 1950, Breton spune: „Este bine cunoscut astăzi faptul că suprarealismul nu și-a propus nimic mai mult decât să determine spiritul să treacă bariera care opune antinomiile de ordinul acțiunii și visului, rațiunii și nebuniei, senzației și reprezentării etc., care constituie obstacolul principal al gândirii occidentale. În efortul său continuu în această direcție, el nu a încetat să aprecieze sprijinul pe care l-a găsit în dialectica lui Heraclit și a lui Hegel (iar recent, luând în calcul corectivul pe care îl aduc lucrările lui Stéphane Lupasco) [...]”. În acest interviu, Breton se referea la cartea lui Lupasco *Logique et contradiction*, față de care a arătat o admirație constantă. Cartea lui Lupasco este centrată pe ceea ce putem numi *antinomii transfigurare*. Aceasta este exact ceea ce îl deranja pe Sartre: „Pentru Sartre, care plasează realitatea în însuși câmpul conștiinței – scrie Mark Polizzotti – încercările lui Breton de a unifica acțiunea conștientă și acțiunea inconștientă într-un *punct anume al spiritului* unde dualitățile încetează de a mai fi percepute contradictorii sunt, în cel mai bun caz, lucruri fără importanță. «Sursa profundă a neînțelegerii, scrie Sartre, rezidă în aceea că suprarealismul se preocupă foarte puțin de dictatura proletariatului și vede în revoluție, ca violență pură, sfârșitul absolut, comunismul propunându-și ca finalitate preluarea puterii și justificând prin această finalitate sângele vărsat». Dacă Sartre credea așa ceva cu privire la Breton, ne putem da seama cu ușurință de oroarea pe care trebuie să o fi încercat acesta în raport cu Lupasco...

Aprecierile lui Breton la adresa lui Lupasco sunt încă și mai limpezi în *L'anthologie de l'humour noir*, unde, în capitolul dedicat lui Jean-Pierre Duprey, se refera din nou la *Logique et contradiction*. Breton scrie: „Ideea de preeminență a luminii față de obscuritate poate fi considerată, fără îndoială, drept o relicvă a copleșitoare filosofii grecești. În această privință acord o importanță capitală și o virtute eliberatoare dintre cele mai înalte obiecțiilor prezentate de Dl. Stéphane Lupasco sistemului dialectic al lui Hegel, încă tributari lui Aristotel mult mai mult decât ar fi trebuit [...]”. Apoi Breton adaugă: „Pentru artiști, această lucrare va prezenta în plus un imens interes față de stabilirea și lămurirea conexiunii („dintre cele

mai enigmatice”) care există între valorile logice și contradicțiile lor, pe de-o parte, și datele afective, pe de cealaltă.”

Într-adevăr, *Logique et contradiction* reprezintă o uimitoare meditație asupra *afectivității*, care apare astfel ca o lume aparte în raport cu lumea logică.

Lupasco scrie: „În actul cunoașterii, în însăși structura procesului cognitiv, există, deci, un *subiect necunoscut* și un *obiect al cunoașterii*. Aici se află sursa logicii inconștiente și a logicii conștiente, care caracterizează experiența logică.” Afectivitatea este astfel legată în mod direct de interacțiunea dintre Subiect și Obiect. În absența *afectivității* Subiectul devine Obiect. Afectivitatea capătă astfel „o natură exterioară în raport cu natura universului logic”. Ea „nu reprezintă nimic din ceea ce este experiența sau logica, nu este nici identică și nici diferită, nici extensivă, nici intensivă și nici temporală, [...] ea scapă în acest fel oricărei conceptualizări.” Lupasco scrie mai departe: „Afectivitatea, ori fiind, apare ca fiind logodită cu configurațiile existențiale ale non-ființei logice – fără ca noi să putem înțelege, nici din punctul de vedere al configurației logice și nici din cel al *afectivității*, originea și rațiunile, sensul acestei dăruiri reciproce.”

Cu siguranță că André Breton a meditat îndelung asupra celui de al treilea capitol, „Logica artei sau experiența estetică”. Pentru Lupasco, arta reprezintă căutarea „contradicției logice esențiale”, iar estetica „germenul sau copilăria științei cuantice”, o „conștiință a conștiinței”. Arta unei epoci date utilizează materialul cognitiv al etapei respective și, în consecință, istoria artei se greșează „pe istoria cunoașterii, adică pe devenirea logică”. Lupasco profetizează faptul că arta „va înflori cu mai multă amploare către încheierea unei perioade ‘uti-

litare’, respectiv a unei dezvoltări logice a cogniției.” Această profecție va avea pentru André Breton o rezonanță deosebită.

În mod firesc, André Breton se va adresa lui Stéphane Lupasco pentru a răspunde, alături de Heidegger, Blanchot, Malraux, Bataille, Magritte, Caillois și Joyce Mansour, la faimosul chestionar publicat în *L'art magique*. Într-o carte poștală datată 16 septembrie 1955, André Breton îi scrie lui Lupasco: „Chiar dacă aș fi fost răsfățat de către filosofi (ceea ce este departe de a fi așa), opinia dumneavoastră între cele ale lor mi se pare cea mai de preț.”

În textul său, Lupasco amintește „conflictul cosmologic al Subiectului și Obiectului” și consideră că magia se scaldă în mister, „deoarece misterul misterelor reprezintă exact această realitate indiscutabilă și absolută a stărilor afective”. Putem pătrunde acest mister în mod „magic”, propune Lupasco, printr-o „cauzalitate în salturi”. „Psihismul magic”, „cu umbrele sale magice, aceste unde care penetrează misterul ontologic al *afectivității*”, corespunde cu cea de a treia materie a lui Lupasco.

Dedicația scrisă de André Breton pe exemplarul din *L'art magique* trimis lui Lupasco este mișcătoare, dar și ciudată: „Lui Stéphane Lupasco, primul calificat pentru a pătrunde aceste «umbre magice ale psihismului» (despre care, de altfel, mă gândesc cu consternare că s-a putut preta la proslăvirea unor măsuri inchișitoriale!)” Despre ce fel de „măsuri inchișitoriale” ar putea fi vorba?

De fapt, în dedicația sa, Breton face referire la expoziția „Cérémonies commémoratives de la deuxième condamnation de Siger de Brabant”, organizată de către pictorii Mathieu și Hantad în cele cinci săli ale galeriei Kléber din Paris, între 7-27 martie 1957. Programul acestor „ceremonii”

prezenta o suită stupefiantă de decoruri, scenografii, opere de artă, documente, programe muzicale, conferințe, declarații și solemnități, care s-au derulat într-un ritm intens timp de trei săptămâni. Mai multe personalități importante – Carl Gustav Jung, T. S. Eliot, Karl Jaspers, Gabriel Marcel, Jean Paulhan și Stéphane Lupasco – au participat la acest eveniment care a avut un foarte larg ecou mediatic. Scopul acestei insolite, însă minuțios pregătite, manifestări, era acela de „a pune în discuție fundamentele civilizației noastre occidentale, de la invazia în Europa, deci în Franța, a gândirii lui Aristotel așa cum a fost tradusă de către Siger de Brabant. Aceste evenimente, care reface evoluția culturală și spirituală a Occidentului de la Edictul de la Milano din 313 până în 1944, reactivează convingeri menite a confirma angajamentul ireversibil al lui Georges Mathieu față de o «renaștere».”

Stéphane Lupasco a fost prezent în partea de program intitulată „Cycle populaire 1832-1944 (De l'encyclique *Mirari vos* a la révolution de 1944-1946)”, mai exact în secțiunea „principaux moments commémorés”. Într-una dintre săli se putea vedea un imens portret al lui Lupasco. De-subtutul acestuia, în partea stângă, Mathieu așezase un mic bust al lui Aristotel plasat într-o cușcă închisă cu un grilaj. De jur împrejur, pe pereți, pe plafon, pe podea, se găseau o mulțime de fotografii, obiecte și inscripții. Una dintre fotografiile făcute în timpul expoziției ni-l arată pe Mathieu contemplându-i pe Lupasco și Aristotel. Astfel, un trio interesant și-a făcut apariția în cursul acestei manifestări: Aristotel, Lupasco, Mathieu. Acest eveniment, cu siguranță provocator, putea oare justifica excomunicarea lui Lupasco de către Breton? În orice caz, între Breton și Lupasco se va așterne tăcerea.

Mathieu l-a cunoscut pe Lupasco în anul 1953 prin intermediul lui Cioran, ca urmare a pasiunii cu care Mathieu citise cartea *Le Principe d'antagonisme et la logique de l'énergie*. Astfel a început o prietenie exemplară, care a durat mai bine de trei decenii.

Trebuie să-i dam însă Cezarului ceea ce este al Cezarului: Mathieu este cel care îi va deschide lui Lupasco porțile lumii artei – pictori, jurnaliști, filosofi, scriitori: Dali, Michaux, Revel, Axelos, Abellio, Alvard, Parinaud, Bourgois. Tot el îi va cere lui Lupasco să contribuie la luxoasa și larg distribuită revistă „Paris Review – US Lines”, ca și la revista „Ring des Arts”. La apariția cărții *Les trois matieres* el va publica o frumoasă cronică în „Arts”. Tot Mathieu este cel care va publica în „Le Figaro” un extraordinar necrolog intitulat „La double mort de Lupasco”. Practic, toate cărțile sale îl citează pe Lupasco. Pe scurt, Mathieu și-a adus o mare contribuție la celebritatea lui Lupasco în lumea artei.

De asemenea, scrierile teoretice ale lui Mathieu sunt puternic impregnate de ideile lui Lupasco.

Astfel, teoria sa despre abstractiunea lirică, plasată în continuarea foarte interesantei sale „embriologii a semnelor”, este puternic influențată de către acesta. Mathieu nu ascunde această influență, scrierile sale fiind literalmente înțesate cu referințe la Lupasco.

Mathieu procedează astfel nu numai din admirație pentru opera lui Lupasco, ci și în virtutea unei profunde afinități a acestuia cu propriul său act creator. Opera picturală a lui Mathieu reprezintă o adevărată încarnare a logicii contradictoriului. Frenesia actului său creator, în toată nuditățile sa existențială, pare ieșit din materia psihică a terțului inclus printr-o strălucită punere în evidență a *afectivității* – acest terț ascuns care l-a bântuit pe Mathieu întreaga sa viață.

Dali a fost un alt mare pictor care a admirat opera lui Lupasco.

Într-una dintre întrevederile lui Alain Bosquet cu Salvador Dali putem asista la acest interesant schimb de cuvinte:

„A.B.: Cu ce om celebru v-ar plăcea să vă petreceți noaptea?

S.D.: Din păcate, a murit: Max Planck.

A.B.: Curioasă idee...

S.D.: El a descoperit corpul negru în fizică.

A.B.: Omul *cuantelor*!?

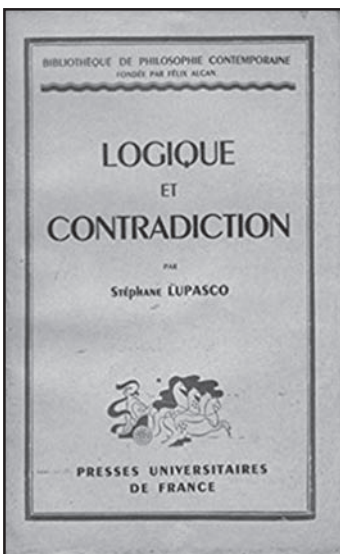
S.D.: El!”

Interesul lui Dali pentru teoria relativității restrânse a lui Einstein este, de altfel, binecunoscut. Spațiu-timpul își face intrarea pe scena lumii ca un *univers-bloc* unde nu există nici loc și nici timp, ci numai *evenimente*. Faptul că timpul și spațiul sunt întrepătrunse (ele neavând o existență separată) l-a intrigat pe Dali. În magistrala sa carte despre cea de a patra dimensiune fizică în arta modernă, Linda Dalrymple Henderson a arătat în mod limpede influența teoriei relativității asupra picturii lui Dali, în mod special în seria „ceasurilor moi”. Din rațiuni evidente, Dali a fost foarte impresionat de „paradoxul gemenilor”. Cu toate acestea, literatura critică despre Dali ignoră practic influența exercitată de lumea cuantică asupra operei sale.

Anumite picturi, și cu siguranță scrierile cu caracter teologic ale lui Dali (ca, de exemplu, aceea dedicată dogmei ridicării la cer a Fecioarei Maria, promulgată de Sfântul Scaun la 1 noiembrie 1950), arată cu claritate faptul că Dali era familiarizat cu mecanica cuantică, al cărei părinte fondator fusese Max Planck. Proprietățile lumii cuantice au stimulat puternic imaginarii lui Dali. El era chiar convins că particulele cuantice sunt elemente îngerești.

De la cine ar fi putut el afla toate informațiile despre lumea cuantică dacă nu de la Lupasco? Lupasco și Dali s-au întâlnit de mai multe ori. Însoțit de familia sa, Lupasco i-a făcut o vizită lui Dali la Cadaqués, o fotografie arătându-ne un Dali modest și atent privind la un Lupasco ferm, a cărui pipă emana fum către Dali.

Lupasco i-a consacrat lui Dali un studiu apărut într-un număr special din *XXe Siecle Review*, intitulat „Hommage a Salvador Dali”. În acest studiu, Lupasco observă că, dintotdeauna, ființa

umană a considerat că forțele divine vin de undeva de sus, dintr-o lume de deasupra noastră, dintr-o „supra-lume”. Acestei credințe Lupasco îi atribuie chiar numele de „suprerealism”. Pentru Lupasco, însă, cazul lui Dali demonstrează importanța crucială a „sub-lumii” cuantice. Dali este un vizionar care captează mișcarea cuantică, permanenta creație și anihilare a formelor, privind față în față diferite entități fără nici o corespondență cu lumea noastră. De aceea, pentru a descrie creația lui Dali, Lupasco propune sintagma *subrealism*. El menționează, de asemenea, faptul că Dali i-a mărturisit că *L'expérience microphysique et la pensée humaine* era cartea sa de căpătâi.

Paradoxal, în contrast cu Mathieu, Dali nu a citat decât foarte puțin lucrările lui Lupasco. Însă, ca mărturie a admirației sale, Dali îl invită pe Lupasco să facă parte din Comité d'Honneur pour l'Epée de membre de l'Académie des Beaux-Arts, alături de Giorgio de Chirico, Eugene Ionesco și Félix Labisse. De asemenea, Dali face un gest simbolic de o mare importanță invitându-l pe Lupasco în anul 1978 la emisiunea televizată „Les mille et une visions de Dali”. În cursul acestei emisiuni, Dali îi va spune lui Lupasco: „Dumneavoastră obscurizați într-o manieră magistrală lumina!”

Lucrările lui Lupasco se adresează în primul rând lumii științifice. Dezamăgirea lui Lupasco a fost însă mare: deoarece edificiul științei este fondat pe principiul non-contradicției, oamenii de știință au oroare față de termenul „contradicție”. Iar Dali știa foarte bine acest lucru atunci când spunea că „Autoritatea nu va putea permite să fie recunoscută oficial prin trepanarea infinit repetată a micului principiu al [non]-contradicției...”

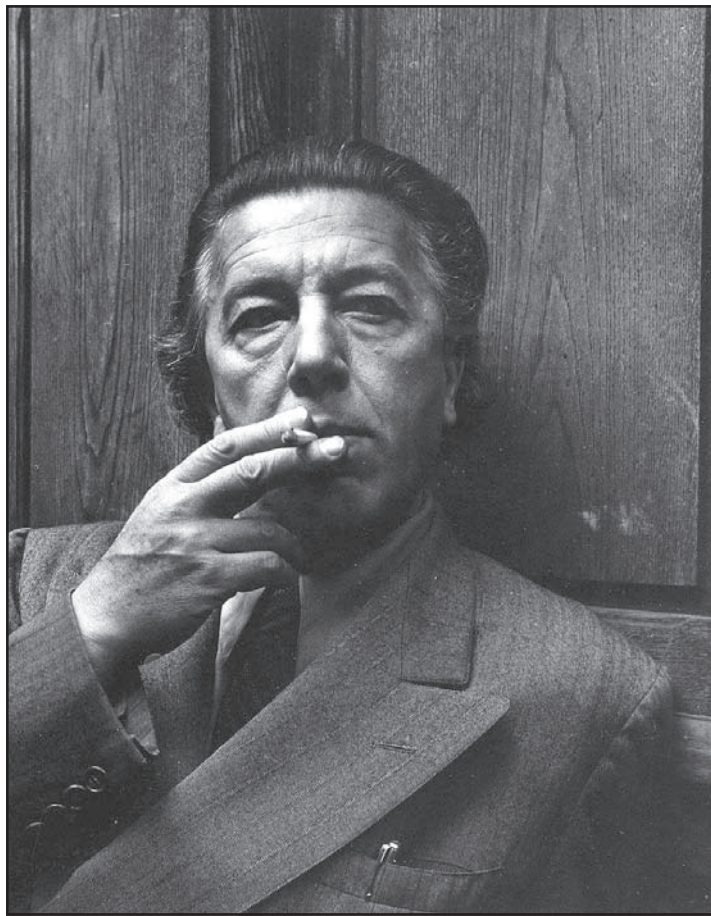
Neînțelegerea oamenilor de știință față de Lupasco era foarte mare: logica lui Lupasco este *non-contradictorie*, însă ea scoate în evidență contradicțiile întâlnite în citirea fenomenelor atunci când este folosită logica clasică. În schimb, artiștii, practicanții ai contradicției, au receptat cu entuziasm lucrările lui Lupasco. Lupasco a fost încântat și și-a mărit numărul de scrieri asupra artei și artiștilor. Astfel, el scrie *Science et art abstrait* (dedicată soției sale, pictorița Yvonne Lupasco) și *Du rêve, de la mathématique et de la mort*, în timp ce la Madrid apărea o culegere intitulată *Nuovos aspectos del arte i del sciencia*. Lucrările sale, puse în legătură cu arta barocă, au făcut de altfel și obiectul unei teze de doctorat susținute în SUA.

În afara studiului asupra lui Dali, Lupasco a mai scris și despre Frédéric Benrath și Karel Appel. Regăsim în aceste studii ideile pe care deja le exprimase. De exemplu, în legătură cu picturile lui Benrath, Lupasco scrie: „[...] antagonismul palpabil [...] ontologia este resortul unic al artiștilor, pe care aceștia nu o caută, nu o discută, însă o fac; ea va scăpa mereu filosofiei și, mai mult, desigur, «celebrărilor» didactice! Astfel de opere de artă sunt ele urmele insolite, incursiunile fulgurante, ale unui alt Univers al cărui fundament îl constituie? Benrath este dintre cei care au privilegiul de a-i detecta prezența.” Când Lupasco scria aceste

rânduri, Benrath avea 24 de ani...

În pictura lui Appel, Lupasco vede dovada experimentală a materiei biologice așa cum este postulată în *Les trois matieres*. El contempla „această stranie ferie de dinamici, tumult și de arborezență a carnației.” Despre Appel, Lupasco scrie: „Appel este un pictor al infra-vitalului, al infra-carnalului, la care tușele, atât de vii, sunt ca un inamic, principiul însuși al existenței sale, care impune generarea tenebroasă a vieții.” Appel ne-a lăsat un frumos portret al lui Lupasco – care poate fi văzut pe internet. De asemenea, pânza lui Appel „Portrait de Michel Tapié et Stéphane Lupasco” se găsește la Stedelisch Museum din Amsterdam.

Criticii de artă au fost intrigati de ideile lui Lupasco. Astfel, René Huyghe saluta în anul 1955

André Breton

lumele nebănuite care se deschid înaintea spiritului grație înțelegerii operelor de artă prin intermediul logicii contradictoriului. René Huyghe a fost mereu interesat de raportul dintre știință și artă. „Arta și știința (spune René Huyghe într-un răspuns la o întrebare a lui Simon Monneret) nu sunt două lumi separate, cu frontiere și vămi, ci două viziuni compensatorii, care se completează.” Desigur, Huyghe îl citează adesea pe Lupasco în scrierile sale, însă, strict vorbind, aici nu este vorba despre o influență, ci despre o convergență: „Am întâlnit gândirea lui pe când gândirea mea era deja constituită, însă am fost imediat izbit de convergența acestora. Suntem părtași ai acestorași constatări. Admir consecințele pe care le-a extras.” Cu multă generozitate, René Huyghe a binevoit să participe, în Franța, la primul colochiu dedicat gândirii lui Lupasco, pe care l-am organizat în anul 1982 la Sorbona.

Lupasco a avut schimburi fructuoase de idei și cu destui alți artiști și critici de artă: Matta, Tapié, Soulages, Michaux, Pro Diaz, Nicolas Schöffer, Alain Jouffroy, Michel Ragon și Julien Alvard. Alain Jouffroy a fost probabil cel care a exprimat cel mai bine rolul jucat de către Lupasco în viața artistică a epocii: „Dv. [...]

reprezenți, față de artiști, un fel de «seismograf creator» al operelor lor.”

Lupasco a fost convins că opera sa are un caracter științific. În modul unui fizician teoretician, el a căutat mereu dovezi experimentale ale teoriilor sale. Odată dedusă existența celor trei materii, Lupasco ajunge în mod inevitabil la ideea existenței a trei universuri. „Creierul meu este laboratorul meu” – își spunea el adesea. Cu certitudine, universul nostru este unul predominant macrofizic. Însă Lupasco vedea în creierul său celelalte două universuri care, pentru noi, simpli muritori, par a fi, mai curând, de domeniul SF: un univers predominant biologic și un univers predominant psihic. În universul biologic „sistemele macrofizice sunt în minoritate, fragile și efe-

mere, lovite și străpunse fără încetare de aglomerări macromoleculare, de configurații și structuri biologice a căror amploare, suplețe, bogăție a diversității, forță... sunt greu de imaginat.”

În universul psihic, „[...] toate cuplurile conștiinței: perceptuale, conceptuale, noționale se vor manifesta; conștiințe contradictorii se vor ilumina reciproc [...], iar eu voi fi, în același timp, o activitate subiectivă ambivalentă, ca și o suită și o adunare de subiecți observatori antagonici care ies din umbra inconștientului pentru a palpita la marginea unei fine *subconștiințe* în echilibru, interferând în fiecare moment cu conștiința conștiinței, îmboldind-o, modificând-o.” Cuvinte ale unui poet, ceea ce, în fond, este și normal pentru cel care și-a făcut debutul cu un volum de poezii.

Sunt condus să conchid că fascinația pe care lumea artelor a exercitat-o asupra lui Lupasco se explică prin faptul că pictori precum Benrath sau Appel dezvăluie existența reală a universului biologic, în timp ce Dali sau Mathieu arată existența reală a universului psihic. Ei au făcut vizibile universurile ascunse ale logicii contradicției.

(Text publicat în *Apoziția*, serie nouă, nr.2/2007, pp. 280-288)

■ ION DUMITRU

o revistă la un nou început „Apoziția” – serie nouă

Grăție strădaniilor și interesului manifestat în ultima vreme de conducerea și membrii *Societății Culturale Româno - Germane (Deutsch - Rumänische Kulturgesellschaft)*, „Apoziția” e.V., se preconizează reparația, la München, într-o serie nouă, a revistei „Apoziția”. Este o inițiativă temerară și laudabilă căreia îi doresc sincer succes!

Pentru cei în necunoștință de cauză, reamintesc că, apariția ei, în urmă cu 33 de ani (1973), s-a datorat dorinței de a face cunoscută, după primii patru ani, activitatea *Cenaclului literar-artistic de la München*, o întocmire neformală, care și-a început existența în urmă cu 37 de ani, la 23 martie 1969, la domiciliul și din inițiativa subsemnatului și a soției, și căruia i s-au alăturat, de-a lungul timpului, nenumărați susținători, intelectuali, creatori și iubitori de frumos din capitala Bavariei, din Europa, sau de mai departe, fiecare cu aportul și meritele lor. S-a întâmplat ca, dintre mai multe nume propuse pentru revistă, alegerea să cadă pe „controversata” noțiune de „Apoziția”, avansată de George Ciorănescu, pe care am adăugat-o și titlaturii cercului, devenit de atunci *Cenaclul literar-artistic - Der literarisch-künstlerische Kreis*, „Apoziția” - München. Acceptarea acestei denumiri nu a implicat – sub nicio formă – vreo condiționare programatică, doctrinară, ideologică sau de vreo altă natură, fapt specificat și în redacționalul „Ce este *Apoziția*”, apărut în primul număr al revistei, în toamna lui 1973, de când începe să se vehiculeze acest nume.

Atât cenaclul, cât și revista, nefiind persoane juridice ori altceva cu acoperire legală – în afara de răspunderea personală și de drept a inițiatorului, fondatorului și organizatorului, editorului și redactorului responsabil, deținătorul dreptului de Copyright și al ISSN-ului, adică al subsemnatului, nu a implicat în mod legal sau de drept, sub altă formă, pe altcineva cu responsabilități, obligații financiare, organizatorice sau răspunderi față de

autorități, indiferent de măsura interesului și aportului asumate voluntar în anumite perioade de mai înainte de 1998. În virtutea acestor drepturi și răspunderi, care nu au fost niciodată înstrăinate cu accepțiunea mea, am decis, ca odată cu transformarea *Cenaclului literar-artistic „Apoziția” în Societatea Culturală Româno - Germană (Deutsch - Rumänische Kulturgesellschaft)*, „Apoziția” e.V., să-i cedez, fără obligații sau condiționări, dreptul de Copyright, de editare și difuzare a revistei „Apoziția”, și a colecției cu același nume, în folosul membrilor și susținătorilor săi, conform stipulațiilor statutare.

Privind înapoi și trecând în revistă complicațiile și neajunsurile întâmpinate în editarea numerelor deja apărute în condiții de exil, îmi mărturisesc convingerea că sus numita societate, cu talentele, capacitățile și forțele care i se alătură continuu, în noile condiții deschise de înlăturarea dictaturilor din Est și de perspectivele integrării țării în Comunitatea Europeană, cât și a facilităților tot mai remarcabile ce apar în domeniul tipografic, editorial și mass-media, va izbuti să asigure apariția acestei noi serii a revistei, cu mult mai multă competență, într-o ținută grafică care să se conforme noilor posibilități, și cu un conținut care să-i facă cinste. Știu că nu va fi ușor și de aceea apelez la toți cei care ne-au acordat în trecut și în prezent, dar și la factorii de răspundere din domeniul culturii din țară sau din Germania, să acorde actualei societăți un sprijin moral, logistic și material mai generos în cele ce și le propune și implicit în editarea acestei reviste, care a apărut odinioară doar grație unui entuziasm dezinteresat și a unor eforturi și sacrificii personale.

München, februarie 2006

(Text apărut în Revista *Apoziția*, publicație anuală a Societății Culturale Româno-Germane „Apoziția”. *Jahreszeitschrift der Deutsch-Rumänischen Kulturgesellschaft „Apoziția” e.V.*, serie nouă, 2006, pp. 17-18)

Cenaclul Apoziția

sumarul revistei APOZIȚIA

Fondată în 1973 de Ion Dumitru – redactor responsabil, editor și difuzor, deschisă benevol colaboratorilor *Cenaclului Literar-Artistic* de la München, fondat la domiciliul său la 23 martie 1969 și devenit, din toamna lui 1973, *Cenaclul Literar-Artistic „Apoziția”*.

Apoziția Nr. 1/1973, fondator, redactor și editor: Ion Dumitru, 8 München 40, Siegfriedstr.3; Druck: Scharl u. Strohmeyer, München, 1974, 190 p.; copertă și vignete: Radu Anton Maier;

Colaborări: G. Ciorănescu – neșemnat- *Ce este Apoziția*; Gh. Ciorănescu, *Morir Ergo Sum, Sedet Reparabile Tempus, Nenumita* – poezii – și *Ai-Ae* – proză; Emil Sigmeth, *A Propos* – schițe reper pentru un roman autobiografic; Dimitrie Românu, *Exil, Stația lui Stalin*; Ion Cicală, *Nu căutați, Botez păgân, Adolescența, Hristoșii noștri, Șfat simplu Săptămâna Mare*; Anonimus, „*Compiuterul*”; Dorina Ienciu, *Alb și negru, Ultima oră, Destin, Somn, Compoziție, Năzuințe, Încredere, O zi, Melancolie, Fatalitate, Paralel, Istorie, Iarna, Dorință*; Ion Anastasiu, *Credință, Undeva, Ardere, Vacarm, Tu, Casă nouă*; Anneli Ute Gabanyi, *Pygmalion*; Mathilde Kloss, *Sprache, Der Dichter, Musik*; Virgil Marin Gherasim, *În căutarea oamenilor*; Ion Dumitru, *Adevărul, Surâsul Coralului, La margini de drumuri, Parșivă e-nțelepciunea Lumii, Carnaval*.

Traduceri: Mihail Eminescu, *Draussen ist es Herbst, Replik, Die Papellallee, Der Bergsee, Einsamkeit, Ein Jahr um-s andre, Abends im Tal, Der Jambus* – poeme traduse în germană de Mathilde Kloss; Lucian Blaga, *Eva, Dați-mi un trup voi munților, Veniți după mine soț* – traduse în armânește de Alexandru Apostu C. Caciuperi; San Juan de la Cruz, *Lângă Apa Vavilonului, Noaptea obscură a sufletului, Cântarea Dumnezeirii lui Cristos și Sufletului, Cântări ale Sufletului în Intimă Comunicare de Iubire de Dumnezeu, Cântare a Sufletului care se bucură a-l cunoaște pe Dumnezeu prin Credință* – traduse din spaniolă de Alexandru Busuioceanu; Ion Barbu, *Arborele*, tradus de A. Gabanyi în franceză; Ion Barbu, *El Pavo Real*, tradus de Alexandru Ciorănescu; G. Ciorănescu cu traduceri din: Pierre Emanuel, *Magdalena pe Golgota*; Charles Baudelaire, *Rugăciunea unui*

păgân; Nguyen van Xiem, *Fumătorul de opium*; Guillaume Apollinaire, *Palatul*. **Cronici:** Radu Anton Maier, *Expoziția lui Vlaicu Ionescu*; Vlaicu Ionescu, *Expoziția lui Radu Maier la Haus der Begegnung*; Ion Dumitru, *Cenaclul literar-artistic la patru ani de activitate*.

Apoziția Nr. 2/1974, Fondator, redactor și editor: Ion Dumitru, 8 München 40, Siegfriedstr.3; Druck: Scharl u. Strohmeyer, München, 1974, 232 p.; Copertă și vignete: Radu Anton Maier;

Colaborări: Alexandru Ciorănescu, *Degetul* – schiță, Horia Stamatu, *Grigore Cugler-Apunake*, G. Ciorănescu, *Câteva reflexii despre independența României*; Ion Barbu poet de circumstanță; Triptic (poezii): 1. *Certitudinea*, 2. *Negația*, 3. *Pithecanthropus Sapiens*; Ion Dumitru, *Caloieni, Iene* (poem); Mircea Jianu, *Ciuperca* (poem); Emil Sigmeth, *Mărțișorul* (proză); Dorina Ienciu, poezii: *Mâna, Călător în noapte, Singurătate, Orgoliul, Aspect de toamnă, Peste timp, Porumb, Așa te iubesc, Floricele, Ceva din ale vieții, Întrebare, Moment prielnic, Păsări călătoare, patrie*; Ion Cicală – poezii: *Lacrima inimii, Lupta cea de toate zilele, Credință*; Virgil Marin Gherasim, *Cursa cu obstacole se apropie de sfârșit* (piesă într-un act); Ion Anastasiu – poezii: *Piatră pentru un mormânt, Haină nouă, Durere, Impostor, Dispărut*; Ruti Rățeanu – poezii: *Paradox, Noroc, Nu vreau!*, *Să păstrăm liniștea*; Jacob Poper, *Povestea adevărată a olandezului zburător* (fragment de roman); Un Anonim din Țară, *Pământul, stânca lui Prometeu* (fragment); Dinu Amzăr – Gedichte: *Elementarlehre, Mer-Land, Weltschmerz, Der Kranführer*; Anonim din Țară, *Libertatea cuvântului*;

Traduceri: George Ciorănescu, din Coran – Suretul 82: *În numele lui Alah, Prea Milostivul, Îndurătorul*; din folclorul polinezian: *Imnul Creației*; Nicolae Novac – Tălmăcirii din Lirica Amerindiană: (Paiute) – *Prietenul inimii* (Ojibawa) – *Barca mea de lemn, Cântecul bărbatului*, (Abanaki) – *Cântecul femeii*, (Winebago) – *Cântec de dragoste, Cântecul femeii părăsite*; Emil Sigmeth: Reiner Maria Rilke, *Pieta*;

Consemnări: Ion Dumitru ss. (Apoziția), *Viorica Ursuleac la 80 de ani*.

Apoziția Nr. 3/1975, Fondator, redactor și editor: Ion Dumitru, 8 München 40, Siegfriedstr.3; Druck: Scharl u. Strohmeyer, München, 1975, 232 p.; Copertă și vignete: Radu Anton Maier;

Colaborări: Mathilde Kloss: Übersetzungen aus M. Eminescu: *Glosse (Glosă), Was ich Dir erlebe... (Ce-ți dorsec eu ție...)*; Alexandru Ciorănescu, *Geometrie variabilă* (proză); Vintilă Horia, *Toamnă 74* (poem); Aron Cotruș, *Cosașul*; Georges Ciorănescu, *L'alphabet de l'avenir, avec une transcription en couleurs du poemes „Sedet reparabile tempus...”* par Radu Anton Maier et une traduction de ce meme poeme par Maria-Pia Viscontini; Antuaneta Bodisco, *Dialoguri coloneze*; Aneli Ute Gabanyi, *Eminescu*; Ion Dumitru, *Închinare* – lui M. Eminescu; Ștefan Munteanu, *Iașii*; Ion Cicală, *Citind „Împărat și proletar” în anul Eminescu 1975*;

Anton Baraschi, *Ochiul Poetului*; Mircea Jianu (Andrei Dângă), *Candelă*; G. Ciorănescu, *Aproximare*; Ștefan Munteanu, *Noul magazin* – piesă într-un act, Ion Dumitru (neșemnat), *Notă bio-bibliografică Romuald Covalescu*; Romuald Covalescu, *Monolog personal greșit apoi reparat apoi greșit apoi... Prin milenul meu ascuns, Căutarea căutărilor, A murit argintul viu*; I. Dumitru (neșemnat), *Notă bio-bibliografică Nicoleta Hristodorescu Corteanu Lofredo*; Nicoleta Corteanu Lofredo – poem: *Păcatul somnului, Însingurare, Poveste veche și 5 epigrame*; Șerban C. Andronescu, *Căinele negru*; Ion Dumitru (neșemnat), *Notă bio-bibliografică Dorina Ienciu*; Dorina Ienciu – poezii: *Acum, Îmi vine să plâng, Agonia timpului, În așteptare, Anotimpuri, Inscripție pe cruce, Requiem*; Ion Dumitru (neșemnat), *Notă bio-bibliografică Ștefan Georgescu-Olenin*; Ștefan Georgescu – Olenin, *Șangherli Popazu Vlașcu*; Ion Dumitru (neșemnat), *Notă bio-bibliografică Mihaela Ghelmegeanu Lausch*; Mihaela (Ghelmegeanu) Lausch – poeme: *Cogito ergo sum, Grădina oprită, Pace, Un duh uitat, Graiul străfundurilor de aconit; Cântecul celui ce s-a pedepsit singur, Acelaș, Și cel ascuns, Împlinire, Înviere*; G.C., *Ileana Cotruș ca Violeta: o stare pură*; Nicolae Novac – Tălmăcirii din Lirica Amerindiană: (Aztec), *Astfel se povestește*, (Inca), *Rugăciune*, (Ojibawa), *Trezește-te, iubita mea*, (Araucanian), *Rugăciune*, (Irochez), *Rugăciune*,

(Kiowa), *Umanitate*, (Navajo), *A fost vântul*; Ion Dumitru (neșemnat), *Notă bio-bibliografică Radu Anton Maier*; Aristide Burilianu, *Interviu cu pictorul Radu Anton Maier*; Ștefan Munteanu, *Colindând*; G. Ciorănescu (semnat Apoziția), *Mircea Popescu*; R. Ruti Rățeanu, *În loc de fabulă*; Alexandru Ionescu Lungu, *Avertisment*; Aristide Burilianu: *Literatura nouă și istoria recentă – Trei romane din R.S.R.: I. Ion Lăncrăjan: „Caloianul”, II. Marin Preda „Delirul”, III. Augustin Buzura: „Fețele tăcerii”*; Matei Jaru, *Rugă*; La Semnalări: Gheorghe Timofte, *„Revue des études roumaines”*, Paris, 15, 1975; G.T., „*Revista Scriitorilor Români*”, München, 12, 1973; G.T., „*Ethos*”, Paris, 1, 1973, „*Buna Vestire*”, Roma, 1-2, 1974, „*Bye Cadmos*”, Milwaukee, 11, 1975, „*Biographisches Lexikon zur Geschichte Südosteuropas*”, 1, München, 1972; 2-3 München, 1973; 3-4 München, 1974; „*Cahiers de l'est*”, Paris, 1, 1975; „*Limite*”, Madrid, 18, 1975; „*Mele*”, Honolulu, 31, 1974; I.D., „*Destin*”, 24-25, Madrid, 1972; I.T. „*Drum*”, Pittsburgh, 10.4. 1974; I.D., „*Kurier der Rumänischstudenten*” II-V, Bochum, 1971-1973; Cronicar, „*Romanian Sources*” vol. 1, Part. 1, Pittsburgh, 1975; „*Rânduiala*”, Paris, 1973; I.D., „*Potomac*”, Chicago, 1, 1975; „*Adunarea jubiliară a Institutului Român de Cercetări și a Bibliotecii Române din Freiburg i.Br.*”; Apoziția, *Anunț*.

Odată cu fondarea editurii **Jon Dumitru Verlag (JDV; J.D.V.)** München, (15 octombrie 1976), firmă cu răspundere strict personală, redactarea, editarea și administrarea revistei am preluat-o sub auspiciile acesteia, păstrând în continuare neștirbite toate atribuțiile de mai înainte. Neîntâlnind aducătoare de profit, ci doar producătoare de pagubă, editarea revistei a continuat să se facă în folosul și cu sprijinul colaboratorilor *Cenaclului Literar-Artistic „Apoziția”*, fără pretenții materiale sau de altă natură din partea acestora față de editor. În aceste condiții au apărut:

Apoziția Nr.4-5/1976-77, Redactor și editor: Ion Dumitru, Siegfriedstr. 3, 8000 München 40; Copertă: Radu Maier și Ștefan Munteanu; Vignete: Ștefan Munteanu; Portretele lui Brâncuș și Ibrăileanu de Radu Maier; *Jon Dumitru Verlag*, München, 1977, 354 p. – în anexă *Horățiu Rădulescu*, partitura *Lamento di Gesù*.

Colaborări: Georges Ciorănescu, *Un polémiste récrit l'histoire Moldave*; Matilde Kloss: Mihai Eminescu, *Am Feuer sitz ich einsam*; Val Cordun, *Der Gotesegnete Schnapsack des Ivan*; T.V. Brașoveanu und N. Novac: Ion Creangă, *Ivan und der Brot-sack*; Vasile Posteuță, *De ziua mamei* (postum); Mira Șimian, *Uși* (poem); Ion Dumitru (neșemnat), *Notă bio-bibliografică: Magdalena Constantinescu*; Magdalena Constantinescu – poeme: *Letopiseș, Blând dacă te duci, Fuga lui Odisseu, Denunțătorii*; Nicoară Beldiceanu, *Romanitatea balcanică la lumina documentației otomane*; Mihaela Ghelmegeanu Lausch, *Curgere*; Romuald Covalescu, *Am vrut să subminez poezia, Unde se termină pământul începe pisica, În care se vede că nu mai avem nimic de lăsat*; Alexandru Ciorănescu, *Scrisoarea*; Apoziția, *Notă bio-bibliografică Anton Baraschi*; Anton Baraschi, *Rondel imperfect, Chemarea sfântului, Imaginație*; Ion Dumitru (neșemnat) *Notă bio-bibliografică Horățiu Rădulescu*; Horățiu Rădulescu – poezii: „*Joy 10¹⁰ 10¹⁵*”; *Simbolic illogic; Ilogique symbolique*; Ion Dumitru (neșemnat), *Notă bio-bibliografică Emil Sigmeth*; Emil Sigmeth, *Pastorală* (fragment din romanul în pregătire „*Între război și pace*”); Ștefan Munteanu, poezii: *Cristal, Destin, Exil, Blazon, Fluier*; proză: *Grădina botanică*, Aristide Burilianu, „*Adela*” roman unic (Studiu consacrat lui G. Ibrăileanu cu ocazia împlinirii a 40 de ani de la moarte); Ion Dumitru (neșemnat), *Notă bio-bibliografică Giuseppe Cifareli*; Giuseppe Cifareli: Traduceri în română: Gabriele D'Annunzio, *Atlantidele, Horele marine, Amiază*, Mircea Jianu (Andrei Dângă), *More Maiorum*; Jacob Poper, *O carte și câteva amintiri despre o republică a literelor socialiste*; Ion Dumitru, *Viitor petrecut*, cronică la Vintilă Horia, *Viitor petrecut*, poeme, Asociația cultural hispano-romana, Salamanca, 1976; Ion Dumitru, *O surpriză la poalele Vezuviului* – cronică la Nicoleta H.C. Lofredo, *Transparenze*, ed. Silarius, Batipaglia, 1974, 78 p.; Gheorghe Timofte, „*Gefangen in Packeis*” („*Prizonierii banchizei*”); Jacob Poper, *Aerolitul de la Oakland*; G.T., cronici: Horia Stamatu, *Kairos*; Ștefan Baciu, *Călătorii*; Nicoleta H.C. Lofredo, *Il pensiero filosofico ed estetico di Eugène Ionesco*; Ion Cicală-semnalări: Nicolae Petra, *Poezii*; Nicolae Novac, *Cețări sfărâmate*; Ion Dumitru: Șt.G. Theodoru, *Versuri*, vol.I.; Ion Zărnescu, *Eglantina Daschievici, Țara mea*, II/IZ – semnalări: I.V. Emilian, *Les cavaliers de l'apocalypse*; D. Leontieș, *La răscrucea neamului* – poezii; G.T. – semnalări: Al. Ciorănescu, *N. Filimon et le portrait littéraire du phanariote*; N. Beldiceanu – I. Beldiceanu Steinher, *Déportation et pêche r Kilia entre 1488 et 1508*; N. Beldiceanu, *Recherche sur la vile otomane au XV-e siècle*; G.T. – semnalări: Nicoară Beldiceanu, *Les Valaques de Bosnie r la fin du XV-e siècle et leurs institutions*; G. Ciorănescu, *La con-*

tribution de Démetre Cantemir aux études orientales; G. Ciorănescu, *Le Chine face à l'Europe*; Biographisches Lexikon zur Geschichte Südosteuropa, t.11. München, 1976; Eugene Lozovan, *L'acclamation impériale de Piere-le-Grand, dans Romanica*; C. Tăcu, *L'Herne, Raymond Queneau*; I.Z. (Ion Dumitru), *Ozi a literaturii din exil la München*; *Inaugurarea Centrului Românesc la München*; Prof. Bruno Manzone, *Ativita' dela seziona italiana dela Societa' Academica Romena nel 1975*; Ion Zărnescu (Ion Dumitru), cronică la vol. Mihaela Ghelmegeanu Lausch, *Versuri*, Colecția „Apoziția” (1), Jon Dumitru Verlag, München 1976, 86 P. – cu o prefață de George Ciorănescu și 28 de ilustrații de Ștefan Munteanu, Dan Mircescu, *Interviu cu Paul Goma*.

Apoziția Nr.6-7/1980-81; ISSN 0173-8216; Redactor responsabil și editor: Ion Dumitru, Siegfriedstr. 3, 8000 München 40; Lector: Aurelia Leicand; Redactori: George Ciorănescu și Jon Dumitru; Copertă: Radu Maier; Jon Dumitru Verlag, Bleisatz; Imprimat sub supravegherea lui Ion Dumitru la Druckerei Dr. Peter Belei, München, 1981, 175p. Datorită pagubelor irecuperabile și în creștere produse de editarea precedentelor numere, începând cu acest număr editorul a solicitat colaboratorilor disponibili participarea la finanțarea cheltuielilor de tipar, realizată printr-un fond colectat și administrat de Andrei Dângă, iar după decesul acestuia de către doamna Gabriela Carp.

Colaborări: George Ciorănescu, *Disputa dintre demonul geometric și cel poetic sau poezia supremă a geometriei*; Ion Barbu, *Despre conceptul modern de geometrie*; Alexandru Ciorănescu, VII – „*O minunată himeră*”; Ion Barbu, *(De L'Âge abstrait)*, Traducție: Al. Ciorănescu; Ion Pantazi, *O mărturie indirectă despre 23 August*; George Buznea, *Doina Prutului*; Dan Er. Grigorescu, *Moartea unui dușman al poporului*; Alexandru Ionescu Lungu – poezii: *Ovidiana, Va veni o zi*; Apoziția (Ion Dumitru), *Notă bio-bibliografică Mircea Carp*; Mircea Carp, *Cinci zile în August* (Crâmpoie dintr-un Jurnal de călătorie); Apoziția (I.D.), *Notă bio-bibliografică Marieta Theodorescu*; Marieta Theodorescu – versuri: *Torța vie, La apele Niagarei, Atunci spre rugăciune, Răstignirea, Ego*; Emil Sigmeth, *Metempsihoză*; Nicolae Novac, *Ora mea* (poem); Mihai Cismărescu, *Gânduri vechi despre omul nou* (din România); J. Poper, *Pseudoghităru cu ghimpi* (Parafraze după „song”-uri satirice de Wolf Bierman – *Balada*

lui F.Vilon, *Balada securiștilor*; Karel Kríl – *Ruleta rusească, Regele și bufonul*; Alexandr Galici, *Balada căutărilor de aur, Patrula de noapte*; *Convorbire cu Alexandru Ciorănescu*; Mihai Eminescu, *Die Jahre wurden reif.., Die Stunde komt da selbst Gedanken schweigen* – Übersetzungen: Mathilde Kloss; Ionel Jianu, *File pentru un centenar uitat: Amintiri despre Francisc Șirato*; Jacob Poper, *Corabia lui Anatol E. Baconsky (Dintr-un „Jurnal de lector”)*; Ion Dumitru (nesemnat), *Notă bio-bibliografică: Neagu Vulcănescu – poezii: Prin răspântii; La cererea femeilor; N-am să fiu niciodată departe de oameni, Florile somnului, Cât de mult se apropie cei singuratici între ei; Un poet român sărută trandafirii Traiskirchănilui*; George Ciorănescu, *Ceva nou despre o căsătorie din rațiune de stat: Un memoriu inedit al lui William E. Gladstone despre căsătoria principesei Maria cu principele Ferdinand*; Mihaela Ghelmegeanu Lausch – poezii: *Frica, Portul, Nunta în cetate, Cânt, Miniatura orietală, Creația, Izgonire, Calea*; A. Burilianu, *Poezia poetului Vasile Voiculescu*; George Ciorănescu – versuri: *Cartea întâia, Deslegare, Aventura*; Cronicar (George Ciorănescu), *Apoziția la zece ani*; Cronicar, *Alegerile parlamentare europene*; George Ciorănescu, *Păneri mai vechi și mai noi asupra actului de la 23 August*.

Apoziția Nr.8-9/1982-85; ISSN 0173-8216; Redactor responsabil pentru conținut și editor: Ion Dumitru, Siegfriedstr. 3, 8000 München 40; Redactori: George Ciorănescu și Jon Dumitru; Copertă: Radu Maier; Ilustrații și fotografii: Ștefan Eleuteriadis, Dan Er. Grigorescu, Aurelia Leicand, Petrache Logofățul, Ilie Poenaru; Tehnoredactori: Gabriela Carp și Ion Dumitru; Corector: Mariana Brussescu; Gesamtherstellung und für den Inhalt verantwortlich: *Jon Dumitru*, Verlag für Fachliteratur, wissenschaftliche Bücher, literarische Werke, München.

Colaborări: Nicolae Stroescu, *Fragment de jurnal*; Notă bio-bibliografică Vintilă Horia; Vintilă Horia (poezii): *Semne de timp, Arte poetice, Hommage a Ernst Junger*; Liviu Floda, *Interviu cu Salvador Dali*; George Ciorănescu (versuri): *Caste aventuri erotice, Ipostaze, Afros, Mușcând din măr agonice, Chemarea chemărilor; Sacralizare, Galactic tu țesi, Dau foc la trirame, Elegie nescrisă, Confesiune, Antonous-imperial răsfăț, Ecouri safice, Neștiuta trădare, Vecie scurtă*; Alexandru Ciorănescu, *Pasărea Tivi* (proză); Notă bio-bibliogra-

fică Ștefan Baciu; Ștefan Baciu, *Băieții aceia superbi* (poezie); Dan Grigorescu, *Șapte cai și-un mânz* (proză); Notă bio-bibliografică Jacob Popper; Jacob Popper, *Piatra amintirii* (fragment de roman); Notă bio-bibliografică Mihaela Ghelmegeanu; Mihaela Ghelmegeanu, *Sonet, Caeli enarrant gloriam Dei, Rugăciune, Invocare, Sonetul iubirii*; Notă bio-bibliografică Anamaria Chira; Anamaria Chira, *Eram, Neant* (poezii); Notă bio-bibliografică George Ciorănescu; George Ciorănescu, *Hallo, New York!*, Ben Corlaci, *Cu ușile închise* (poem); Notă bio-bibliografică Pavel Chihai; Pavel Chihai, *Cearta sufletului cu trupul* (2); Notă bio-bibliografică Dan Platon; Dan Platon, *Cazul „X”, sau Profesor Doctor Ciopobii*; Notă bio-bibliografică Ștefan Eleuteriadis; George Ciorănescu, *Un pictor al luminii mangaliote*; Jacob Popper, *Parabolă critică: Un beestseller injurios: „Principiul lui Peter”*.

Documente: Horst Fassel, *Un document inedit din 1864 despre Ion Creangă*; Mircea Carp, *O plângere justificată a pictorilor români*; Semnalări: Pavel Chihai, *George Ciorănescu: Morior ergo sum*; Nicholas Catanoy, *George Ciorănescu: Morior ergo sum*; Gheorghe Timofte, *Ni debout, ni assis: o poezie a interogărilor majore*; Jacob Popper, *Epigraf pentru o revoluție culturală*; Gelu Ionescu, *Virgil Tănase: Cette mort qui va et vient et revient*; Ion Negoiteșcu, *Vlad Georgescu: Istoria românilor*; Pavel Chihai, *Alexandru Gonița: Români și Hoarda de Aur (1241-1502)*, Colecția *Istorică*, Jon Dumitru Verlag, München 1983; Gheorghe Timofte, *O valoroasă lucrare privind cultura românească medievală (Pavel Chihai, Tradiții răsăritene și influențe occidentale în Țara Românească*, „Colecția istorică”, Jon Dumitru Verlag, 1983); Dan Ionescu, *Un călător francez prin țările române*; George Ciorănescu, *I.G. Duca: Amintiri politice* (I.G. Duca, Amintiri Politice, Vol. III, München, Colecția „Memorii și mărturii”, Jon Dumitru Verlag, 1982, 282 p.); George Ciorănescu, *Cronica unui Român în veacul XX* (George I. Duca, *Cronica unui Român în veacul XX*, Vol. I, Colecția „Memorii și mărturii”, Jon Dumitru Verlag, München 1983, 206 p.); George Ciorănescu, *Testamentul din morgă al unui supraviețuitor al temnițelor comuniste* (Remus Radina, *Testamentul din morgă*, Colecția „Mărturiile supraviețuitorilor”, Jon Dumitru Verlag, München 1981, 112 p.); George Ciorănescu, *Doru Novacovici: Despre închisorile și lagărele prin care a trecut* (Doru Novacovici, *În România după gratii*, Colecția „Mărturiile supraviețuitorilor”, Jon Dumitru Verlag, München 1983, 206 p.); George Ciorănescu, *Cicerone Ionițoiu: Morminte fără Cruce* (Cicerone Ionițoiu, *Morminte fără Cruce*, Colecția „Mărturiile supraviețuitorilor”, Jon Dumitru Verlag, München 1982, 347 p.); George Ciorănescu, *Pitești: Apogeul Torturii Totale* (Virgil Ierunca, *Pitești*, Colecția editurii Limite – Paris, Jon Dumitru Verlag, München 1981, 112p.); Virgil Nemoianu, *Alexandru Ciorănescu: Ion Barbu*; Marianne Mahn-Lot, *Alexandru Ciorănescu: Le*

masque et le visage. Du baroque espagnol au classicisme français; In Memoriam: George Ciorănescu, *Constantin S. Antonescu, un dascăl demn de mării lui înaintași*; George Ciorănescu, *Brutus Coste, diplomatul-ostaj în slujba țării lui*; George Ciorănescu, *Profesorul Constantin Marinescu, un om al rigorii logice și al intransigenței morale*; George Ciorănescu, *Horia Roman: poet prin vocație, jurnalist prin profesie*.

Notă: Începând cu *Apoziția* Nr.8-9/1982-85, George Ciorănescu și-a adus o contribuție sporită față de numerele precedente în calitate de corector, alături de Ion Dumitru, dar este inexact că a îndeplinit începând din 1982 funcția de „director”. „Apoziția” nu a avut astfel de funcții ori titluri aflate sau onorifice, acestea revenind indirect, fără a fi menționate, editorului I.D. care prin JDV a fost personal responsabil cu finanțarea, editare, difuzare, de conținut etc.

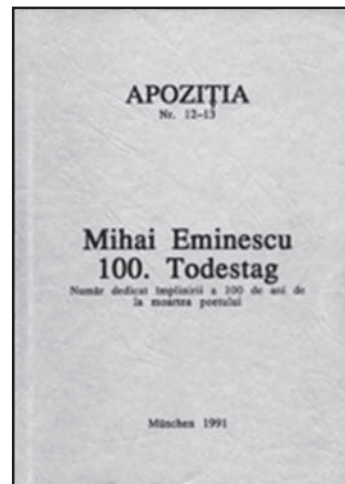
Apoziția Nr.10-11/1986-1988- ISSN 0173-8216, a început să fie redactată la Editura Ion Dumitru (JDV), Ion Dumitru alcătuind personal și o parte din bio-bibliografiile celor publicate dar, datorită volumului mare de lucru în care îi era implicată editura, definitivarea redactării i-a fost încredințată dl.Radu Bărbulescu, care, între timp, își deschisese un birou de *Computersatz u. Textverarbeitungsbüro*. Din motive nejustificate și încă neelucidate, corectorul G. C. a tipărit numărul respectiv fără consultarea fondatorului și editorului I.D. – deținătorul ISSN-ului, eludându-i numerele și consemnându-se pe sine – ca redactor, pe Radu Bărbulescu – ca editor și pe Gabriela Carp – drept tehnoredactor, cu specificarea „Copyright: Apoziția”.

Conținutul: Notă bio-bibliografică Marcello Camilucci; Marcello Camilucci, *Le due patrie, L'esilio*; Ionel Jianu, *Povestea unei prietenii*; Constantin Noica, *Rugașivă pentru fratele Alexandru*; Notă bio-bibliografică Adolf Armbruster: Adolf Armbruster, *Das Rumänenbild der Ungarn und Polen*; Iuliu Maniu: *Cere sprîjinul american pentru România; O scrisoare inedită despre încheierea și aplicarea armistițiului*; George Ciorănescu, *23 August 1944: două teze infirmate de istorie*; Mircea Carp, *23 August 1944 trăit la Târgoviște*; George Ciorănescu, *Pentru ce iubim Transilvania*; Lebenslauf Friedrich Cloos; Friedrich Cloos, *Der Streik von Workuta* (22/31 Juli 1953); Lebenslauf Hieronimus Menges; Hieronimus Menges, *Badea, der Bu-*

libascha; George Ciorănescu, *Das Abendland: ein neues Kanan*; Doina Cornea – versuri: *Câte cuvinte, Horia, Năruiri, Bătrânețe, Spre tine, Sunteem bolnavi*; Notă bio-bibliografică Mihai Niculescu; Mihai Niculescu, *Amintiri cu tramvaie, Poveste, Stihuri de pensionar*; Pavel Chihai, *Cearta sufletului cu trupul* (Cap.I.); Ion Cicală, *Mathilde Kloos*; Notă bio-bibliografică Teresia B. Tătaru; Teresia B. Tătaru, *Cărțile, Viața mea*; Dan Platon, *Cu floarea la butonieră*; Lebenslauf Matei Chihai; Matei Chihai, *Was neue beginnt*; Notă bio-bibliografică Radu Bărbulescu; Radu Bărbulescu, *Fuziunea*; Jacob Popper, *Celălalt Coșbuc*; Notă bio-bibliografică Vasile Iliescu; Vasile Iliescu, *Medicina tradițională în opera lui Mircea Eliade*; Ion Barbu, *Correspondența cu N. Ciorănescu*; Documente: *Ștefan Eleuteriadis, Mangalia – 2000 de ani de existență civilizatorie*; George Ciorănescu, *Colegiul Sf. Sava acum 50 de ani*.

Semnalări: Matei Cazacu – cronică la *Vlad Georgescu – Istoria ideilor politice românești (1869-1878)*, Colecția „Istorică”, Jon Dumitru Verlag, München 1987; Radu Bărbulescu, *România, 40 Years (1944-1984)*; Radu Bărbulescu, *Ion Rațiu, Moscow Challenges The World*; Mircea Carp, *David B. Funderburk, Prin stripes and Reds*; Adolf Armbruster, *I.M. Pacepa, Red Horizons*; Mircea Carp, *Ion Pantazi, Am trecut prin lad*; Dionisie Ghermani, Heitmann, Klaus: *Das Rumänienbild im deutschen Sprachraum 1775-1918*; Adolf Armbruster, *Klaus P. Beer, Zur Entwicklung des Parteien – und Parlamentsystems in Rumänien 1928-1933. Die Zeit der national-bäuerlichen Regierungen*; George Ciorănescu, Dirk Jachomowski, *Die Umsiedlung der Bessarabien – Bukovina – und Dobrodschadenschen*; Pavel Chihai; Ionel Jianu, Gabriela Carp, Ana Maria Covrig, Lionel Scănteie, *Les artistes roumains en Occident*; Victor I. Stoichița; Pavel Chihai, *Immortalité et Décomposition dans l'Art du Moyen Age*; Ion Mircea Bogdan, M. Mincu, R. Scagno, *Mircea Eliade e l'Italia*; Pavel Chihai; George Ciorănescu, *Mai aproape de ingeri*.

In Memoriam: George Ciorănescu, *Vasile Zăpârțan*; George Ciorănescu, *Virgil Veniamin*; Gabriela Carp, *George Apostu*; Gabriela Carp, *Ioan Mirea*; Coperta și ilustrațiile de Radu Maier.

Apoziția Nr. 12-13/1991 Mihai Eminescu 100. Todestag. Număr dedicat împlinirii a 100 de ani de la moartea poetului, a fost editată în același mod ca și Nr. 10-11,

înlăturându-se numele fondatorului și editorului de drept, I.D. De această dată nu s-a mai menționat ISSN-ul deținut de JDV, ci doar: Copyright „Apoziția”. Numărul a fost finanțat pe baza „Listei de subscripție pentru comemorarea la München a Centenarului morții lui Mihai Eminescu”, (vezi p. 171-172).

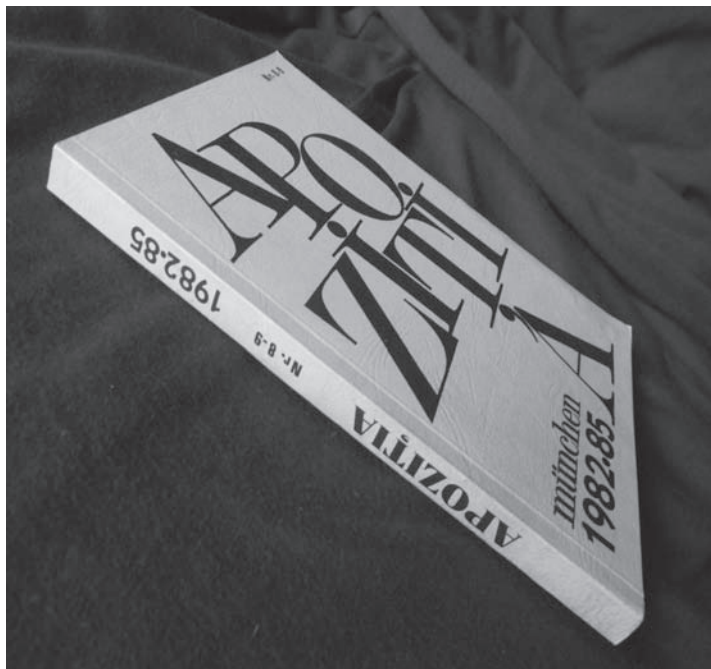
Cuprins: Alexandru Pană: Mihai Eminescu, bust în bronz dezvelit la 15 Ianuarie 1991 la München (fotografie); Mihai Eminescu, *Ode – Nachgedichtet von Dieter Roth*; George Ciorănescu, *Eminescu – 100. Todestag* (Übersetzung aus dem Rumänischen von Georg Stana); Mihai Eminescu, *Gebet eines Dakers* (Nachgedichtet von Wolf von Aichelburg); *Wolf von Aichelburgt – Biografische Note*; Wolf von Aichelburg, *Eminescu auf Deutsch*; Eminescu, *Venedig* (Nachgedichtet von Albert Flachs); *Mariana Șora – Biobibliographische Note*; Mariana Șora, *Eminescu und die Deutsche Romantik*; Mihai Eminescu, *Waldmärchen* (Nachgedichtet von Georg Scherg); *Radu Bărbulescu – Bio-bibliographische Note*; Radu Bărbulescu, *Eminescu und Marx über die Rumänen und Russen*; Mihai Eminescu, *Was Ich Dir Erflehe* (Nachgedichtet von Mathilde Klooss); George Ciorănescu, *Deutschland und Die Bessarabienfrage*; Mihai Eminescu, *Wie Langhin Wolken Ziehen* (Nachgedichtet von Dieter Roth); *Dionisie Ghermani – Bio-bibliographische Note*; Dionisie Ghermani, *Eminescu – Die Eliten in Geschichten und Gegenwart*; Mihai Eminescu, *Glosse* (nachgedichtet von Mathilde Klooss); *George Ciorănescu – Notă Bio-bibliografică*; George Ciorănescu, *Centenarul Eminescu, München 1989*; *Iancu Ioan Bidian – Notă Biografică*; Iancu-Ioan Bidian, *Eminescu despre tendințele expansioniste ale Austriei și Rusiei*; *Emil Hurezeanu – Notă biografică*; Emil Hurezeanu, „Grea Epocă Eminescu” - *Insemnări zilnice* Titu Maiorescu; Alexandru Ciorănescu – *Note bibliographique*; Alexandre Ciorănescu, *La pensée politique de Mihai Eminescu*; *Nicolae Balotă – Notă biografică*; Nicolae Balotă, *Eminescu poet al inițierii în esența poeziei*; Gheorghe Vodă, *Privighere*; Magdalena Constantinescu, *Eminesciană, Singurătate Eminesciană, Băiet fiind*; Ion Dumitru, *Pentru viață, pentru moarte* – Glossă; Florentin Smarandache, *Eminescianii tei în palide hemoragii*; Grigore Vieru, *Legământ*; Olga Cosmescu, *Comemorarea la München a 100 de ani de la moartea lui Mihai Eminescu*; *Rumänische Kulturtagé Zum 100. Todestag von Mihai Eminescu (1850-1889) 18.-19. November 1989 Hochschule für Musik*; Lista de subscripție pentru comemorarea la München a Centenarului Morții lui Mihai Eminescu; *Dezvelirea bustului poetului Mihai Eminescu (operă a sculptorului Alexandru Pană) München 15 Ianuarie 1991*; Gabriela Carp, *Ceremonia dezvelirii monumentului poetului Mihai Eminescu, la München 15 și 20 Ianuarie 1991*; Cuvântări: Dr. Dionisie Ghermani, Constanze Lindner-Schädlich; Reinhard Müller-Mehlis; Prof. Dr. Horst Glassl, H.Franz Maget, MdL, Dipl. Ing.

Teodor Christen; Yolanda Eminescu, Dr. Phil. Habil. Adrian Marino, Ana Blandiana, Dr. Phil. Rudolf Wagner, Adolf Armbruster; Ciorănescu, *24 Ianuarie 1858 – 24 Ianuarie 1991. O paralelă istorică*; Adrian Marino, *Eminescu văzut astăzi*; Ana Blandiana, *Poporul lui Eminescu*; G. Ciorănescu, *Mesaj trimis la dezvelirea bustului lui Eminescu din München la dezvelirea bustului lui Eminescu din Chișinău*; Comitetul de inițiativă „Mihai Eminescu” - München; Plic filatelic comemorativ Mihai Eminescu; Lista de subscripții pentru bustul poetului Mihai Eminescu la München – 1991; Număr ilustrat cu schițe și desene de Alexandru Pană.

Apoziția Nr. 14-15/1992-94. Alcătuit de George Ciorănescu înaintea dispariției sale, a fost tipărit în semn de omagiu la dorința soției sale, doamna Galateea Ciorănescu, și „oferit cenaclului Apoziția”. Ilustrații: după Ștefan Munteanu, S.U.A. (Deși nu se menționează, Sătul în computer, imprimarea și legatul au fost executate de Radu Bărbulescu Verlag, München.)

Cuprins: *Notă bio-bibliografică George Ciorănescu*; Nicolae Steinhardt: *Curajul* (proză); George Ciorănescu; *Occidentul*; *Un nou Canaan*; Ionel Jianu, *Am revăzut „Anemonele” lui Luchian*; Doina Cornea, ciclul de versuri *În căutarea îngerilor pierduți*: (*Un gând, Coșmar, Altădată, Cine pe îngeri i-a izgonit?, Echilibru, Parcul, Însingurare*); Alexandru Ciorănescu, *Eu singur* (proză); George Busnea, *Doina Prutului*; Silvestru Popescu, *Și tu ai să zbori* (poem); Aristide Buriliani, *Petece noi* (eseuri); Florentin Smarandache, *Dulap-în-care-intră—mult-lume-și-merge-singur-pe-șine*; Radu Bărbulescu, *Madame și Emma* (proză); Cornelia Vissarion-Mănușeanu, *Ghetsemani, Metamorfoză* (versuri); Documente: *Ion Mareș către George Ciorănescu*; Atitudini: *Solidari cu revoluția de la Brașov* (cuvântare rostită de George Ciorănescu la 15.11.1989, pe treptele Domului din München); *Mesaj de solidaritate* adresat la 30 iunie de frecventatorii cercului „Apoziția”, transmis de Europa Liberă prin George Ciorănescu poetului Mircea Dinescu, la 2 iulie 1989; *Scrisoare deschisă* adresată de George Ciorănescu în numele Cenaclului „Apoziția”, la 3 august 1989, Clubului Literar și Muzical „Alexei Mateevici”, din Chișinău; *Manifestul de solidaritate* cu manifestații din Piața Universității din București, adresat de George Ciorănescu în numele Cenaclului literar „Apoziția”; Rubrica „În Memoriam George Ciorănescu”, alcătuită cu reproduceri din presa exilului, semnate de: Alexandru Lungu, Mircea Coloșenco, Titu Popescu, Pavel Chihaia; Radu Bărbulescu, *La lucru cu George Ciorănescu*; Nicolae Stroescu, *La moartea lui George Ciorănescu*; Ruxandra Tânjălă, *La moartea lui George Ciorănescu*, Teresia B. Tătaru, *Întru amintirea lui George Ciorănescu*; Vasile Iliescu, *Moștenire*; Capitolul „George Ciorănescu – Scrieri”: Literatură: *Importanța secretului comercial* (proză); *Undeva, departe* (poezie); *Radu Gyr*, „Rugă”, *În grădină*, *Febră*, *O veste minunată* (scenariu); George Ciorănescu, *Un captivant roman istoric* (prezentare romanului lui Ion Dan, *Cavalerii Ordinului Basarab*, apărut la Jon Dumitru Verlag, München). Capitolul „George Ciorănescu în Traduceri”: *Confesiuni de Preafericitul Augustin*; Constantin Noica, „Rugați-vă pentru fratele Alexandru” (amintiri din închisoare, fragment citit de George Ciorănescu în 1986 la „Apoziția” – traducere după originalul englez de G. C.); *Psalmul al CXXXVIII-lea – Tânguirea poporului Evreesc rob în Babilon*; Dante Alighieri: *Divina Comedie – Paradisul, Cântul al XVII-lea*; Patrice de la Tour du Pin: *Singura problemă*; Juan Ramón Jiménez, *Veghe*; Ars Longa: George Ciorănescu, *Cu Ion Vlad în laboratorul creației*; (Valane) *Pictură Spaniolă*; Rubrica „Documente”: G. C. *O scrisoare a lui Nicolae Iorga*; George Ciorănescu: *Localizarea bătăliei de la Podul Înalt*; Rubrica „Portrete”: George Ciorănescu, *Un luptător basarabean, Pan Halipa*.

Apoziția – o revistă românească în Germania

(Urmare din pag. 3)

adopte a editorilor). Pentru exemplificare, detaliem în continuare, aleatoriu, conținutul câtorva numere. Începem cu cel din 1974, în care Alexandru Ciorănescu publică schița *Degetul*, iar Horia Stamatu scrie despre Gr. Cugler-Apunache. Ion Dumitru publică poemul *Caloiene*, Iene, iar George Ciorănescu și Nicolae Novac transpun poezie în limba română din folclorul polinezian, respectiv din lirica amerindiană.

În 1980-1981, numărul dublu 6-7 se deschide cu studiul lui George Ciorănescu – *Disputa dintre demonul geometric și cel poetic sau poezia supremă a geometriei*, urmat de altele semnate de Ion Barbu – *Despre conceptul modern de poezie*¹ și Al. Ciorănescu – *O minunată himeră*, cu o notă care consemnează faptul că acesta este „capitol ultim din lucrarea în manuscris *Ion Barbu*.” O traducere din poezia barbiană în limba franceză, datorată tot lui Alexandru Ciorănescu, vine să completeze demonstrațiile. Mai semnează Mihai Cismărescu – *Gânduri vechi despre omul nou (din România)*, Mircea Carp – *Cinci zile în august (Crâmpoie dintr-un jurnal de călătorie)*, autorul fiind, așa cum se specifică în scurta prezentare pe care i-o face redacția, „primul corespondent de limbă română a unui post de radio occidental care a transmis reportaje direct din capitala României.” Este inclusă și o *Convorbire cu Alexandru Ciorănescu*, nesemnata, apoi *File pentru un centenar uitat: amintiri despre Francis Șirato*, semnate de Ionel Jianu, iar George Ciorănescu aduce *Ceva nou despre o căsătorie din rațiune de stat: Un memoriu inedit al lui William E. Gladstone despre căsătoria principesei Maria cu principele Ferdinand*, autorul comentând acest memoriu pe care îl reproduce în original. A Buriliani ia în discuție *Proza poetului Vasile Voiculescu* și se opune părerilor unor critici de notorietate (ca Nicolae Manolescu), care vedeau o separare profundă între poezia și proza lui Voiculescu. Astfel, el consideră că „între versuri și proză ... este o înrudire tematică”, existând chiar și „poeme-povestiri, de o mare concentrare narativă, care anunță nucele. .../ Sunt apoi nuvele care au corespondențele lor în opera poetică”, exemplificând, printre altele, cu *Ultimul Berevoi*, în paralel cu poemul *Taumaturgul*.

După ce trece în revistă și analizează nuvelele și romanul *Zahei orbul*, accentuând latura de magie din opera voiculesciană, autorul încheie cu ideea complexității limbajului acesteia: „Aproape că simți nevoia să scoți cuvinte când îl citești pe Voiculescu.”

O informație importantă pentru viitorul cercetător al activităților exilului este cuprinsă în scurtele reportaje intitulate „Apoziția la zece ani”, în care se face prezentarea sărbătoririi Cenaclului cu același nume, din 18 mai 1979.

Volumul ce cuprinde numerele 8-9 din anii 1982-1985 se des-

chide cu *Fragmente de jurnal*, semnate de Nicolae Stroescu, urmate de o scurtă biografie Vintilă Horia (însoțită de o fotografie) și continuată de trei poeme – în limba română, spaniolă și franceză; același fel de prezentare, dar mult mai complexă îi este dedicată lui Ștefan Baciu, urmată de un poem al acestuia având drept motto un vers-întrebare din Nichita Stănescu. Modele similare de prezentare – scurtă biografie și fotografie – le sunt dedicate lui Jacob Popper, Mihaelei Ghelmegeanu, unei debutante, Anamaria Chira, lui George Ciorănescu (și de data aceasta, ca și la Ștefan Baciu, sub formă de bibliografie), urmată de *Hallo New York*, o descriere a orașului american făcută în urma unei vizite din anul 1974. Un alt autor prezentat biografic, dar și printr-un exemplu din opera sa este Pavel Chihaia, apoi Dan Platon, Ștefan Eleuteriades, pictor, despre a cărui creație va scrie George Ciorănescu – *Un pictor al luminii mangaliote*.

Un *Interviu cu Salvador Dali* a trezit/ trezește desigur interesul cititorului, ca și rubrica „Documente”, ce prezintă *Un document inedit din 1864 despre Ion Creangă*.

Mai întâlnim în bogatul cuprins al volumului poeme de George Ciorănescu, o proză a lui Alexandru Ciorănescu, precum și o serie întregă de recenzii (o reținem pe cea semnată de Virgil Nemoianu la volumul despre Ion Barbu, scris de Al. Ciorănescu și publicată inițial – în limba engleză – în *Times Literary Supplement*, March 11, 1983).

Din numărul dublu 10-11, de asemenea bogat și divers, reținem amintirile lui Ion Jianu despre C. Noica, cunoscutul text al acestuia – *Rugați-vă pentru fratele Alexandru*, documente privindu-l pe Iuliu Maniu, texte referitoare la ziua de 23 august, semnate de George Ciorănescu și Mircea Carp, o rubrică „Documente”, ca și alta de „Semnalări” – cu recenzii la cărți sub semnătura lui Vlad Georgescu.

Într-un cuvânt, fără a aminti toate titlurile din fiecare ediție, cititorul își poate forma opinia asupra valorii și diversității de articole, demonstrând totodată complexitatea preocupărilor intelectualilor din jurul Cenaclului „Apoziția”.

¹ După semnalarea manuscrisului și accentul pe originalitatea lui Ion Barbu, de vreme ce acesta a reușit în opera sa o specială îngemănare între știință și artă, se arată că: „Printre o fericită întâmplare sunt în posesia unui text fundamental și inedit al matematicianului poet Dan Barbilian – Ion Barbu, în care acest rar produs al sintezei dintre *l'esprit géométrique et l'esprit de finesse* statornicește corelația dintre două domenii de activitate ce par la prima vedere antagonice: geometria și poezia. Acest manuscris barbilian se găsea în posesia fratelui meu Nicolae, căruia Ion Barbu îi încredința câte odată unele din scrierile sale, cum ar fi, de pildă, o variantă plină de interes a „Răsturnichii”, publicată de Romulus Vulpescu, în I. Barbu, *Poezii*, 1970.”

■ ION BUZERA

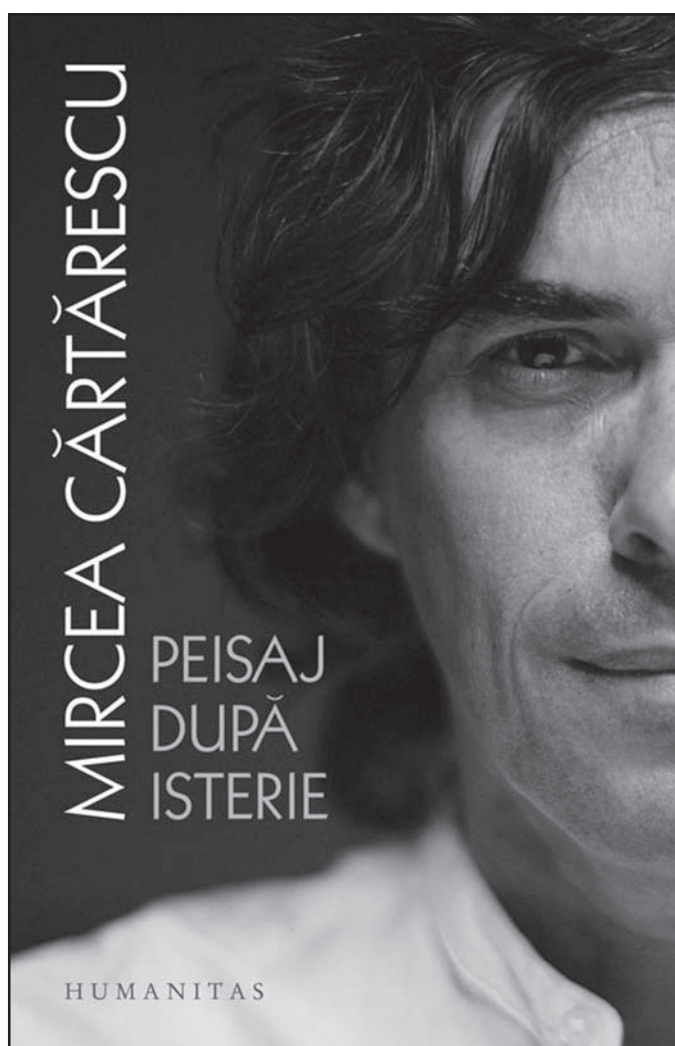
În contra unei neputințe morale

Ce a făcut Mircea Cărtărescu în ultimii zece ani, în afară, bineînțeles, de a fi încheiat *Orbitor* și a fi scris *Solenoid*? Dacă vrem să aflăm un răspuns parțial la această întrebare putem citi *Peisaj după isterie* (Humanitas, 2017, 255 p.). În afară de articolele incluse aici, a continuat să-și scrie jurnalul (*Zen* merge până în 2010) și, între altele, a luat și niște (mai mult decât meritate) premii. Pe cel numit „Mihai Eminescu” l-ar fi putut refuza și anul acesta, așa cum a făcut anul trecut, și l-ar mai fi putut, ironic, „diferi”, vorba francezului și a „algerianului” (sau, după Peter Sloterdijk, „egipteanului”) Derrida, de încă vreo 3-5-7 ori, până spre 2025, când e „programat”... celălalt, care i-ar conferi și autohtonului atât de șifonat un cu totul alt luciu. Adevărata succesiune, în condițiile de azi ale literaturii române, care seamănă mult, *mutatis mutandis*, cu ce scrie în *Rezistăm*, pp. 7-10, aceasta ar fi fost! Abia atunci cuvintele Mihai Eminescu, puse în titlatura unui premiu, își vor fi recâștigat întregul prestigiu. Nu e vorba, carevasăzică, de probabilitatea că nu i „se cuvenea”, ci de evidența că i se cuvenise.

Din punctul de vedere al literarității, ca să mă exprim și eu ca profesorii de literatură care n-au ce spune, suntem, în primele texte, cele care conțin reacții imediate (pp. 7-119), la ani-lumină de splendoarea suprapusă, „auto-generată” a *Solenoid*-ului. Nu vreau să exagerez, dar cred că această versiune a lui Mircea Cărtărescu este aproape la fel de importantă precum cea romanescă, deoarece ne arată că un scriitor atât de „autocentrat”, sofisticat, prins în cei mai puternici „curenți” (p. 146) ai literaturii etc. își găsește timp să respire și la suprafață, adică îi pasă mult de ce se întâmplă în jur, în jungla fetidă a politicii și, mai larg, în mentalitățile turburi ale societății românești, atât de amețită de tranziții, crize, incompetențe câtă frunză, câtă iarbă, derapaje morale și distrugerii încrâncenate, sistemice (în parametri strict „democratici”, nu încapă îndoială!) ale oricărei urme de meritocrație, încât ajungi să te miri sincer că mai poate „conține” scriitori de asemenea magnitudine. Dacă (încă) nu și-au luat câmpii (nu înseamnă că nu au evaluat serios opțiunea), împreună cu cei mai buni medici, IT-iști, profesori ș. a. m. d., este pentru că nimic nu e imposibil atunci când totul pare pierdut și, mai ales, pentru că limba română este, totuși, matricea lor psihică. Or, fără de dansa nu se poate: poți scrie în română, italiană, engleză etc. și în străinătate, fără îndoială, dar scriitor român, italian, american etc. nu ești cu adevărat

decât la tine acasă, oricât de te mult te-ar aplauda mapamondul. (V. și p. 167: „Dar e iubit în patria sa cum nu am văzut să fie iubit un scriitor la noi, vreodată.”) Cartea directă și neconcesivă a lui Mircea Cărtărescu ne pune la dispoziție o altă fațetă a imensei lui creativități: cea a responsabilității acțiunii individuale și, ceea ce e (wittgensteinian) același lucru, a unei iluzorii, dar atât de necesare, îmbunătățiri a moralei publice.

Pentru el, poziționarea din ianuarie-februarie a. c. nu a fost o simplă aderență „mondenească” (am văzut insinuări), ci o indignare spontană, care a fost resimțită, de altminteri, direct de sute de mii de români și, implicit, chiar de milioane. Așa că nu mai e loc, aici, de arhitecturi imaginare nesfârșit-baroce, care se explorează pe ele însele sau pot să facă oricând asta, ci numai de formularea tăioasă, verde-n față: „Când politica nu e suficientă ca să ne apere viețile, demnitatea și viitorul, ne rămâne mereu soluția protestului civic.” (p. 8) Adevărul e simplu și îngrozitor: „Trăim vremuri mizerabile, și nu avem pe cine să dăm vina, căci vina e în întregime a noastră.” (p. 8) Expunerea e sticloasă de disperată și patetic de nestilistică/nestilizată. (Literatura nu a expiat, departe de așa ceva, ci s-a retras puțin și așteaptă cuminte.) *Rezistăm* e un text care a ajuns la cititori italieni, germani, francezi, care nu au avut decât să înțeleagă despre ce este vorba. Contextul nu e, însă, chiar așa de facil sau imediat asimilabil. De pildă, într-un comentariu publicat cu aproape nouă ani înainte (*Alte două Români*, în *Evenimentul zilei*, 9 mai 2008, în cartea: pp. 20-22; în treacă fie zis, nedatarea articolelor are două mari efecte: o anume confuzie diacronică și un aer de dureroasă actualitate sau de loc unde nu se întâmplă nimic, deoarece tot ce se întâmplă s-a mai tot întâmplat), autorul descifra/descrisa una dintre cauzele care au condus la ce a erupt la începutul lui 2017: „Diferența dintre aceste două Români, una democratică și egalitară, iar cealaltă a relațiilor de putere efectivă, este frapantă și arată că democrația nu funcționează corect la noi. Sub sistemul democratic, și subminându-l clipă de clipă, există la noi, ca în Rusia, un sistem al oligarhilor, periculoși pentru binele public nu pentru că sunt foarte bogați, nici pentru că sunt amestecați în politică, nici pentru că posedă mijloace (media) de influențare a populației, ci datorită combinării acestor trei pârghii ale puterii care fac din ei oameni superputernici, ce devin, practic, ei și clicile lor, invizibili pentru justiție.” (p. 21) De remarcat în acest citat (care comprimă regula stilistică generală a primelor două secțiuni ale cărții) degajarea expresivă, la limita banalității, rapiditatea formulării, chiar neglijența, pe care scriitorul (o știm din jurnal; cf., de ex.: „Am fost dat afară din propriul

meu craniu, din propriul meu trup.”, *Zen*, p. 509) le-a trăit ca pe un fel de autosacrificiu. Asta nu înseamnă, totuși, că nu e tot el, ci numai că aici a optat pentru „gradul zero al scriiturii”, singurul capabil să facă față unor astfel de „provocări”, întrucât ideile vehiculate sunt, în orice analiză rațională, inatacabile. Dar un scriitor de formatul lui Mircea Cărtărescu nu se limitează, în principiu, la idee, oricât de corectă, valoroasă ar fi: urmărește transgresiunea ei continuă în viziune, epic, metarealitate. (E ca și cum, de această dată, ar fi vrut să testeze, ca atunci când ajungi să percepi vidul în toate detaliile, până unde poate să meargă, antiliterar vorbind.) *Rezistăm* se află, prin urmare, la capătul unui șir întreg de intervenții publicistice în care Mircea Cărtărescu a tot căutat să priceapă de-nepriecutul: lumea politică a României de azi: „Pentru că mă enervează ticăloșia. Pentru că trăiesc aici, în România, nu în vreo țară serenă și normală.” (p. 251). Pentru a rezuma: prima parte din *Peisaj după isterie* conține exerciții de comentariu politic (involuntar-kafkiene sau indirect-urmuziene, cum doriți!), făcute de cineva care a ajuns în această postură din pură exasperare.

Eram mai mult decât convins că omul hipnotizat de literatură (nu numai a lui!) nu va ocoli ce-i place cu adevărat: sunt multe dintre celelalte pagini din carte, care se apropie, fie și pe ocolite, de centrul ființei autorului, unele fiind tot articole publicate inițial în *Evenimentul zilei*. Remarc

structura „lepidopterica” a cărții, *Scrisorile către Luisa* având rolul corpului. E un fluturaș raportat la *Orbitor*, dar unul care nu-i e cu totul străin celui gigantic. Față de *Orbitor* și *Solenoid*, *Peisaj după isterie* e ca un fragment de ADN, care conține, după cum știm, în felul lui, întregul: „Ceea ce contează cu adevărat este acel incognito care ascunde tocmai sursa ideilor dominante.” (Peter Sloterdijk) Pot fi găsite justificări implicite asupra opiniilor pe care le găsim în prima parte, parabole transparente, fragile și dureroase (*Doi atleți*, pp. 177-179), opinii despre filme: *Vis și scamatorie*, pp. 201-204 sau mai concret-literare, precum aceasta: „Nu vom ști cum să citim poezia unui autor dacă nu înțelegem cărei categorii poetice îi aparține. Toate genurile de poezie pe care le notez aici, relativ arbitrar, prin triadele Dimov – Brumaru – Foață, Gellu Naum – Dan Stanciu – Cristian Popescu, Angela Marinescu – Ion Mureșan – Mariana Marin, Mircea Ivănescu – Bodiu – Simona Popescu, Iaru – Coșovei – Stratan și câteva altele, care-și împart azi arena poeziei contemporane, sunt minunate tocmai pentru că sunt diferite, pentru că de fiecare dată ne solicită altfel și ne satisfac altfel nevoia de poezie.” (p. 220) Comentariile politice sunt acum orientate spre exterior, dicțiunea e mai elaborată, ca și când ar dori să semnaleze (pe viu, ca la tablă!) posibilitatea dezlipirii de neantul referențial, iar unele texte sunt proze propriu-zise: uimitoarea „poveste adevărată” „*My love is*

like a raven...” sau „solenoidalele” *Ruine*. Mircea Cărtărescu atinge, din când în când, ca în treacă, elementul lui real: „Literatura despre literatură nu mă satisface deplin.” (p. 149) Nu își camuflează deloc failibilitatea și e, de fapt, foarte cioranian: intuiește că, dacă trăire concretă nu e, aproape nimic nu e în literatură. Reactivează și un *credo* care l-a ghidat de la început: „Ca să exist în ochii mei, eu trebuie să fiu la înălțimea artei mele, literatură.” (p. 147) E un principiu al scufundării (deloc paradoxale) în viul cel mai palpabil. Faza este una care conștientizează acea „negative capability” a lui Keats: o pliere pe virtualitățile umanului și o de-pliere a întregii ființe auctoriale. Înceșterea e maximă, „anvergura gândirii” (p. 148) își depășește, ușor temătoare, limitele, iar *Solenoid*, produsul de top al deceniului (dacă ne plasăm în imanența *Peisajului...*, pur și simplu nu avem instrumente pentru a bănuși, măcar, efortul colosal al lui Mircea Cărtărescu), e o uriașă alegorie despre cum poate omul să reziste în viața asta, care nu are și nici nu e alternativă. Unii critici n-au înțeles că folosinduse, aparent, de imaginarul *Orbitor*-ului, romanul publicat la sfârșitul lui 2015 desfășoară o cu totul altă miză, într-o direcție neapărat opusă, dar care încearcă din toate puterile să facă din literatură o interfață concretă (nu metaforică etc.) a vieții. Dacă e reușită (și eu cred că este una majoră), atunci chiar atinge performanța de a depăși literatura folosindu-se de ea.

Într-un loc intens din *Peisaj după isterie* pe care l-am găsit constatările sunt tot simple și tranșante, dar având o cu totul altă bătaie din aripi: „Edificiul literaturii către care noi, oamenii cărții, ne-n dreptăm din toate direcțiile, din toate timpurile, din toate culele istoriei, se înalță pe un uriaș morman de sfărâmaturi. E muntele cărților proaste, pierdute în anomie și totuși importante, pentru că ele înalță și fac vizibil sanctuarul.” (p. 225) Sunt perfect de acord, am „ruminat” și eu mult timp idei similare, iar singurul sfat pe care-l pot da celor care, într-un fel sau altul, se „indeletnicesc” cu literatura, este să caute cu insistență *restul*, adică acel mai prețios decât aurul unui la sută, să nu lase seduși de minorii (care populează – indecenți, lipicioși, pofticioși – pelicula fină a contemporaneității, murdărind-o îngrozitor și vrând să ne facă să credem, în cel mai grotesc mod cu putință, că ei sunt cei care contează, când, de fapt, sunt mult sub „sfărâmaturi”), să citească și să recitească acele cărți, care nu sunt deloc puține, și să încerce să intre, dacă le dă mâna, talentul, geniul și ce mai au ei la dispoziție, în „sanctuar”. Mircea Cărtărescu e, deja, acolo și ne așteaptă, zâmbitor, zen, dar deloc nefrământat.

Maria Dinu, *Noaptea părului liber*, Ed. Aius, Craiova, 2017

Noaptea părului liber reprezintă debutul poetic al Mariei Dinu (n. 1985), cunoscută, mai degrabă, pentru studiile și articolele despre Adrian Marino căruia i-a dedicat, de altfel, o teză de doctorat și pentru rubrica sa din revista „Mozai-cul”, *Poetree of life*, unde pune în discuție poezia contemporană prin cronici de întâmpinare. De fapt, volumul a fost desemnat câștigător în cadrul celei de a doua ediții a Concursului Național de Poezie „Constantin Nisipeanu”, după ce cu un an înainte fusese câștigătoare o altă poetă interesantă, Eleanor Mircea, proiect inițiat de Petrișor Militaru pentru a-i încuraja pe tinerii poeți să apară între copertele unei cărți.

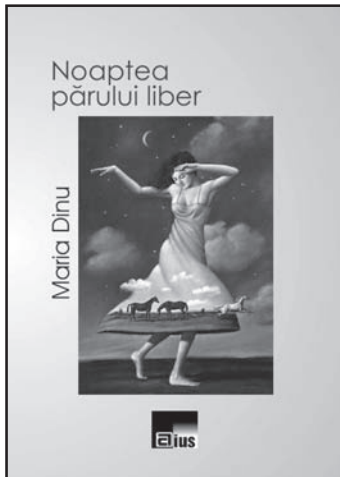
E drept că volumul de versuri semnat de Maria Dinu se bucură

■ SILVIU GONGONEA

chipurile feminității și erotizarea lumii

de o benefică infuzie suprarealistă în care găsim o imagerie *sui-generis* și jocurile specifice, dulci-tăioasele asocieri lexicale, plonjarea în vis sau întâlnirea cu sinele misterios și atotcuceritor. Dar cel mai convingător palier al poeziei de față se referă la asumarea feminității sub toate chipurile și numele ei care i se dau, fie că este Ana, fie, să zicem, Ioana. De aceea cred că poeta este mult mai convingătoare și mai îndrăzneată decât colegele ei de generație ce au eșuat de cele mai multe ori în supralicitarea unei sintaxe impregnate de visceralitatea colțuroasă, dacă nu cumva agresivă, și de frisoanele ultragierii tânguitoare. Din contră, în cadrul poeziei sale, conflictele de orice fel sunt surdinizate și translate în planul superior al filtrării poetice conștiente, într-o maturitate surprinzătoare. Așa se face că poezia Mariei Dinu nu lasă senzația unei truculențe structurale, fie ea minimalistă, fie suprarealistă sau de orice fel.

Dar, deocamdată, drumul ei este însoțit de minunile unui subreal scilpitor și înfiorat, ținut într-un echilibru delicat care poartă germele unei mitologii perso-

nale ce și-a delimitat deja granițele. Maria Dinu practică o poetică în prag, a sugestiilor infinite. Sunt stări care numai sunt anunțate, altele fiind subit abandonate. Cu toate acestea, poezia ei se înscrie într-o circularitate perfectă, ca spațiu închis, bine marcat, în cadrul căruia pătrunzi grație unui îmbietor ceremonial poetic, de o profundă gravitate și seriozitate, în pofida libertăților asociative și a unei ironii care ia în răspăr tradiția poetică, în special lirica (erotică) feminină. Aș afirma, fără să mă îndoiesc, că poeta

practică cu intenții artistice bine stabilite un polisemantism ritualic în care codurile literare își desfac miezul lor delicios. Un bun exemplu îl constituie poemul care dă numele volumului, pentru că, dincolo de a fi o *ars poetica* pe post de călăuză hermeneutică, orchestrează mai toate discursurile și straturile de adâncime ale poeziei sale, cu toate simbolurile și elementele semnalizatoare aferente: „de-acolo de jos tavanul/ mi-e suficient cât o casă în cer./ Le simt călcâiele, de-abia ating/ podeaua chiliei, și despicătura cerului/ cu vibrația lor care îmi cade în piept./ Au gleznele mici și rotunde./ Când sar se lovesc unele de altele/ ca măgelele pe șirag./ În cămăși din sac de iută/ (să nu se-atingă vreodată corpul cu plăcere)/ sunt eprubete scufundate într-un cilindru gradat./ Într-o noapte pe săptămână, își arată una alteia/ părul liber, cum a mai crescut de la ultima spălare.// Și-acum că ți-am spus, dacă nu e noapte/ să mă legi la ochi și să-mi sârui umerii.”

Substanța care oferă „transparența din planuri”, ca să parafrazăm titlul altui poem, este rodul experienței personale filtrate

prin fecunditatea ființei și prin senzualismul animalic de sorginte romantică, bine strunit poetic, ceea ce face ca lucrul ce este vulgar la unele poetese, la Maria Dinu să devină rafinement și joc al erotizării lumii. Un început de poem parcă vorbește despre imponderabilitatea viziunilor lui Lautreamont: „Deschid toate ferestrele./ să intre frigul, dar te priveam/ în continuare cu alți ochi./ Era noaptea aceea din an./ n-aș putea spune care anume./ când tu dormeai goală/ cu mâinile învelite-n mănăși”, ca finalul său să joace naiv cartea minimalismului: „Și tu îți țevi mănăși./ O mănăși neagră./ crescută din tine cu totul./ Închid ochii, trag toată răceala aerului/ în piept, ca și cum ar fi de ajuns./ Pe undeva simt la mijloc/ un viol încuviințat.” (*Melanj*). Fiind, în fond, tot atâtea ipostaze ale unui discurs excedat de convențiile poeziei feministe. Când demersul nu mai este mijlocit, poezia își găsește o frumusețe a ei stranie: „lumina te ocolește și cade în apă./ Când nu te miști ai impresia că e/ dintr-un ochi rusesc sau sex feminin.” (*Meditații acvatice*).

Noaptea părului liber este un debut frumos și convingător, iar Maria Dinu un nume de care vom mai auzi cu siguranță, o poetă pentru care conștiința scrisului trece grațios deasupra insalubrității fapt cotidian în plurierea căruia știe să detecteze gramul acela de sacralitate.

cerberul hăituit – semnul neantului

Aurelian Zisu, *Cerber hăituit*, Ed. Aius, Craiova, 2017

Dacă în volumul *Azil*, apărut anul trecut și lansat la târgul de carte Gaudeamus, Aurelian Zisu ne trimitea într-o izolare a lutului rece, impregnat de moarte, în *Cerber hăituit* poetul ne spune o poveste lirică a damnării și a nepuinței, închegată într-o serie baladica pe tema căderii din cer.

Nu lipsesc nici versurile de dragoste, așa cum ne-am obișnuit cu fiecare volum al acestui poet mereu sensibil la farmecul fremătător al eternei Eve, care nu încetează să încante simțurile sau să aprindă patima, astfel că arderea se regăsește transpusă liric alături de filonul baladico-mitic al poveștii Cerberului.

Cine este Cerberul, în viziunea lui Aurelian Zisu? ne întrebăm, pe bună dreptate, citind poemul

omonim cu care se deschide volumul, unde, într-un tablou de tip Infernală, acest personaj ni se înfățișează ca fiind un „bot căinesc”, o „babă de călărie” cu care Diavolul îl huiduie pe Dumnezeu: „«Mi-e foame, lună» –/ Zice el – și cu suspin/ Își mână capetele-n cer./ Când dinspre Iad se lasă lin/ O coadă rece și de fier”, iar cohortele diavolești pornesc asemiul tăriiilor angelice, ajutate de forța morții și a Cerberului, împreună cu tot apanajul satanic: „Boabe de porumb, călțoase./ Plumb, argint, păpușă, oase/ Înotau prin ape, sus./ Huiduindu-l pe Iisus.”

Toată această serie a Cerberului este una baladica, deoarece versurile au ritmul și spunerea specific baladescă, fiind chiar țesute pe firul unei istorii din *illo tempore*, văzută în cheia sensibilității moderne și totodată singularizate a lui Aurelian Zisu.

Pe lângă această temă biblică a confruntării dumnezeirii cu diavolul, regăsim familiarele versuri pătimaș-jucăușe de dragoste, în care ne încântă ineditul metaforei, așa cum observăm în poemul *Noapte*: „Ce femeie frumoasă ești când nu dormi/ alergând de la o piață la alta după cumpărături/ zilnice, împiedicându-ți picioarele/ de drum pe ulița satului./ cărând într-o mână iubirea./ într-alta moartea.” Alte poeme sunt o închegare meșteșugită de metafore tremurătoare, precum *Semn de ploaie* („A plouat peste fluturi lumină”) sau *Lin*, unde ne întâmpină o stare de beatitudine („Când întinsă îmi pari inocentă/ Respirată ca moartea prin unghere de crin/ Ori ca lemnul ce-și lasă

amintirile-n vin/ Îmi voi vinde uitarea secretă/ Pe-o secundă de dragoste, lin!”), ce culminează cu declarații de dragoste pe cât de simple, pe atât de surprinzătoare, în care recunoaștem mai vechea manieră a lui Aurelian Zisu de a continua filonul modernist pornit de Nichita Stănescu: „Dau moartea pe un înger împușcat” (*Veneai pe cântec*).

O altă particularitate a acestui volum o reprezintă prozopoemele, răspândite printre versurile scrise pe teme amintite (*Borges și Demi Moore, Anna Karenina și Béranger*), unde descoperim un filon absurd-suprerealist, interesant prin tehnica amestecului de imagini aproape fotografice, spre deosebire de versuri, în care Aurelian Zisu excelează prin deraieri semantice, unele fascinante prin asocierile inedite: „Nimeni nu mai cobora în fântâni felinare”.

Cele trei tipologii amintite se succed în volum, revenindu-se la cea a Cerberului-moarte, văzut sub forma unei cățele sau a unei enti-

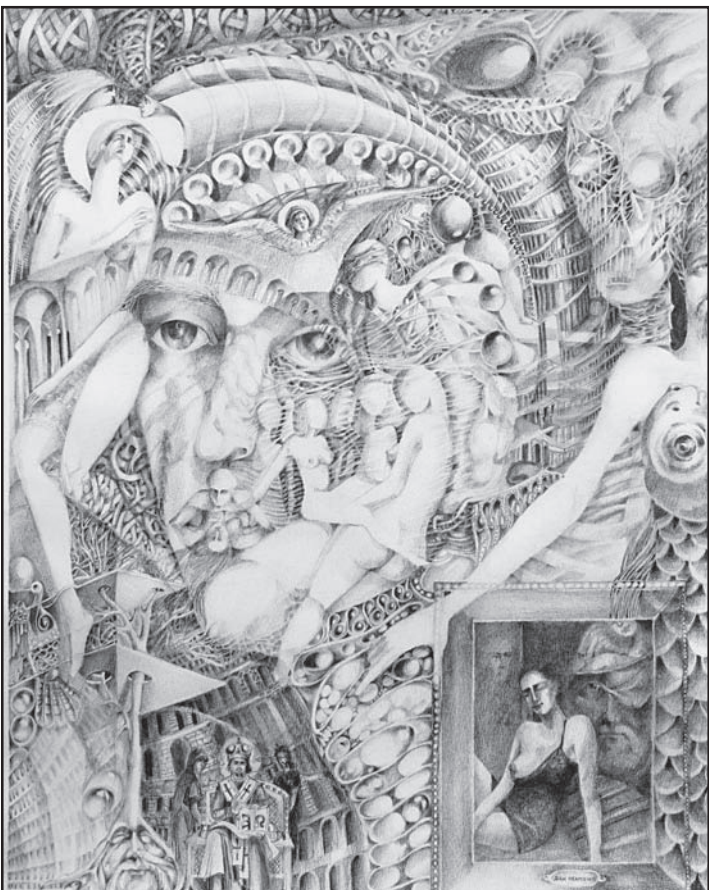
tăți ce enunță depoziții în fața unei instanțe judecătorești bizare.

În ultima parte a volumului regăsim ritmul pasional al metaforei despre iubire, care ne arde retina („Ți-a murit o frunză-n poală/ Stoarsă ca un gât de boală/ [...] Îmi făcu tăcerea semn/ Sufletului să-i dau ghes/ La nemoarte și la vers” – *Baladă*) și ajungem în *Satul cu păr de țigancă și moarte*, loc imaginar unde poetul constată uimit „A înnebunit luna, mamă”.

Finalul stă sub semnul blestemului („M-ai născut, mamă, și nu te iert./ Blestemată să fie ziua în care m-am născut./ Venise un vultur să zboare prin mine”, damnare sisifică, pe care poetul o resimte ca o suferință îndelungată, din care își dorește să iasă spre odihna eternă: „Voi dormi”).

Cerber hăituit este o meditație matură și foarte personală asupra destinului și a morții.

■ Eleanor Mircea

Dan Neamu - *Humanity is not lost*

■ MARIA DINU

poezia ca hrană din trupul mort al lui Euridice

poetree of life

Eleanor Mircea, *Visând sub iarbă*, Ed. Aius, Craiova, 2017

Cel de-al doilea volum de versuri al lui Eleanor Mircea, *Visând sub iarbă*, pare o continuare, ba chiar aprofundare a unor aspecte din volumul precedent, *Eram bătrână și am murit*, câștigător al primei ediții a Concursului Național de Poezie „Constantin Nisipeanu”, din 2015. Mă refer îndeosebi la ciclul *Blesteme*, foarte bine reprezentat și în paginile acestei cărți, îndeosebi în prima parte din cele cinci ale volumului (*Incipit, Întoarcere în vid, Fatum, Sunt o heitârîță, Oamenii, puii*). Renunțând la anumite tonalități baroce, baladești cu nuanțe orientale și la construcții rezultate din îmbinări de lexeme (gen „iepurigrișacali”), discursul începe în forță prin vocea poetică puternic ancorată în universul pe care îl guvernează, unul al răzbu-nării ca formă a eliberării de trăirile neîmplinite, proiectate pe un fundal în mare parte erotic: „și-am lipit fierul încins/ pe cămașa ta neagră pe care o iei/ când te duci la femei/ te-am fugărit prin vis/ am ucis

șobolanii/ și ți-am turnat cenușă în hipotalamus.../ Tot nu e de ajuns.” (*Paint it black*).

Poeemele exprimă o sfâșiere de sine, o devalorare a lumii concomitent cu demistificarea ființei masculine ca și cum afirmarea propriei intimități și stabilirea unei legături cu exteriorul, cu celălalt, nu se pot realiza fără autoscopia dureroasă și sfidarea oricăror aparențe. Confesiunea devine, astfel, o dezvoltare fără menajamente, un joc asumat ale cărui valențe sunt îmbogățite la nivel textual, dar și o etalare nestingherită a forței de creație omnipotente din spatele discursului: „și toți împărații/ ratații/ defilează umili fără glorie/ în ochii mei/ fiindcă le-am luat coroana de mici dumnezei/ i-am dezbrăcat de veșminte sunt singuri fără suite”. Trăirea e înlocuită, prin arderea în magma interioară, cu retrăirea și reinterpretarea ca gesturi poetice întemeietoare, origine-re: „iar șoapta mea de acum/ îți va ascunde în fum/ cuvinte de amant/ vremelnice șarmant/ ori în molozul de arcuri ruginite/ aruncate de-a valma încremenite/ într-un staul vechi de la facerea lumii/ și poate, cine știe/ în veșnicie, din ele va rămâne numai povestea/ așa cum va fi/ țesută/ întoarsă/ după bu-nul meu plac de regină capricioa-

să/ prinsă-ntr-un joc de copii/ purtând baghete suave/ ce desenează simboluri mârșave/ peste infinitul tău de o zi” (*Bad choice*).

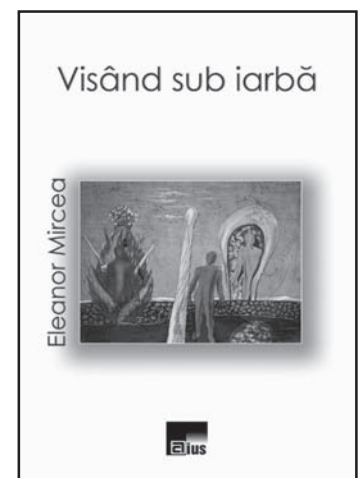
Ironia la adresa kitsch-ului lumii contemporane din mediul virtuale de socializare e de multe ori salutară – „Mândra mea i-o floare rară/ Dulcinea de la țară/ noaptea când e lună plină/ dă *check-in*-ul din grădină/ face *selfie* cu cățelul/ și s-a *tăguit* cu mielul”, (*Cântec*) – într-un discurs ce riscă să acumuleze o tensiune progresivă mai ales spre ultima parte a volumului (*Oamenii, puii*), unde apare imaginea tatălui mort. O schimbare de tonalitate o remarcăm și în câteva poeme solare, unde e configurat un univers al liniștii, al împăcării și conviețuirii cu lumea elementelor prin ieșirea în registrul diurn: „Îmbrățișez pomii cu zâmbet de om/ și îi sărut pe buzele aspre/ ca și cum te-aș săruta pe tine/ iar mugurii pocnesc de fericire/ și mă înfloresc cu pop-corn/ direct peste frunte”, (*Puls*). Ipostaza nemesică din poemele anterioare e înlocuită cu cea panică sau, mai bine-zis, peter-panică („Vino/ să înviem împreună/ din inima ierbii/ să fim prieteni/ cu Peter Pan”, *Vino*) printr-o euforică racordare a ritmurilor vieții interioare la marele

ritm al universului vegetal, cu efect revitalizant. Totuși, liniștea e una aparentă, căci vocea lirică sacrifică elementele lumii solare, deoarece sentimentul morții, mult mai intens, pune capăt momentanei stări de fericire și, implicit, a universului paradisiac: „...și moartea vine/ și se oprește în față/ gudurându-se ca o potaie brusc îmblânzită [...]// și de durere alung cântecul/ înjunghii pomul sugrum/ pasărea/ și de durere/ mă așez lângă umărul tău” (*Ritual*).

Lumea tenebrelor, a interiorității htonice care susține exteriorul, specifice acestui volum de versuri, presupune trăirea morții atât ca stare onirică pe care vocea lirică o conștientizează, cât și ca stimul al fanteziei poetice. Pentru Eleanor Mircea, moartea este o realitate care trezește la viață energia creatoare, astfel încât ființa poetică să se poată întoarce asupra propriei materii interioare inflamate. Pe lângă ipostaza nemesică, aceasta reconfigurează o ipostază orfică în textul *Numai poetul*, evident, o replică la arta poetică eminesciană cu același titlu. Departe de a fi un zbor ca detașare cathartică, poezia pentru Eleanor Mircea este o coborâre constantă, de bună voie, în Hadesul interior, nu pentru a o

readuce la viață pe Euridice, ci pentru a-i contempla moartea eternă, căci acolo, în pământul tuturor durerilor și pasiunilor sfâșietoare, se află germenii creației ce așteaptă să încolțească: „Numai poetul face dragoste/ cu fantome/ sperând că după nopțile grele/ lacrimile lui vor dansa în șiroaie/ și vor uda pământul până la rădăcină/ crezând că zâmbetul lui/ va țâșni precum razele/ sub tâmpla rece a lui Euridice.” („Numai poetul”).

Așadar, poezia în viziunea lui Eleanor Mircea se hrănește din trupul mort al Euridice, fecundat de lacrimile lui Orfeu, fiind un vis sub iarbă, o lume interioară ce susține exteriorul, nu doar prin trăirea în proximitatea morții, ci și prin comunicarea ascunsă, la intersecția arderilor interioare, cu lectorul, o altă fațetă a aceluiasi exterior.

■ COSMIN DRAGOSTE

„trăiești dar nu ai habar unde trăiești”. redefiniri categoriale în poezia lui Silviu Gongonea

Silviu Gongonea, *A doua natură*, Ed. Aius, 2017

Nu am înțeles niciodată obsesia criticii, transmisă până la saturație și poezilor, referitoare la „evoluția poetică”. Un poet este bun sau nu numai dacă „evoluează”. Ce înseamnă cu adevărat această „evoluție”, nu știm, întrucât critica este mult prea preocupată de identificarea semnelor, conjuncturilor, memelor și sememelor care pot indica prezența ori absența „evoluției”. Nu știu dacă Silviu Gongonea a „evoluat poetic”, față de cel dintâi volum al său. Cert este, însă, că a trecut, cu fiecare carte scrisă, într-o altă etapă. Nu neapărat mai „rea” sau mai „bună”, ci alta. Marota „evoluției” impune un model piramidal, o verticalizare care, nu de puține ori, are un rol nefast în tulburarea și erodarea legăturilor intrinseci firești, ce definesc și mențin structural un anumit stadiu. Poetul oltean de baștină din zona cuminte a Drăgășaniului, cu fiecare nou volum, îmi dă impresia unei extensii horizontale, a cuceririi acrobice, temeinice a acelor zone pe care, fie că vrei, fie că nu, le eludezi în dorința obsesivă de

„evoluție”. *A doua natură* este un volum care urmează aceeași schemă a **descoperirii** de noi „odăi” lirice sau de „redecorare” a lor într-o etapă de creație care nu poate face abstracție de redefinirea reperelor personale, cu repercusiuni directe și asupra celor poetice.

Silviu Gongonea nu se grăbește. Are răbdarea de a chibzui atent fiecare pas poetic, niciodată sedus de trendul poezilor gălăgioși, intempestivi, mesmerizați de mirajul cantității, implicați aiurea în probleme care nu-i definesc și pe care le înțeleg precar. Din acest punct de vedere, Silviu nu este „la modă”. Nu face rabat de la calitate, nu se erijează în vreun trendsetter moral și nu are jalnica iluzie că ar putea deveni un portstindard social, politic și cum mai doriți al unei generații nevolnic reprezentate la nivel de inserție conceptuală autentică. El rămâne un exemplu rar de poet care chiar trăiește prin, pentru și în poezie, neidentificându-se în nici un fel cu imaginea poetului farsor, al trișorului care parazitează împardonabil ultimii ani din ce în ce mai anomici.

A doua natură mizează pe tentativa tot mai accentuată a des-

prinderii de efectele și mecanismele egolatriei, mai ales de cea a scrisului, așa cum se spune chiar în poemul ce dă titlul volumului. Avem în față un poet care cutreieră micul spațiu resemantizat cu ochii larg închiși, ca să trimitem la pelicula lui Kubrick, după o năvălă epocală a lui Schnitzler. În existența interogativă a eului poetic a apărut o metamorfoză a limitelor, care sunt relocate în zone nebănuite. Întrebările nu s-au schimbat, ci doar modalitatea referențială și răspunsurile, venite în urma unui echilibru apărut, paradoxal, după fracturi textuale

exemplare, unele memorabile, menite să configureze definitiv imaginea unei lirici de reală forță interioară.

Realul, decupat inteligent și elaborat (fără a pierde, prin aceasta, nimic din prospețimea dezvoltării de concatenări cognitive de impact) primește noi perspective interpretative, îi sunt descoperite punctele de fuziune cu alte planuri în cea mai banală gestualitate cotidiană. Tranziția către stralul de imediat de sub epiderma realului se face atât de categoric, încât dobândește un caracter aproape firesc, resetând seturi de mijloace și metode de lectură. Acceptarea face parte din natura poetică a lui Silviu Gongonea și este folosită ca un vehicul de penetrare a unor zone atât de vitale și de surprinzătoare, dar și de puțin explorate, pentru că sunt fix sub ochii noștri, sunt atât de integrate într-o curgere de multe ori lipsită de relief a vieții, încât le omitem clipă de clipă. Silviu Gongonea este, de multe ori, un hiperatent, iar exacerarea atenției distruge orice caracter iluzoriu și îl transformă într-o revenire la modele cât mai apropiate de un originar extrem de subtil sugerat și nuanțat doar în măsura între-

zării, ici și acolo, de contururi cu efect de polisemnalizare direcțională.

Încă un semn al forței interioare a tânărului poet este și felul cum interacționează cu bogata sa experiență de lectură. Silviu Gongonea are maturitatea, capacitatea, puterea de a demonstra că se poate, că cititul nu dăunează iremediabil actului poetic, așa cum, din păcate, este cazul multora dintre colegii săi de generație. El nu cade prizonier livrescului, nu se lasă dominat de o nebulosă care să-i anihileze originalitatea. Dimpotrivă: arată mare respect față de text, de jocul din cale afară de serios cu intertextul, din care iese, de fiecare dată, nu doar victorios, ci și mai proaspăt. Aceasta este capacitatea, tot mai rară astăzi, a inteligenței, a tăriei și a unei foarte bune cunoașteri a propriilor posibilități și limite. *A doua natură* nu este o revelație, nu este o carte a superlativelor, ci este o continuare firească a unui drum liric foarte interesant, ce impune tot mai sigur numele unui poet peste care nu se mai poate trece, indiferent de interesele personale și de grup, de incapacități critice, de fracțiuni și de preocupări conexe literaturii.

lecturi AIUS LA GAUDEAMUS 2017

Ileana Vulpescu: după 1989 lumea scriitoricească s-a împărțit în coterii care se arată unele față de altele mult mai exigente decît cenzura comunistă

Ileana VULPESCU s-a născut la 21 mai 1932, într-o familie de agricultori din comuna oltenească Bratovoiești (Dolj).

După o licență în litere (limba și literatura franceză), la Facultatea de Filologie a Universității din București (1953-1958), a lucrat, ca lexicograf, la Institutul de Lingvistică al Academiei (1959-1975), colaborând la redactarea lucrărilor *Dicționarul limbii române* și *Dicționarul explicativ al limbii române*.

A debutat editorial în 1962, cu o traducere din limba franceză, *Asasinul a murit I-ul*, de André Wurmser. Prima lucrare originală, povestirea *Scrisoare către un cunoscut*, apare în revista orădeană *Familia*, seria a V-a, II, 7 (11) iulie 1966. În 1972 devine membră a Uniunii Scriitorilor din România. În aprilie 1990 este aleasă în Consiliul de Conducere, organism din care, în luna octombrie a aceluiași an, își dă demisia. În 1995 se retrage din Uniunea Scriitorilor, unde revine în anul 2006.

Scrie proză și teatru, traduce din literaturile engleză, franceză și spaniolă și a semnat versiuni în limba franceză din literatura modernă și din cea contemporană românească. În 1976 a fost distinsă cu Premiul de Proză al Asociației Scriitorilor din București, pentru *Rămas-bun*, 1975 (2.100 de exemplare); în 1981, cu Premiul „Ion Creangă” al Academiei Române și cu Premiul „Cîntarea României”, pentru *Arta conversației*, 1980 (50.000 de exemplare); în 1987, cu premiul *Flacăra*, pentru *Sărută pământul acesta*, 1987 (50.000 de exemplare), cele trei romane fiind editate de Cartea Românească. În 1991, întreaga activitate literară i-a fost încununată cu premiul „România Mare”. Printre alte lucrări originale, tipărite (sau jucate), se mai numără culegerile de proză și de teatru scurt *Ș. A. M. D.*, Espla, 1969 (7.500 de exemplare) și *Candidații la fericire*, Cartea Românească, 1983 (35.000 de exemplare), precum și fantezia dramatică pentru copii *Grădina fermecată*, care-a văzut lumina rampei la Teatrul de Păpuși din Iași, în stagiunea 1980-1981. De asemeni, au reprezentat *Arta conversației*, dramatizare

(în colaborare cu actorul George Bănică) a romanului omonim: Teatrul Giulești, premiera – 31 mai 1983 (peste 1.000 de spectacole pînă în iunie 1990), regia Eugen Todoran; Teatrul de Stat Oradea, premiera 3 noiembrie 1983, regia Zoe Anghel-Stanca; Teatrul Național Craiova, premiera – 26 octombrie 1984, regia Remus Mărgineanu; Teatrul Maghiar de Stat Cluj-Napoca, stagiunea 1985-1986, regia Dehel Gábor. Cea mai recentă lucrare dramatică (scrisă tot în colaborare cu George Bănică), *Singurătatea unei femei (Arta conversației II)*, a fost jucată de Compania particulară „Arlechin”, premiera – 10 iulie 1990, la Pitești, regia Mihai Manolescu.

Ileana Vulpescu a mai publicat repovestirile François Rabelais, *Gargantua*, Editura Tineretului, 1968, și *Gargantua și Pantagruel*, Editura Tineretului, 1968, Editura Ion Creangă, 1989 (ambele lucrări în colaborare cu scriitorul Romulus Vulpescu), precum și Alphonse Daudet, *Extraordinairele aventuri ale lui Tartarin din Tarascon (Tartarin din Tarascon, Tartarin în Alpi, Portul Tarascon)*, Editura Ion Creangă, 1978. Printre traduceri pot fi menționate: din literatura engleză, Samuel Pepys, *Jurnal* (în colaborare cu

traducătorul Costache Popa), în 1965; din literatura spaniolă, Juan Ramón Jiménez, *Platero și cu mine*, 1966; din literatura franceză, Joë Hamman, *Far West*, 1966; Jean Defradas, *Literatura elenă*, 1968; Ambroise Vollard, *Amintirile unui negustor de tablouri*, 1969, 1993; Simone de Beauvoir, *Imagini frumoase*, 1973; *Sîngele celorlalți*, 1993; François Nourissier, *Sfîrșitul*, 1974; André Maurois, *Țara celor o mie și una de mendre*, 1976; Michel Tournier, *Vineri sau limburile Pacificului*, 1978; 1997. A semnat, în limba franceză, retroversiunile *La Ballerine orange (Balerina portocalie)*, 1968, și *Acceptez le rétroviseur (Acceptați retrovizorul)*, 1973, două scenarii radiofonice de Valeriu Sârbu; culegerea *Récital extraordinaire* (povestiri și teatru), Editions Seghers, Paris, 1968, de Romulus Vulpescu; și ediția bilingvă *Poésies et poemes*, Editura Minerva, 1979, de Geo Bogza. La fel, în *30 poètes roumains contemporains*, Cartea Românească, 1978, versuri de Wolf Aichelburg, Ioan Alexandru, Radu Boureanu, Constanța Buzea, Nina Cassian, Ștefan-Augustin Doinaș, Eugen Jebeleanu, Al. Philippide, Nichita Stănescu, Virgil Teodorescu.

În 1996 apare romanul *Carnetul din port-hart*, la Editura „Eminescu” (3.000 de exemplare), retipărit, în același an, la Editura Tempus (Ploiești) (30.000 de exemplare). După o reeditare, 1992, la Editura & Imprimeria Arta Grafică (150.000 de exemplare), romanul *Arta conversației* apare, în 1998, la Tempus. În același an și în același loc se retipărește *Rămas-bun casei părintești*. În anul 2000 apar *Sărută pământul acesta*, a cărei ediție princeps (50.000 de exemplare), s-a imprimat în 1987 și *Candidații la fericire*, ediție sporită cu texte inedite față de cea din 1983. În 2002, Editura Tempus editează romanul *Arta compromisului*; în 2005, apare *De-amar, de-amar, de inimă albastră*; în 2007, *Viață, viață legată cu ață*; în 2009, *Pe apa sîmbetei*; în 2010, *Nota informativă bătută la mașină*, iar în 2013 *Noi, doamnă doctor, cînd o să murim?*

După moartea soțului său, Romulus Vulpescu, autoarea își dedică timpul publicării operii acestuia, lansând în 2013 la Editura Semne, *Villon opera omnia* – un studiu critic și totodată o ediție completă a traducerilor în limba română a operii renumitului poet medieval francez François Villon. Urmează, în primăvara lui 2015, *Unsprezece secole de poezie din Franța*, antologie de poezie din Franța în două volume ce debutează cu *Troparul Sfintei Eulaia* și sfârșește cu renumitele șansonete ale lui Brel, Brassens și Aznavour, la Editura Tempus.

Opera autoarei a fost tradusă în limbile slovacă (*Rămas-bun casei părintești*), maghiară (*Arta conversației*), italiană (*Sărută pământul acesta*) și franceză (*Arta conversației*). Recent, Ileana Vulpescu a donat Bibliotecii „Aman” cărți franțuzești vechi. În interviul acordat revistei „Mozaicul”, răspunsurile scriitoarei Ileana Vulpescu sunt consemnate, conform rugăminții Domniei sale, cu *î din i*, așa cum dansa a procedat din 1953 încoace, „ocolind” regulile impuse de Academia Română în 1993. Cu o mențiune: scriitoarea a recunoscut scrierea cu *â* numai în cazul particular al numelui propriu „România” (cu întreaga familie de cuvinte).

Ion Jianu: *Sunteți „o DOAMNĂ a bunului simț și a echilibrului”, susține – pe bună dreptate – o cititoare care vă prețuiește. Și a adăugat: „Este o încântare să o ascuți pe Ileana Vulpescu, să citești ce scrie și să urmezi o cale în viață de care să nu îți fie rușine spre finalul vieții...”. Cred că ar fi potrivită o carte „Aforismele Ilenei Vulpescu”! V-ați gândit la o asemenea lucrare, v-a propus vreo editură acest proiect literar?*

Ileana Vulpescu: Nimeni nu mi-a propus și nici eu nu m-am gândit. O astfel de carte presupune să aduni aforismele dintr-o viață. Nu este rezultatul unei propuneri care-ți abate la un moment dat.

I.J.: *Ați păstrat un jurnal al vremurilor trăite înainte de '89 și după? Aveți în plan să publicați, din sertare, memorii din vremea de ieri pentru cei de azi și memorii de azi pentru cei de... mâine?*

I.V.: Nu am asemenea intenții. Sînt prea bătrîna pentru a-mi mai face planuri de viitor, de care să aibă Dumnezeu de ce să ridă.

I.J.: *Ultima dumneavoastră carte publicată a fost, dacă nu greșesc, în 2013, „Noi, doamnă doctor, cînd o să murim?”. Volum scris în 2012, înainte ca Ioana (fiica dumneavoastră) și Romulus (soțul) să plece din lumea asta (august - septembrie 2012). Ați declarat că cei doi nu au citit manuscrisul cărții și că astăzi titlul volumului vi se pare premonitoriu... Dacă ar fi să publicați o a doua ediție, ați schimba titlul cărții? Cum i-ați spune?*

I.V.: Nu i-aș schimba nimic.

„Eu nu pot lega obscenitatea de ideea de libertate”

I.J.: *Lucrați, din 2014 încoace, la o altă carte. Anul acesta, 2017, va vedea, în sfîrșit, lumina tiparului? Este, presupun, un roman („La asta mă pricep”, îmi ziceați zilele trecute la telefon). Ce cuprinde, v-ați decis asupra titlului?*

I.V.: E un roman, fiindcă la asta cît de cît mă pricep. Sper să apară anul ăsta. Cuprinde povestea unei vieți. I-am pus și titlu.

I.J.: *Libertatea de după 1989 este un lucru minunat și pentru scriitori. Printre altele, a dispărut cenzura și autocenzura, dar a apărut tendința spre o oarecare obscenitate. Putem spune că în epoca actuală aproape totul a căzut în desuetitudine? Cum priviți, de la înălțimea „fragedei” vîrste de 85 de ani – pe care*

Ileana Vulpescu, Borghese, 1969

o veți împlini pe 21 mai – această observație de cititor?

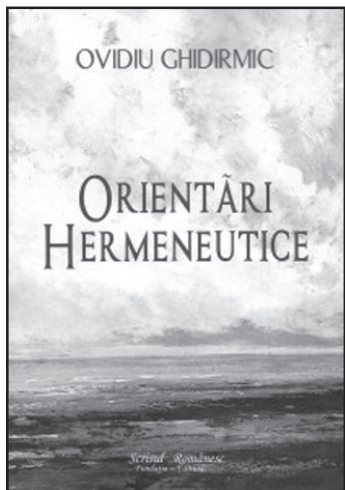
I.V.: N-aș spune de desuetitudine ci degradare. Eu nu pot lega obscenitatea de ideea de libertate. Am observat o plăcere a obscenității și desuetitudine și la scriitori cărora nu le lipsește nici talentul, nici cultura și nu sînt nici toți tineri. Să considerăm că s-a produs o explozie a hormonilor cum ar fi o epidemie de gripă? O da Dumnezeu și le-o trece. Dacă însă consideră obscenitatea un element important al libertății atunci e grav.

I.J.: *Vorbind despre relațiile dintre scriitori de după 1989... Anul trecut, pe 1 iunie 2016, la Bookfest București, am fost martorul unui moment surprinzător: ați fost invitată de TVR pentru un interviu, v-am însoțit la studioul televiziunii publice din incinta târgului de carte acolo unde, pe rafturile unei biblioteci din decorul improvizat al TVR, era expusă o singură carte, un roman al lui Mircea Cărtărescu (plus câteva flori din... plastic!). Mircea Cărtărescu era în afara studioului, aștepta la rînd, pentru interviu, ca și dumneavoastră. Ați intrat în direct în emisiunea TVR... Ați fost chesționată, printre altele, despre celebrul dumneavoastră roman, „Arta conversației”, iar imaginile TVR erau focusate pe unicul volum din platou (repet, cel al lui Mircea Cărtărescu!), deși dumneavoastră erați cea interviuată deoarece se*

Ileana și Romulus Vulpescu la Borghese, 1969

Ovidiu Ghidirmic: inflexiunile hermeneutice ale criticii literare

Profesorul Ovidiu Ghidirmic este astăzi seniorul activ, legitim și stimulator al criticii literare din Oltenia. În anul în care la 27 august va face 75 de ani, dionisiacul și aulicul critic publică o carte remarcabilă și, totodată, premiabilă: „Orientări hermeneutice” (Craiova, Scrisul Românesc Fundația-Editura, 2017). Volumul încununază cum nu se putea sintetic mai bine una dintre direcțiile constitutive ale profilului de cercetător ale magistrului craiovean: hermeneutica. După cum se știe, profesorul Ovidiu Ghidirmic este în special un critic al prozei și un critic al criticii. Pe lângă hermeneutică, pe alte două direcții s-a polarizat de-a lungul a cinci decenii activitatea critică a domniei sale, fantasticul și romantismul.

Volumul de față dezvoltă și sintetizează convergent investigațiile din două cărți anterioare: „Hermeneutica literară românească” (1994) și „Confruntări critice. Teoria și practica hermeneuticii” (2014). Din punct de vedere struc-

tural, cartea are cinci secțiuni: un „Avertisment” și patru capitole. În primul capitol, intitulat „Preambul teoretic” se realizează o reconstrucție logică a conceptului de hermeneutică; sunt prezentate cele două tipuri de hermeneutică (hermeneutica ontologică și cea culturală) și se explică importanța cercului hermeneutic. În capitolul al doilea („Compendiu de hermeneutică. Excurs istoric”) se întreprinde o reconstrucție istorică a principalelor elemente ale hermeneuticii. În capitolul următor, „Din tradiția hermeneuticii românești”, sunt definite articulațiile tradiției hermeneutice românești de la Samuil Micu (1799) la G. Călinescu și Mircea Eliade (considerat a fi cel care a pus „bazele hermeneuticii moderne românești”). Ultimul capitol („Orientări hermeneutice românești contemporane”) sunt radiografiate contribuțiile unora dintre figurile marcante ale lumii filosofice și literare românești, printre care Constantin Noica, Alexandru Piru, Adrian Marino, Eugen Simion, Nicolae Manolescu, Mircea Martin și Paul Cornea.

Așa cum evidențiază autorul în „Avertisment”, cartea reia în parte materia și tematica celor două menționate. Acest lucru este firesc, fiindcă cercetările de anvergură au o istorie de continuitate, de verificare, de autoevaluare, de clarificare și de aprofundare.

Ideea originală centrală a investigației profesorului Ovidiu Ghidirmic din cele trei cărți ale seriei o reprezintă înțelegerea criticii literare ca formă a hermeneuticii. În mod specific, în acest recent volum se accentuează ideea hermeneutică și se eviden-

țiază armătura hermeneutică ale criticii literare românești. În concepția domnului Ghidirmic hermeneutica este „disciplină și metodă”. Două sunt componentele sale nucleare: interpretarea și înțelegerea. „Nu există critică adevărată fără interpretare. Critica este, înainte de toate, interpretare” (p. 170) se subliniază. Înțelegerea este considerată un concept principal, ontologic. „Atât existăm pe lume cât înțelegem” (p. 233) se spune apoftegmatic. Interpretarea vizează întotdeauna înțelegerea: „Dar nu interpretăm de dragul de a interpreta. Interpretăm ca să înțelegem. Înțelegerea este celălalt concept-cheie al hermeneuticii, este un concept suprem. Nimic nu este mai important decât înțelegerea” (p. 233).

Sub aspect strategic, volumul este situat sub „unicitatea modelului călinescian”. De altfel, profesorul Ovidiu Ghidirmic se consideră călinescian, iar prin remarcabilele sale contribuții critice chiar este. Pe fond, prin autocalicificarea drept călinescian, domnia sa nu se devalorizează, ci se încadrează legitim în marea tradiție confirmată și consolidată de genialul critic și scriitor. Aceasta este linia de forță a criticii literare românești. Domnia sa vorbește despre „trinitatea sacră a criticii românești” (p. 80): Titu Maiorescu, Eugen Lovinescu, George Călinescu. Pe de altă parte, alături de Sorin Alexandrescu, este de părere că patru sunt criticii români „creatori de canon din literatura noastră” (p. 233): Titu Maiorescu, Eugen Lovinescu, George Călinescu, Nicolae Manolescu. George Călinescu este deasupra tuturor, căci, precizează domnia sa, acest „cel mai mare

critic român” „a avut și geniu”; chiar citează o susținere a lui Eugen Simion (p. 200): „Călinescu este singurul care a avut și geniu”. Poziționarea hermeneutică îl face pe domnul Ovidiu Ghidirmic să afirme polemic într-o frază memorabilă: „Ceea ce nu s-a înțeles deloc este că G. Călinescu este, înainte de toate, un hermeneut, care pune problema înțelegerii operei în termenii originii sale, ca și Schleiermacher în Hermeneutica sa” (p. 234). În articolul „Simțul critic” (1927) este identificat conceptul de înțelegere („A înțelege înseamnă a crea din nou, a reproduce în tine momentul inițial al operei”, spune G. Călinescu), iar în studiul „Tehnica criticii și istoriei literare” (1938) este radiografiat celălalt concept hermeneutic nuclear, interpretarea (a interpreta înseamnă, susține G. Călinescu, „a crea puncte de vedere din care să iasă structuri acceptabile”).

În opinia domnului Ovidiu Ghidirmic, cartea profesorului Paul Cornea, „Interpretare și raționalitate” (2006), constituie „cel mai solid tratat de hermeneutică din cultura noastră”.

Cartea de față constituie o istorie sui generis a criticii literare românești. Ea deschide o perspectivă nouă și productivă asupra criticii literare: „critica românească, în ce area ea mai bun și mai semnificativ, este de factură hermeneutică”, accentuează profesorul Ghidirmic. Per ansamblu, cartea se citește cu interes plăcere și intelectuală și reprezintă o lectură instructivă și utilă.

■ Ștefan Vlăduțescu

► lansă în acel moment la Bookfest o carte despre Ileana și Romulus Vulpeșcu (editura Vremea, 2016). În toată perioada de timp de dinainte de interviul TVR cu dumneavoastră, scriitorul Mircea Cărtărescu, aflat la cinci metri de dumneavoastră, nu v-a acordat nicio minimă considerație: nu v-a salutat, nu s-a apropiat de dumneavoastră, nimic... Cum comentați acest episod, această „prietenie” și „prețuire” dintre scriitorii români? Am putea spune că, înainte de 1990, au fost alte timpuri, alte vremuri, că oamenii aveau alte disponibilități sufletești, că nu existau invidiile, coteriile literare de astăzi ș.a.m.d.?

I.V.: După 1989 lumea scriitoarească s-a împărțit în coterii care se arată unele față de altele mult mai exigente decât cenzura comunistă. Nu ești cu noi nu ești scriitor. Eu aș comenta atitudinea Televiziunii față de niște oameni invitați la microfon și nu intrați cu forța sau fraudulos. Vorbea Popescu sau Ionescu, imaginea prezenta invariabil un roman de Mircea Cărtărescu, o carte unică în decor, agrementată cu niște floricele artificiale. Din punct de vedere profesional, dacă nu doare să-i ia în deridere pe vorbitori și, și atunci, TV merită premiul I fără ex aequo. Cu privire la Cărtărescu... salută pe cine vrea. Cum nu ne cunoaștem personal și cum ne despart zeci de ani de viață, sănătate să fie!

„Mă simt legată de Biblioteca Aman din Craiova...”

I.J.: Cum credeți că va arăta literatura anilor ce vin?

I.V.: Cred că după ce se vor toci săbiile capitalismului infantil local, coteriile intrând în hibernare, scriitorii și-or aminti că datoria lor este scrisul și nu trasul cu ochiul în blidul vecinului, nici pasiunile politice și lobbyismul și că literatura și-ar vedea de drumul ei, renunțând la tot ce-i este mai dăunător: încăpăținarea partizană. Sper ca mințile să se așeze în judecata lor dreaptă, în observația nepărtinitoare, în ocolirea prefăcătoriei de dragul avantajelor, cea mai perfidă formă de cenzură.

I.J.: Originară din Bratovoesti, Dolj și ca una care, elevă fiind în Craiova, ați frecventat biblioteca din Cetatea Bănie, ați donat recent niște cărți franțuzești vechi Bibliotecii „Alexandru și Aristia Aman”. Ați fost solicitată sau a fost ideea dumneavoastră? Oferiți-ne amănunte.

I.V.: Am donat acele cărți fără să-mi fie solicitate. Mă simt legată de Biblioteca „Aman”, fiind prima bibliotecă publică pe care am frecventat-o ca elevă de liceu, la Craiova. Oricât ai trăi, oricât ai colinda prin lume, oricât ai uita, amintirile copilăriei și ale adolescenței îți rămân vii. Când am fost făcută Cetățean de Onoare al municipiului Craiova (în iunie 2015, n.a.), am fost condusă și la biblioteca „Aman”. Așa mi-a venit ideea acestei donații. Ceva din sufletul meu se-ntoarce într-un loc drag, într-un loc unde mi-am petrecut zile întregi ale adolescenței.

Interviu realizat de Ion Jianu

spre seară nu se întâmplă nimic sau timpul care contează

Cătălin Marin, *Spre seară nu se întâmplă nimic*, Editura Karth, București, 2016

Un scriitor aparte, iubitor al inovației, venit de la munte în București pentru a studia informatica, dar care urmează și calea scrisului – acesta este Cătălin Marin. Autor al romanelor *Spre seară nu se întâmplă nimic* și *Concert cu țapi în orchestră*, reușește să cucerească inima cititorilor prin amalgamul de trăiri și tumultul de idei transpuse în scris.

Spre seară nu se întâmplă nimic de Cătălin Marin, volum apărut în anul 2016 la Editura Karth, prezintă mai multe povești în paralel, ale unor personajelor a căror existență este zdruncinată de o serie de evenimente care mai de care mai ciudate și cu valori premonitoare. Cartea este structurată în 17 capitole, fiecare prezentând povești continue și păstrând firul acțiunii neîntreput. Orașul portuar și zilele îndelungate și fragmentate din operă formează cronotopul romanului. Un rol important în cadrul evenimentelor surprinse în carte îl are cutremurul. Având loc neaș-

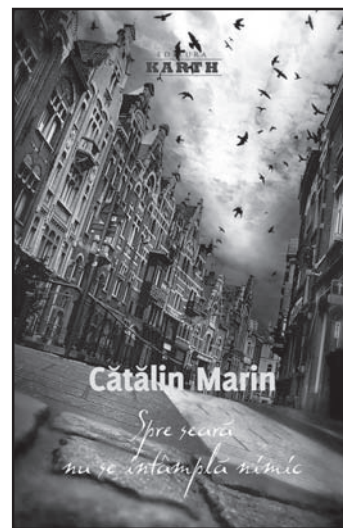
teptat, acesta surprinde toate personajele, reușind să le transforme viața, fără ca acestea să poată conștientiza schimbarea. El dezbină tot ceea ce a fost creat până atunci și lasă loc neliniștii și stării de angoasă să se instaleze. Relatarea obiectivă urmărește îndeaproape cursul vieții personajelor, în timp ce naratorul pare a fi un pescar pentru care marea și viața reprezintă două lucruri distincte dar care, paradoxal, au un lucru în comun: ambele prezintă un final efemer pentru oameni.

Personajele operei sunt conturate cu acuratețe, autorul redându-le acestora caracteristici întâlnite la oamenii de zi cu zi, reușind, astfel, să creeze o sumă de caractere măcinate de trecerea timpului: Django, un ceasornicar înțelept și cam plictisit, Jazpin, asociatul său, care știe tot ceea ce gândește Django, domnișoara Betty, timidă, dar interesată de ultimele mondenități, domnul Simmons, un bancher pentru care zornăitul monedelor este picătura de viață zilnică și, evident, cel care schimbă destinele tuturor, cutremurul.

Ca temă a romanului, Cătălin

Marin abordează acea forță care, în același timp ne oferă viață, dar totodată ne-o și ia, timpul. Alături de acesta apare și motivul ceasornicului care măsoară scurgerea sa. Django creează un mecanism a cărui menire e să măsoare timpul specific fiecărei persoane, timpul care contează pentru aceasta. Astfel, se realizează în mod indirect, prin intermediul acestei invenții, un timp propriu al romanului, un timp care trece și este valorificat de însuși cititor. Timpul, ca dimensiune a existenței umane, este una dintre marile probleme existențiale ale personajelor care percep noțiunea în mod diferit. Django îl face să treacă așa cum dorește el, iar domnul Simmons, bancherul, îl măsoară în bani. Fiecare personaj îi atribuie timpului diferite valori și roluri în destinul lor („... scoțând din buzunar ceasul, săltându-i capacul degeaba, fără a-i citi ora, ar fi putut la fel de bine să-l privească închis.” „Timpul pe care nu-l măsoară se duce dracului.”)

Spre seară nu se întâmplă nimic de Cătălin Marin este cel mai bun exemplu de roman contemporan care reușește să sensi-

bilizeze prin tehnica scrierii simplistice, dar care transmite mult. Fiecare cititor se poate regăsi în oricare dintre personaje deoarece acestea sunt complexe, dar și maleabile. Multe dintre ele, așa cum recunoaște și autorul, au fost inspirate de persoane din viața reală. Pe scurt, *Spre seară nu se întâmplă nimic* este o carte care pune în prim-plan o temă universală ca mecanism ce contorizează scurgerea vieții noastre.

■ Iulia Roșu

■ A.G.SECARĂ

„poeme de luptă contra mătreații” metafizice (cronică din viitor, fix o sută de ani după)

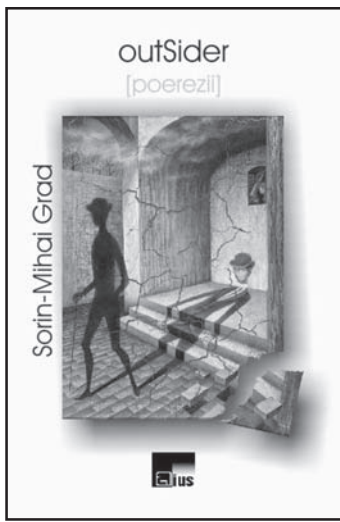
Sorin-Mihai Grad, *outSider*, Ed. Aius, Craiova, 2016

Metafizica are și ea mătreața ei. Platon ar zice că poezia ar fi un zăcământ de mătreață. Unul bogat. Poetul modern, super erou, ar avea de luptă cu acest virus, cu poezie pre poezie călcând. Nu că ar inventa el anti-poezia poezie! Dar i-ar da un nou avânt, în lupta împotriva corupției, imposturii și a abuzului de putere în literatură! Ironic și auto-ironic până la sânge (scărpinându-se în cap, era să spun în păr, dar coperta a IV-a ni-l arată ca pe un Kojak al poeziei, căutând cântăreața cheală care a omorât sau a vrut să omoare poezia; doar „anti-liricele nu sunt de ici, de acolo și nu le-a inventat numai un Petre Stoica!), Sorin-Mihai Grad reușește să arate un posibil drum al evoluției ființei Poeziei. „Planuri”, primul poem, în afara celui introductiv, la care vom reveni, este, posibil, exemplar, în ceea ce privește persiflarea sistemului (liric) și a auto-persiflării: „ce să facem/ în suta de ani/ până când cărții ăsteia/ îi va fi în sfârșit/ recunoscută/ capodoperitatea/ putem sta degeaba/ construi autostrăzi/ inventa vampiri/ face dragoste umbră nimic/ eventual sarmale/ clona dinozauri mamuți neandertalieni concedii/ aștepta apocalipsa/ mânca semințe/ de orice fel/ lupta pentru pace/ sau o putem citi/ și timpul va trece atât de repede” (p.10) Asumarea outSiderității este și ea prilej de provocare (și de susținere a mai tot ce am sugerat mai sus), în cele trei poeme cu acest titlu militându-se ca la pa’ș’opt, pardon, „carnagialească”, un poem dinspre final se numește „carnagiale”, optzeci și nouă, pardon, 2017, pentru o revoluție de înțeles întru toate cele ale scrisului, rezultând, evident, și un pui serios de manifest, numit „moneyfest yxist”, care, de fapt, este tot un protest, dar și o dispută cu criticii care „te încadrează aiurea/ paramodernist pseudosictirosensibilist pretextualist postromanticofractorist retroavangardist/ cu influențe neoștiințifice de sorginte/ păgănoklingoniene de rit abulic” ș.a.m.d. Printre rânduri se pot citi critici și la adresa unor instituții: „nu contează ce scrii/ chiar și fără s-o faci/ poți deveni yxist”...

Pentru cei care uită mereu asta, literatura este în primul rând un mesaj. La S.-M. Grad acesta poate fi situat între simplitatea „outSiderului” care nu este nici „critic”, nici „comercial” / „Fără rădăcini/ fără loc/ fără cuvinte/ fără nume/ doar eu/ căutându-mi/ un nume/ un cuvânt/ un loc/ o amin-tire” (p.13) și complexitatea mai sus amintitului „moneyfest”... Dacă vrei, este un sorrentinoan (mai sunt aluzii cinefile în carte, măcar la Kusturica!, p.26, „interviu cu un vampir”, dar fără vampir, p.29), un adept al „tânărului Papă”, ca și un Andrei Zbîrnea, citit mai recent, care este și mai tânăr, Dan Mircea Cipariu, cel de dinainte de „Singurătatea vine de

pe facebook”, Teodor Dună sau Claudiu Komartin, Alexandru Ovidiu Vintilă, Andra Rotaru, Iulia Militaru, Liviu G. Stan, care a renunțat, cel puțin momentan, la poezie, fiecare cu drumul lui liric, (sunt nume care mi-au venit rapid în minte, existând, probabil, niște motive, pentru care i-am asociat; este „un grup” posibil; dintre cei care și-au anunțat deja maturizarea sau renunțarea s-ar mai putea da câteva grupări imaginare dintre care, dintre cei pe care i-am citit consistent și despre care am scris, aș menționa pe Robert Șerban, Ștefan Ciobanu, Octavian Mihalcea, Paul Blaj, Florina Zaharia, Aida Hancer; Ciprian Măceșaru, Silviu Gongonea, Adina Dabija, care a schimbat și ea macazul către o proză deosebit de solidă și dacă deja am amintit două gălățence, la care trebuia adăugat punctul de plecare, Alina Durbacă, ar trebui să mai numesc, din fals patriotism local, „școala gălățeană”, și de la „Noduri & Semne”, poate cel mai longeviv cenaclu din țară în activitate: Marius Grama, Alexandru Maria, Leonard Matei, Octavian Miclescu, Simona Toma, care își tot amână, inexplicabil adevăratul debut editorial, Andrei Velea) dar care, probabil, ar putea constitui o paradigmă pentru ceea ce va să vină, la ei observându-se dorința de a căuta „altceva”, deși unii se mai întorc și la înaintași... Că au reușit sau nu, vom vedea peste mai puțin de o sută de ani, dacă apucăm...

Aluzia la personajul lui Sorrentino mi-a fost sugerată de poemul de final, intitulat, cum altfel, „Sfârșit”: „la sfârșitul zilei/ mulțimea strigă roagă-te/ dumnezeu murmură slăvește-mă/ planeta imploră salvează-mă/ femeia tipă iubeste-mă/ unul răcnește la o parte/ copilul urlă hrănește-mă/ cineva șoptește fugi/ iar tu uiți că-ți dorești de fapt/ să citești un ziar/ să spinteci un iepure/ să spargi un lemn/ să cânti la chitară/ să sperii o pisică/ să placi tuturor/ (...) / să curețezi everestul/ să spargi alune/ să plantezi un pom/ să petreci o seară liniștită/ să administrezi apocalipsa/ tuturor.” Un discurs liric care mi-a adus aminte de cele discursuri inaugurale ale Papei Pius al XIII-lea, cel visat și cel oficial... Desigur, sunt de un anumit... Grad fiecare, S.-M. Grad nu s-a visat probabil Papă, dar nu este prea târziu, imaginația sa este cu adevărat debordantă: „dependent de morțiletale mă complac/ imitându-le ca un phoenix plictisitor/ ale cărui arderi nu-mi mai spun nimic/ acum în sfârșit am mai murit o dată/ scurt și la obiect fără povești/ (...) / însă pretextul sinuciderii de azi mi-e cam neclar/ din turnul moscheii se aude internațională/ (...) / is atât de singuratic că-mi sunt chiar eu în plus uneori/ ca un câine cu pene exilat între glume fictive/ despre arbori cu ochi tulburi și carne neagră/ însă nu pot vorbi de carne în textele mele/ eu nu am carne chiar dacă uneori mă simt/ precum un cotlet de amintiri”

(p.94)... Cunoscător și al clasiciilor, nu poate să nu facă și cu ochiul postmodernist, dar și cu cel suprarealist, ca să nu zicem nimic și despre cel din frunte: „nici milionar până la douăzeci de ani/ nici nobelizat până-n treizeci/ egofob și degrabă uitător/ sublimându-și sechelele-n surrogat/ cât ți-a luat să mă recunoști?”

Observă și el infantilismul în care se scaldă lumea noastră („lumea minunată/ în care poți găsi/ doar copii/ zombirătăcând aleatoriu/ dar atât de original”), este conștient de „părțile diferite ale nimicului” (p.95, ca și cele două citate de mai sus), este și „discret” (titlu de poem, p.22) oferind aici o adevărată lecție de creativ writing: „când te trezești/ în cap cu un vers/ precum/ doctorii mi-au dat inima la coasă/ poți să-ți chinui mintea săptămâni încercând să pricepi ce-a vrut visul/ să-ți comunice/ sau direct să zidești în jurul lui un poem/ despre care nu știi nimic/ dar te strădui să-l dezvelești/ din foaia albă și miile de cuvinte/ care roiesc auristic/ în jurul tău/ precum un sculptor/ curățind statuia de piatra care-o protejase/ până atunci de priviri indiscrete/ și alte intemperii” (p.22). Așadar, aristotelic sau nu, sătul de figurile de primadone, de dive ale celorlalți poeți, este îndreptățit să-și revendice „capodopera de la pag. 23” (precum ați observat deja, și acesta este un semn axiologic, ești tentat să-i citezi mai toate versurile!): „când poezii miaună în jur/ despre flori dureri iubiri gunoaiie sânge/ variații căutându-și desperate o temă/ de care să nu se jeneze în vreo oglindă/ nici chiar cea din dosul pleoapelor/ e momentul potrivit să taci/ creierul refuză să-ți mai ofere indicații/ ți-e mai bine așa/ închis între propriile pagini/ nederanjat de maimuțele albastre/ din cutia cu însemnări și vechituri/ din care sperai să te înfrunți/ ca să ajungi la ei/ lăutar de metafore și depresii/ care te-ar plictisi/ oricât de bun ai fi la recitare”...

După un asemenea poem, ei, nici chiar capodoperă, dar promițând multe... inovații care să scoată cititorul din blazare, punându-te în locul diavolului, vizând la avocatul lui, nu se poate să nu fii ispitit să te întrebi de ce cartea continuă după pagina 23! Ba chiar cu un „bombardament” masiv, demn de al doilea

război mondial al poeziei (nu știu când a fost primul! Sau primul este și al doilea!), în care ținta este babilonul sistemului literar, o junglă ca orice junglă: „până la debut e simplu/ dacă nu te oprești din scris/ te pomenești/ cu poeme de-o carte/ pe care cineva dintre noroc/ bani renume relații premii/ ți-o așază în mână/ vei fi lăudat sfărțecat ignorat încurajat descompus/ pentru ea” și apoi se trece la confirmare, răsturnare, răzburare, desființare, escamotare, războiul din Coreea, Vietnam, cred că da și cu napalm S.-M. Grad, Irak, Afganistan ș.a.m.d., concluzia fiind „aruncă șterge taie strecoară rescrie/ ce rămâne/ renunță revino renunță revino renunță/ alege/ depresia iubirea plecarea moartea plictiseala/ perfectă/ e un fluture/ ai ace în pumn/ descurecă-te/ nu te-a obligat nimeni să rămâi/ repetă/ până-ți începe insectarul să semene/ a orice altceva/ decât credea că vei vedea vreodată/ purtându-ți numele/ pe copertă” (p.24-25)

În această ordine de idei, cartea este un manual de educație sentimentală literară, deloc flaubertiană, în care tânărului aspirant la glorie i se explică... liric la ce să (nu) se aștepte! Și adevărul este că la cât se publică la noi poezie, o astfel de poemă satirică este mai bine decât binevenită, fiind complementară într-un fel prozelor de gen ale lui Adrian Buzdugan și mai ales „Citadelei” sale „de fier”. În altă ordine, „speculațiile” pe care le face te pot duce cu gândul la faptul că, poate, „la început a fost plictiseala” („ca niște falși străini/ o parte omorâți restul uciși/ de aceeași plictiseală/ care ne va face cândva/ să lipsim de la propriile noastre autopsii”), poetul este sui generis un wagnerian, poate chiar un neo-nietzschean, care poate adăuga la „amurgul zeilor” și „amurgul Poeziei” (și al muzelor, sic!: „vino/ muza mea/ să tăcem/ despre ce vrei tu”, p.28), provocându-și un alter ego să strige: „ce-ai făcut cu poezia, sălbaticule?! abia cum mă-ntrebi? Greu te-ai mai prins/ preferai desigur vechituri împăiate/ însă n-am așa ceva-n program/ mulțumește-mi și hai să trecem mai departe”, printre bălți „de pipilică de maimuțică” ș.a.m.d. Este o frondă, cred eu, de calitate, demnă de avangardismul interbelic românesc (și nu numai): „nu voi fi niciodată/ cel mai important poet/ nici măcar unul mare/ cu apariții prin manuale/ și lansări presărate/ cu paparazzi/ dar ce contează/ speculațiile/ când exact tu/ exact acum/ citești exact/ asta” (p.31)! Este un jemenfișism la care poate ar fi apelat și un Marcel Duchamp, prevalând inteligența asupra esteticului de dragul esteticului, adevărul dur în epoca post-umanului, post-adevărului (raportul fundației Conferinței de Securitate de la München (MSK), publicat la începutul săptămânii 13-19 februarie 2017, și care servește drept document de lucru al Conferinței ce se va desfășura în

perioada 17-19 februarie în Germania, în capitala Bavariei, este intitulat „Post-Truth, Post-West, Post-Order?”) fiind că fără nicio îndoială condiția scriitorului este una ingrată, dându-se (tot cu ironie, dar și tristețe) exemplele nefericite ale lui Eminescu, Sebastian și Labiş: „și lista poate continua până azi/ poetul x laudă guvernul ca să aibă ce pune pe masă/ genialul w a fost îngropat de primărie// vrei să te înjure urmași că m-am irosit din cauza ta?/ ajută-mă citește-mă hrănește-mă încălzește-mă/ și vom fi amândoi fericiți”. Sunt cuvinte de pe un „jurnal de front” (titlu de poem, p.32).

Este și auto-denunț pentru criticii demolatori și demobilizatori: „căutând echilibrul/ dintre formă și mesaj/ m-am împotmolit în/ textul acesta/ fără personaje idei metafore/ ori alți arici să te prindă/ care totuși nu te lasă să pleci înainte/ de a-ți plăti birul/ în cuvinte exclamații cronici/ hiper-admirative” (p.34, „echilibrău” și sunt mai multe astfel de inovații, cuvinte inventate amintind de mai sus menționatele Alina Durbacă și Florina Zaharia, după modelul limbilor engleză și germană). A, cât pe aici să uit să mă întorc la poemul de început, „croc” [selector], care este adevărată „artă poetică” a volumului, desemnând depărtarea dintre oameni, dintre scriitor și cititor, dintre amanți ca drapel al deșertăciunii literaturii: „depărtarea fuge/ degeaba mergem spre crocodili/ cu barca/ prin capul tău/ nu știm înotă/ dă-ne măcar puterea să deslușim/ ce ne-ai ascuns dăruindu-ne/ ultima dorință/ depărtarea e o barcă cu crocodili”... Alegând ca stemă și cercul vicious, dorește, totuși, oare, pace cititorului și e gata să declare independența micului ținut al Poeziei (și acest al doilea volum al său este subintitulat „poerezii”)... Și am putea adăuga că tot volumul este o cursă a înarmărilor pentru a apăra un „acasă” („locul pe care nimeni/ nu ni l-a promis/ dar totuși îl căutăm”, p.38) în care i se dă, totuși, iubirii ceea ce este al ei, unde imnul ar putea începe cu versurile „cu fiecare carte citită/ descoperi c-ai mai ratat ceva” (p.60). De pildă: „citeai citești vei citi/ până ce-o să ajungi un boșorog/ care n-a devorat toate cărțile nici n-a trăit nimic”... De o însemnătate aparte ar fi și religia acestui ținut. Catehizarea ar avea loc în partea a IV-a a cărții – cartea are cinci părți – „Christopolitan”, ultimele poeme putând fi considerate metapsalmi, poate este și vreun alt fel de „Crez” sau „Tatăl nostru” pe aici, dar rămâne să căutăm cu alt prilej, cât de curând, noi încheind cu citirea poemului „deșert”: „o să-mi iau numele în deșert/ și-l las acolo/ să aibă ce descoperi/ peste vreo mie două de ani/ maimuțele care vom deveni/ căutând cui să se închine” (p.83) Noi, maimuța goală, maimuța poetă... J Maimuța care are mătreață deoarece nu mai știe ce este groovingul!

Mincio Mincev, în premieră la Craiova

Două dintre ultimele concerte ale Filarmonicii „Oltenia” (31 martie și 7 aprilie 2017) ne-au atras atenția în deosebi prin prestația de înalt nivel artistic al soliștilor invitați. Este vorba, în primul rând, de celebrul violonist bulgar Mincio Mincev, un autentic maestru al instrumentului, cu o carieră concertistică internațională de învidiat, într-o apariție, în premieră absolută, la Craiova (cam târzie!). Marele violonist a optat pentru un program cu două concerte, în duo solistic, alături de tânărul violonist Răzvan Stoica, aflat în plină ascensiune pe plan național și internațional. Prima lucrare solistică a constat din Concertul în Re minor pentru două viori, unica lucrare de această factură a lui Johann Sebastian Bach păstrată în forma originală până în zilele noastre (alte duble concerte s-au păstrat în transcripții pentru două pianouri). Dublul bachian, caracterizat de cineva drept „romantismul unei personalități puternice”, în partea lentă (Largo ma non tanto), pune în valoare un „dialog”, o „conversație” a celor două viori (pe „fundalul” orchestrei), reprezintă una dintre cele mai frumoase înfățișări sonore pe care Bach le-a compus în acest gen. Părțile extreme ale lucrării (Vivace; Allegro), sunt pe cât de compacte, pe atât de măiestrit concepute. Mincio Mincev și Răzvan Stoica s-au „duelat” de o manieră ce a conferit fiecăruia în parte și amândurora posibilitatea exprimării sincere, de o claritate și limpezime a sunetului cum rar ne-a fost dat să auzim. Cele două Stradivariusuri, pe care cântă protagoniștii, s-au întrecut în noblețea și puritatea tonului. A doua lucrare solistică a seriei a constat din Simfonia concertantă în Mi bemol major, de Wolfgang Amadeus Mozart, pentru vioară, violă și orchestră. În concepție, dar și în detalii, este de fapt o lucrare clasică a genului. Pe scurt, am pu-

tea spune despre această lucrare că îmbină sonoritățile simfonice cu secțiuni solistice. Se spune că Mozart însuși a preferat să cânte la violă (în detrimentul viorii) datorită tonurilor „plăcut timbrate și pline de savoare”. Ambele instrumente solistice evoluează cu precădere alternativ, repetă fraze întregi sau și le împart; atunci când cântă împreună, o fac în terțe sau sexte. Rareori se „mișcă” liber în secțiuni individuale. Cei doi soliști ai seriei, Răzvan Stoica (vioară) și Mincio Mincev (violă), au abordat acest opus în deplină cunoaștere și aprofundare a textului, conferind desfășurării muzicale cursivitate și consistență expresivă. Interpretarea, în întregul ei, a avut sobrietate și discreție. Dirijorul Ivan Iliev a optat, în partea a doua a seriei, pentru o foarte cunoscută lucrare haydniană, Simfonia nr. 104 în Re major (considerată ultima de acest gen pe care marele simfonist a scris-o), care s-a bucurat în decursul timpului de un foarte mare succes. În climatul de emulație artistică și seriozitate „instaurat” pe scenă de prezența solistică, în prima parte a seriei, a legendarului violonist bulgar, dirijorul Ivan Iliev și-a concentrat atenția, în partea a doua, asupra comunicării eficiente cu ansamblul, imprimându-i încredere în posibilitățile sale tehnico-interpretative. Ca urmare, muzica a început să „curgă” cu naturalețe, fără încărcături inutile, luminată în liniile ei mari ca și în amănunte. Simfonia a sunat de o manieră evasibeethoveniană: prima parte, energică; a doua, lentă constând dintr-un ciclu de variațiuni; a treia (Menuet), cu explicitul accent pe ultimul timp al măsurii de 3 și expresia apropiată de Scherzo; Finalul, temperamental. Pe Mincio Mincev, prietenos în slujirea artei și în atitudinea de pe podium, l-a aplaudat orchestra, publicul, iar prezența sa la Craiova rămâne memorabilă!

În concertul său, dirijorul olandez Theo Wolters la pupitrul Simfonicii craioveană a fost secundat de violoncelista germană Teresa Beldi, o tânără și, realmente, înzestrată instrumentistă, care în deschiderea programului a cântat Concertul în Si minor, op. 104, de Antonín Dvořák, una dintre partiturile complexe ale genului, atât în plan solistic, cât și în cel al orchestrei. Putem spune că este vorba, aici, de o veritabilă simfonie cu violoncel obligat, instrumentul solist fiind integrat în tutti-ul orchestral (cadentele, în înțelesul tradițional, lipsesc). Teresa Beldi, împreună cu Theo Wolters, au imprimat partiturii compozitorului ceh o cursivitate și emoție artistică pe deplin conturată, edificând un discurs încărcat de pasiuni debordante și linii melodice de o deosebită pu-

Mincio Mincev și Răzvan Stoica

ritate, care dau culoare și creează imagini. Unica Simfonie pe care a scris-o César Franck face parte dintre cele mai cunoscute și frecvent cântate lucrări ale compozitorului francez. Muzica simfoniei, influențată de armonia wagneriană, de factura polifonică brahmsiană și de tehnica motivelor caracteristice berlioziano-lisztiană (fără aluzii programatice), de o complexitate a travaliului sonor specifică romantismului târziu, arhitectural bine structurată, oferă dirijorului și orchestrei imense posibilități de a-și evidenția măiestria artistică. În deosebi partea a doua (din cele 3 părți ale simfoniei), Allegretto, îmbină partea lentă cu Scherzo; începe cu harpă și pizzicato-ul instrumentelor cu arcuș (un moment special, cantilena cornului englez);

urmează un feeric scherzo, apoi contraste interesante ce se încheie cu un acord al instrumentelor de suflat și harpei. Părțile extreme ale simfoniei păstrează caracteristicile genului: prima parte, energică; finalul, grandios. Theo Wolters, un bun cunoscător al tainelor unui ansamblu (cu experiență de instrumentist), a conferit discursului muzical coerență expresivă și aplomb, în părțile rezezi, melodicitate și fluență în intervențiile instrumentelor solistice (harpă, corn englez, clarinet, corn, flaut, trombon, fagot, violoncelle, viori). Cert este faptul că orchestra și dirijorul au fost aplaudați cu căldură, oferindu-ne o versiune autentică expresie a celebrei simfonii franckiene.

■ Geo Fabian

harul de a picta icoane pe sticlă

În Săptămâna Patimilor s-a deschis o expoziție de icoane pe sticlă realizate de Cornelia Mândreci și expuse la Galeria Volland a Casei de Cultură „Traian Demetrescu” din Craiova. Cornelia Mândreci este profesoară de limba și literatura română la Liceul „Matei Basarab” din Craiova și continuatoarea a unei îndelungate activități artistice vechi ce-și are începuturile în zona Transilvaniei, în secolul al XVIII-lea, și anume pictarea icoanelor pe sticlă. Frumusețea acestor icoane ne fascinează prin coloritul și frumusețea imaginii, deși acest tip de pictură ne apare, de cele mai multe ori, ca fiind naiv sau ca o compoziție artistică mai puțin elaborată. Răbdătoare în fața paletelor de culori, Cornelia Mândreci deține tehnica de redare a forței autenticității. În icoanele pe care le-a pictat se remarcă farmecul decorativ deosebit și harul mâinii ce cunoaște taina culorilor așa cum, numai iconarii celui mai vechi centru de pictură pe sticlă de la Nicula, o știau. Icoanele sale au fost realizate conform iconografiei ortodoxe și în stil bizantin. Desenul este rea-

lizat în duct continuu, ușor modulat, în funcție de imaginea reprezentată. Coloritul este bine îngrijit printr-o armonie cromatică ce accentuează nota de expresivitate. Notele dominante ale coloritului sunt roșul, brun-auriul, albul și albastrul. Anumite lucrări sunt realizate cu foiță de aur ce înobilează și întregeste

frumusețea imaginii icoanei. Atât icoanele pe lemn, cât și cele pe sticlă sunt realizate ținându-se cont de canoanele de pictură bisericească, într-un spațiu convențional, iconarii, de azi sau de odinioară, remarcându-se prin modul de redare a chipurilor, prin ușoare modificări cromatice ale compoziției sau prin decorarea chenarului cu motive florare sau geometrice, ei neavând permisiunea să intervină în compoziția iconografică stabilită de canoane. Cornelia Mândreci, respectând aceste canoane, intervine cu motive florale în compoziția lucrării și le armonizează într-un echilibru cromatic specific scenei iconografice, tonurile nefiind niciodată stridente. Temele sale favorite sunt „Maica Domnului cu Pruncul”, „Sfântul Gheorghe” și „Sfântul Haralambie”. În icoana „Maica Domnului cu Pruncul” este reprezentată Fecioara Maria ținându-l pe brațul drept pe pruncul Iisus Hristos într-un chenar floral, adesea fundalul fiind realizat din foiță de aur. Purtătorul de biruință, Sfântul Gheorghe, a fost prima sursă de inspirație pentru

realizarea icoanelor pe sticlă. Lucrarea îl reprezintă pe Sfântul Gheorghe călare, ținând în mână o sabie ce străpunge gura balaurului. Icoana „Sfântul Haralambie” este realizată într-o cromatică restrânsă. Sfântul este redat central într-un peisaj citadin cu clădiri. La picioarele acestuia se află un personaj ce întrușipează ciuma iar de-o parte și de alta un grup de oameni și o femeie așezată în genunchi ce își exprimă recunoștința față de sfântul care a biruit boala. Ramele icoanelor Corneliei Mândreci se armonizează, de cele mai multe ori, cu elementele din interiorul picturii, având pe suprafața acestora elemente liniare sau florale. Autoare a mai multor lucrări de specialitate dintre care amintim „Introducere în opera lui Mihail Sadoveanu” (Sitech, 2010) și „Introducere în operele marilor clasici ai literaturii române” (Sitech, 2011), Cornelia Mândreci își dovedește harul artistic în iscusința cu care transpune emoția și experiența dobândită în cuvînt și imagine.

■ Rusalia Crăciunoiu

■ **MARIUS DOBRIN**

despre omenesc, la feminin

Pe Lorca l-am întâlnit mai întâi în câte-un motto la poeziile lui Miron Radu Paraschivescu și, instinctiv, când s-a ridicat cortina la *Nunta însângerată*, văzând decorul fără o arondare precisă de spațiu cultural, mi-am imaginat cum că ar fi putut fi o adaptare la lumea țiganilor. Autorul acelor *Romancero gitano* ar fi găsit aici și acum o instanțiere inedită a unei teme, altfel, universale. De altfel și modul în care, pentru scena petrecerii de nuntă, Andrei Măjeri a ales ca soluție regizorală rostirea la microfon („Să vină mireasa!” – cu reverberații), m-a dus cu gândul la o nuntă țigănească. Ar fi putut fi un proiect coerent, aplicat unei culturi cu multe puncte comune celei de origine.

Andrei Măjeri a creat un spectacol mai degrabă universal, cu o anume coloratură locală. Piesa lui Lorca este astfel interpretată prin prisma mitului, prin temele pe care le focalizează, etern umane.

Parafrazând un titlu de-al lui Matei Vișniec, *Femeia ca un câmp de luptă*, spațiul de joc capătă forma unui teren de tenis pe care doi bărbați joacă un meci, miza fiind dragostea aceleiași fete. Mai mult, totul se joacă sub semnul unui feminin cu toate nuanțele de la alb la negru.

Fileul desparte nu doar doi bărbați ci două familii, atâta vreme cât mama logodnicului nu poate trece peste puternicul resentiment față de aceia din care s-a ivit ucigașul soțului și al primului fiu. Că-și plânge durerea atât de mare e firesc, o face de douăzeci de ani și nici gând să se oprească („N-am să tac niciodată.” – „O sută de ani de-aș trăi și tot despre asta aș vorbi”). Dar, cum se întâmplă adesea, durerea erodează rațiunea și din asta se pot naște monștri. La senina proiecție de viitor a mezinului, ea opune, surprinzător, obsesia ca nici măcar la cimitir să nu se ajungă la vreo tangență cu neamul

Foto: Albert Dobrin

blamat. „Că l-aș dezgropa cu unghiile și singură i-aș zdrobi capul de pereți.”

Mirela Cioabă, într-o spectaculoasă Cienovire pe scena Naționalului, limpezește personajul de la bun început. Este mama care-și face griji de câte ori puiul iese pe ușă, mai ales când o face având asupra sa un cuțit. Este mama care se gândește în ce măsură fiul îi va fi fericit alături de aleasa lui (și cu ștrengărească inocență se interesează de trecutul ei). Este mama care dăruiește tot fiului, care se proiectează pe sine în viitorul acestuia, negociindu-și anvergura de bună. Dar se vedește a fi răpusă de patima resentimentului întreținut atâta timp, riscându-i viața propriului fiu. Replica ei, calchiată după a lui Richard III, este urmată de monstruoasa stărnire a

furtunii: „Du-te după el! Nu! Nu te du! Neamul ăsta omoară repede și bine... Dar nu, aleargă, vin și eu după tine!”

Mirela Cioabă joacă puternic această dublă față, deși supusă unui singur țel, al fericirii copilului. Prin gesturi și prin voce este maternă, cu toată exagerarea într-un sens sau altul. Jocul ei cu Claudiu Mihail este fermecător, evitând a-l pune pe el în postura ridicolă a vreunui răsfăț, păstrându-se în limitele agreabile ale unei mame de băiat. Până la declanșarea nebuniei. Din clipa aceea se rupe totul. Și relația filială dar și vreun sens omenesc. Urmează o cădere. Și într-o rostire mai aproape de patetic, personajul se învelește în faldul vanității al singurătății. La început, îmbrăcată în negru, zâmbea. La sfârșit, rămasă în albul de la

nuntă, devine un monument împietrit al durerii.

Povestea mamei se intersectează cu povestea logodnicei într-un fel neașteptat, dincolo de replicile mai mult sau mai puțin amabile, când fata, asumându-și deschis responsabilitatea, îi spune celei care i-ar fi putut fi soacră: „Și tu ai fi făcut tot așa.” Este aici afirmarea unei subordonări în fața unei forțe mai presus de rațiune. „Fiul tău era tot ceea ce visam, și nu l-am înșelat, dar brațul celuiilalt m-a smuls ca lovitura unui talaz [...] și m-ar fi smuls [...] chiar dac-aș fi fost bătrână și toți fiii fiului tău m-ar fi tras înapoi de păr.”

Această intersecție a celor două destine se simte și pe scenă, în vocile actrițelor. Raluca Păun este o fericită alegere pentru acest rol, într-o viziune de

subliniere a unui destin dat. Logodnicul își vede destinul marcat de atitudinile celor două femei, fără a-l exonera de răspundere. Claudiu Mihail e de urmărit de la chipul și costumația adolescentine ale începutului până la ținuta răvășită și chipul urâțit de patimă în final, după un zburcium mult exteriorizat.

Regizorul scoate bine în evidență scena din viața de familie a lui Leonardo (Alex Calangiu, într-un rol bine tensionat). Femeia, ca o supusă, chiar dacă își joacă și ea șansa (ingenioasă soluția utilizării fierului de călcat), apare într-o densă interpretare a Romaniței Ionescu, picturală ca o efigie în câteva cadre. Ulterior se poate percepe căsnicia acestei femei ca premonitoare pentru logodnică.

Andrei Măjeri și Adina Lazăr reconstruiesc textul piesei pentru a face viabilă viziunea regizorală într-un spectacol ce reformulează mitul în dimensiunile contemporane. Referințele locale sunt împlinite prin detalii de costumație și decor (Irina Chirilă), prin muzică și dans (Katalin Incze și Flavia Giurgiu) și prin reconfigurarea personajelor – metaforă. La Muerte (Monica Ardeleanu) și La Luna (Ștefan Cepoi), înconjuțați de reinventata trupă Los Leñadores (Cosmin Rădescu, Dragoș Măceșanu, Cătălin Miculeasa) devin artiști care spun povestea.

Regizorul echilibrează bine balanța râsu’-plânsu’, apelând și la o tripletă zglobie (Costinela Ungureanu, Corina Druc, Harelcea Nicolau) care o înconjoară pe logodnică și-l susține pe tatăl miresei (Adrian Andone într-un rol condus cu personalitate, din priviri și gesturi discrete, până la feerică ninsoare peste portocali, frumoasă imagine de genul „iarna vrajbei noastre”). Iar Anca Dinu și Gabriela Baciu au câte un rol de catalizator în scenele ce potențează reacțiile mamei și ale soției lui Leonardo.

Sunt multe replici memorabile („Eu nu sunt bărbat care să meargă pe jos / Eu nu sunt femeie care să meargă singură”), sunt rostiri prea dramatizate, e dificilă asumarea naturaleței spaniole chiar și, ori poate mai ales, în patetic. Invocata ariditate a păământului de lângă casa logodnicei este delimitată de frontiera unui fir de apă. O apă cu care interacționează adesea personajele, în finalul câte unei scene. Este aproape un ritual. Doar La Muerte îl traversează cu atenție. Monica Ardeleanu are de dus dificultatea songurilor latino, ritmul fiecărui intermezzo care punctează ideea unei scene și desfășurarea de extaz cu fiori reci în fața tragediei, pentru a fi, în fond, începutul și sfârșitul („oriunde mergi tu, acolo merg și eu”). La feminin.

P.S.

Am simțit nevoia de a reciti Domnișoara Nastasia, de George Mihail Zamfirescu. Pentru o altă abordare pe un subiect similar. Pentru dragostea mea din tîi față de dramaturgia românească din interbelic.

ocheanul întors ochesului înfolds

FAMILIA

Cel mai recent număr al revistei *Familia* – numărul 2 (615) 2017 – ne atrage atenția, nu numai datorită celor două prezențe craiovene, Adela Efrim și Victor Marian Buciu, ci și prin textul lui Lucian-Vasile Szabo, *Incomodul Macedonski*, unde autorul sintetizează câteva aspecte, mai puțin cercetate, referitoare la activitatea de jurnalist de opinie a poetului rondelurilor. La rubrica de Cronică literară, Andreea Pop consemnează despre volumul de versuri al lui Alex Văsieș, *Instalația* (2016), receptat ca reacție a unor scene din trecut, prelucrate nostalgice sub forma unor „filme” electrizante. Tot la această rubrică, Viorel Mureșan surprinde complexitatea stilistică și tematică a volumului de versuri despre *Arta fricii* (2016) de Ioan Es. Pop. În cadrul rubricii Cronică ideilor, Florin Ardelean analizează volumul memorialis-

tic al lui Ioan F. Pop, *Marginalii la o absență* (2014), pe trei paliere interpretative: al unui cotidian sterp, amorf, al anilor copilăriei și al cărților lecturate. Mai reținem textul lui Alexandru Seres despre studiul Martei Petreu, *Generația '27 între Holocaust și Gulag*. Mircea Eliade și Klaus Mann despre generația tânără (2016). La rubrica Proză, regăsim textul *Diavoli fragili* de Radu Găvan, iar la Poezie, texte semnate de Silvia Bitere, Adela Efrim, Lucia Bibarț, Dan Rotaru. (M.D.)

Contemporanul

ideea europeană

Nu mai este o surpriză pentru cititorii revistei *Contemporanul* că număr de număr publicația este tot mai densă, tematica tot mai interesantă, iar articolele de

o mare diversitate. Ediția din martie a.c. are drept temă principală *Despre identitate în preajma Centenarului Marii Uniri (1918-2018)*, redacția (director acad. N. Breban, redactor șef: Aura Christi), precum și autorii propunându-și să restabilească valoarea noțiunilor *identitate, națiune, naționalism, suveranitate* etc., căzute în desuetudine prin abuz în perioada comunistă. Punctul pe i este pus de autorul primului articol, Bogdan Crețu, care cere „relansarea unei discuții... / privitoare la identitatea națională”. Pornind de la redefinirea termenilor, de mare interes este dezbaterile pe marginea cunoscutului *Apel al unor academicieni români*. Atacul împotriva celor care semnaseră *Apelul* și, în fond, la adresa Academiei Române, este explicat de Horia Pătrașcu prin aceea că ea „reprezintă, cum singură se

definește, o instituție a unității și identității naționale”, iar Magda Ursache întrebă retoric: „Să fie apărarea identității etnice, necesitatea națiunii fără rațiune?” Pe o aceeași temă a fost și dezbaterile de la Realitatea TV, unde, alături de academicienii Augustin Buzura, Gheorghe Păun, Eugen Simion și Victor Voicu, acad. Nicolae Breban a pledat „pentru o Românie educată”. La rubrica *Modele*, concitadinul nostru, Marian Victor Buciu, semnează articolul *Mircea Martin și nuanțele radicalismului*, Andrei Marga analizează personalitatea lui Adrian Marino, cel pentru care „termenul de ideolog avea conotație clasică, de exponent al ideilor”, iar la rubrica *Polemos* Adrian Dinu Rachieru readuce în discuție „catastrofa comunismului” și atacurile care (încă) sunt îndreptate împotriva scriitorului Vintilă Horia. Din lipsă de spațiu regretăm că nu mai putem aminti alte articole, dar recomandăm cu căldură acest foarte consistent număr al revistei *Contemporanul*. (Mihaela Albu)

N-aș vrea ca titlul să vă inducă în eroare și să credeți că este vorba despre grandioasa paradă a vedetelor de ambe sexe, o adevărată sărbătoare a modei extravagante și a frumuseții fizice, care are loc anual, într-o seară, când la Hollywood se împart o mulțime de premii Oscar pentru arta cinematografică. Aici este vorba de un alt Oscar.

Oscar Fingal O'Flaherty Wills Wilde (1856-1900) nonconformistul poet, prozator și dramaturg irlandez ilustra tipologia individului cu totul aparte în viața cotidiană, disprețuitor al convențiilor sociale, practicând o atitudine dezinvoltă prin care ostentația și scandalul erau prezente la ordinea zilei. Om de litere, adevărat *arbiter elegantiarum*, înzestrat cu un talent dezorganizatoric, temperament ambițios, estet, îndrăgostit, spirit luminat, iată câteva dintre caracteristicile acestui personaj cărui muzeograful de la Petit Palais din Paris i-au organizat o expoziție extrem de vizitată și apreciată de public.

Elevul de la Magdalen College din Oxford era încă din timpul studiilor o celebritate printre colegi, nu numai pentru vocabularul său dar, și prin statura sa impozantă. Când ai înălțimea de un metru nouăzeci și cinci de centimetri nu poți trece neobservat. O notă distinctivă o dădea și părul său, lung, ondulat, pieptănat cu cărare pe mijloc. La toate acestea se adaugă pasiunea sa pentru cravate și lavalieră, întotdeauna acompaniate la butonieră de o garoafă, o crizantemă sau un crin. De fapt, vă mărturisesc surpriza de a vedea fotografia din epocă, realizată de Napoleon Sarony, aflată la Biblioteca Congresului din Washington, al cărui obiectiv fotografic l-a surprins frontal pe Wilde stând pe un scaun, cu paltonul deschiat, cu guler de blană, având în mână dreaptă un baston și mânușile unui adevărat dandy, iar degetele mâinii stângi la tâmplă, într-o postură de meditație. Pentru un moment am avut impresia că văd un personaj care a trăit alături de noi, imaginea, foarte asemănătoare, a poetului Adrian Păunescu. „Aerul” poetului nostru aducea cu cel al scriitorului irlandez. Manifestarea de la „uzina” de expoziții de la Petit Palais l-a denumit pe Wilde drept „impertinent absolut”, pe cel ce avea să dea la iveală opere literare intrate în patrimoniu cultural, iar dacă am continua comparația nici bardului de la Bărcă nu-i stă rău titulatura. În orice caz, comparația rămâne măgulitoare pentru incendiarul poet român.

Oscar Wilde s-a născut la 16 octombrie 1854 la Dublin, în familia unui faimos medic oftalmolog. Printre pacienții săi de seamă se numărau Regina Victoria a Marii Britanii și Regele Oscar al II-lea al Suediei, care a acceptat chiar să-i fie naș, așa se face că scriitorul posedă un prenume cu prea puțină rezonanță irlandeză. Medicul era un colecționar de antichități grecești și romane, dar, totodată și de amante și de copii adulterini, fără ca soția să își facă prea mari probleme din această pricină. Militantă asiduă pentru cauza națională irlandeză, mama scriitorului, o femeie frumoasă și extrem de cultivată, cu un talent evident spre poezie și strălucite replici, aduna în salonul său familiile cele mai de vază ale Irlandei, laolaltă cu boema irlandeză de calitate. În 1840, energia poetică a acestei

■ FLORIN COLONAȘ

un dandy, numit Oscar

doamne din înalta societate s-a dezlănțuit în toată vâltoarea ei patriotică, publicând sub pseudonimul Speranza. Într-o altă bună zi anunța crearea unei ligi pentru desființarea virtuții. În acest mediu de lux și de boemie artistică, într-o atmosferă elevată și totodată atipică, totul în legătură strânsă cu aforismele materne, Oscar va fi un excelent elev, în special în studierea limbilor clasice, greacă și latină, dar și a limbii franceze, fapt care îi dă posibilitatea obținerii unei burse la Oxford (1874-1878), timp în care va începe să scrie. După ce își termină studiile, cu multă perseverență și meticulozitate caută să fie apreciat în saloanele sus-puse. Pentru a avea succes, își va controla inclusiv timbrul vocal, va fi atent la frazele sale, la dicție, dar și la vestimentație; va purta veste de velur cu galoane, pantaloni eleganți, ciorapi de mătase, pantofi ornați cu un nod de mătase, impunându-se ca un adevărat port-stindard al așa-numitei mișcări estetice engleze. Timp de doi ani (1881-1883) va străbate teritoriul Statelor Unite de la nord la sud și de la est la vest, ținând conferințe extrem de bine primite de către auditori. Numărul lor, o sută patruzeci, reprezintă o ilustrare a succesului de care s-a bucurat pretutindeni. Moștenind de la mama sa ușurința de a formula aforisme și vorbe de spirit chiar când, punând piciorul pe Noul Continent, fiind întrebat de către vameși ce are de declarat, a răspuns cu franchețe: „Nimic în afară de geniu!” Replica a făcut înconjurul presei mondiale și deliciul americanilor care se îmulzeau pentru a-i urmări disertațiile sale despre Renașterea engleză.

Atitudinea de adevărat dandy atrăgea privirile oriunde apărea. Desigur, fotografii care la acel moment începuseră să practice o meserie căutată și, bineînțeles, bănoasă alergau după subiecte vandabile. Oscar Wilde într-un decor încărcat cu o pelerină aruncată pe umeri, cu o pălărie pe cap, cu un costum din velur, era omul care trebuia cu surâsul său încântător, cu acea privire evazivă, rebelă, dar și cu atitudine gânditoare, transportat parcă în altă lume, într-o succesiune neîntreruptă de străzi care de care mai controversate, ofereau un personaj foarte căutat de către cei care doreau să îl immortalizeze pe cartoul fotografic. Gânditor, cititor, dandy, actor misterios, Wilde se transformă neîntrerupt în personajul multiplu sub direcția lui Napoleon Sarony, al cărui studio-foto la New York era cel mai „curtat”. În epocă, acel sistem permitea imprimarea a 4000 de portrete-carte de vizită într-o singură zi. Imaginea sa a fost „trasă” în 85.000 de exemplare prin Societatea Burrow-Giles litografie. Într-un proces în care se puneau problema drepturilor de autor, Sarony va cere și va demonstra că fotografia are statutul opere de artă și se fundamentează cu ajutorul lui Wilde, dreptul de autor și în acest domeniu. Cu prilejul conferințelor va cunoaște și pe viitoarea soție, o prea frumoasă și cultivată doamnă vorbitoare a câtorva limbi, însuflețită luptătoare pentru ideile feministe. Bunul gust al celor doi va face

din locuința lor prin rafinamentul aranjării, o adevărată „casă a frumuseții”, cum va fi ea denumită popular în Londra, unde spiritele cele mai prestigioase se vor duce la recepțiile oferite de Constance. Wilde se va dovedi un tată grijuliu cu cei doi băieți. Succesele sale literare îi vor asigura un trai liniștit. *Portretul lui Dorian Gray* și *Evantaiul doamnei Windermere* îi vor aduce după 1891 gloria. În aceeași perioadă îl va cunoaște pe tânărul poet Alfred Douglas, un aristocrat blond și cu ochi limpezi, cu 16 ani mai tânăr decât Oscar și care va fi numit „Bosie – băiat frumos”. Personajul, frumos ca un înger și ademinator, fusese dat afară de la Oxford pentru rele moravuri. Tânărul își detestă părintele, pe Marchizul de Queensberry, al cărui nume rămâne legat de legile boxului englezesc. Pentru acest om, virilitatea este o virtute cardinală. Pentru Wilde aventura aceasta care l-a îndepărtat de familie se termină prost. Va primi în urma unui proces doi ani de muncă forțată. În închisoare va lucra într-un loc de muncă greu și periculos, *Moara disciplinei*, un fel de roată gigantică din lemn acționată de către gabele deținuților, într-o trudă epuizantă și plină de pericole.

La ieșirea din închisoare pleacă din Anglia. Se stabilește într-un mic sat de lângă Dieppe. Duce o viață liniștită, sub numele de Melmoth, inspirat de personajul principal din romanul omonim scris de unchiul mamei sale, Charles Robert Maturin. Între băile matinale și discuțiile în franceză cu parohul local, va scrie

Balada Închisorii din Reading, o lirică estetizantă străbătută de un cald umanitarism, pentru ca mai târziu să îl întâlnească la Napoli din nou pe Bosie cu care va avea o aventură „sulfuroasă” și fastuoasă, amenințată de Constance și de mama lui Bosie. După acest episod se instalează la Paris unde începe să consume masiv absint. O complicație a unui abces de la o ureche, suferință din reclusiune, îi grăbește sfârșitul. Între cei patru pereți ai unei camere de hotel, împărțându-se în fața unui preot trimis în ultima clipă de către prietenul devotat, jurnalistul și negustorul de artă Robert Ross, pe care îl cunoscuse în 1886, rostește ultimele sale cuvinte, o judecată definitivă asupra decorului agoniei sale: „Ce este această hârtie pictată sau sunt eu?”. În omul distrus spiritual, dandy trăia încă. Dandyismul era a doua sa natură, isteria sa, moștenirea sa, viața sa. Strămoșii săi pe această linie se numeau Casanova, Choderlos de Laclos, George „Beau” Brummel, arbitru englez al bunului gust sau scriitorul cucernic și monden Jules Barbey D'Aureville. Se adaugă principiile sale estetice influențate de John Ruskin și Walter Pater, interesul său pentru pictorii prerafaeliți, pentru care Parisul este un oraș strălucitor al creației, al libertății și al literaturii. Baudelaire scria că dandy trebuie să trăiască și să doarmă în fața unei oglinzi. Acesta era omul pe care poetul Robert Sherard l-a introdus în saloanele pariziene, la polemista Juliette Adam, la Prințesa de Monaco și la Genieve Strauss, fosta soție a compozitorului operii Carmen, Georges Bizet. A urmat apoi schimburile de opinii și replici desfășurate în timp cu Alphonse Daudet, Emile Zola, Marcel Proust, Jose Maria de Heredia, Pierre Louys, Maurice Maeterlinck, Sarah Bernard, pictorii Gyuseppe de Nittis, Edgar Degas, Camille Pissarro, Toulouse-Lautrec.

Celebru pentru romanul său *Portretul lui Dorian Gray* (1890) și pentru modernitatea și perfecțiunea comediei *Importanța de a fi constant* (1895), Wilde este nu numai poet, ci și autor de poezii originale, dar și participant activ la mișcarea estetică. Observator atent al societății, Wilde va triumfa prin comedii sale de moravuri: *Bărbatul ideal* (1894) are în centru afacerea Panama și este urmată un an mai târziu de o piesă care spera să îi plouă cu aur la picioare, *Importanța de a*

fi constant, o farsă sofisticată. În 1891 concepe proiectul ambițios al unei piese, scrise în franceză despre figura biblică a Salomeei, piesă compusă foarte repede, Sarah Bernard acceptând să joace personajul la Londra un an mai târziu. Piesa va fi cenzurată. Va trebui să aștepte până în 1895 când se va juca la Paris. Wilde nu a văzut-o niciodată prezentată. Mallarmé va fi încântat, Maeterlinck o va aprecia drept misterioasă și admirabilă. Nu trebuie uitate lucrările sale privind teoriile sale asupra artei, solid argumentate cu ajutorul eseurilor sale și al întregii opere de ficțiune și chiar întreaga sa existență susținută prin *mișcarea estetică* ce a eliberat arta de toate considerațiile morale. Pasiunea încă din studenție pentru artă, când publică critică de artă, va fi ardentă întreaga-i viață. Activitatea lui critică se concentrează la finalul lui 1890 prin abandonarea cronicilor pentru expoziții în favoarea textelor sub forma unor dialoguri estetice. Patru dintre acestea sunt publicate la câteva zile după editarea celei de-a doua ediții din *Portretul lui Dorian Gray*, romanul care se deschide cu aforisme, sinteza concepției sale de scriitor.

Ultima scriere estetică, *Sufletul omului în socialism* (1895), va fi publicată câteva zile mai târziu după arestarea sa. Wilde reia tezele sale cu o virulență critică remarcabilă asupra proprietății individuale și a concurenței. Îndeplinirea unei munci cu adevărat creative reprezintă singura cale posibilă pentru emanciparea individului. El cheamă la o reformă completă a sistemului economic și social, preluând ideea lui Ruskin conform căreia *arta este expresia bucuriei ce îi revine omului din munca sa*. În același timp cu expoziția de la Petit Palais, la Muzeul Vieții Romantice se desfășura o expoziție cu titlul *Ochiul lui Baudelaire*, unde se propune o substanțială călătorie prin lumea portretelor desenate sau fotografiate de artiști ai epocii, inclusiv a unui autoportret descoperit de curând al autorului *Florilor răului*, înaintea numeroaselor fotografii ale prietenului său Nadar și ale altor artiști de marcă. Acestea nu fac decât să se constituie într-un argument solid împreună cu alte multe expoziții în sprijinul marii manifestări pariziene a lunii noiembrie când Grand Palais găzduiește de două decenii *Paris photo*. Cele două mari personalități ale scrisului, revoluționari fiecare în felul său, dar având și multe caracteristici comune, au adus o notă aparte în tumultoasa viață expozițională a unui oraș de asemenea anvergură cum este Parisul.

ființa națională și lumea globalizată

(Urmare din pag. 2)

Cum a fost posibilă această răsturnare, care au fost oamenii care au influențat cursul istoriei noastre în decursul ultimului secol și cum au făcut-o, împrejurările favorabile sau potrivnice care au marcat-o, se împletesc într-o demonstrație care acreditează Adevărul unei Români parte a unei „Europe a națiunilor”, Adevărul adevărat, pentru că e singurul care ne lasă șansa unui viitor. O carte tonică, care îndeamnă la cunoaștere și responsabilitate, pe care vă invit să o citiți

fiindcă este mai bogată decât poate sugera un comentariu, oricât de avizat sau de amplu, o carte născută dintr-o moralitate profundă cât un ideal:

„Nu poți să-ți ajuți neamul decât servindu-l, așa cum face un bun și rar pedagog: asistând și oferindu-se drept exemplu celui pe care vrea să-l formeze. Iar când îl învață, o face ca să se învețe pe sine, deoarece apropierea de un spirit, act numit și prietenie, este una din formele cele mai emoționante ale trăirii – un spirit ce se dezvoltă și primește, aude și învață să vadă –

ca apoi să memoreze și anume să știe ce e demn de a fi memorat și în ce ordine, ca, în final, să ajungă pe treapta, poate, cea mai înaltă – cea a mărturisirii.”

O istorie dramatică a prezentului este Cartea mărturisirii unui mare scriitor român, fiindcă numai un spirit care concentrează în el sevele durerilor și bucuriilor neamului său poate simți, gândi și spune:

„Un popor, cel în care te naști, ca și viața, poate fi tot atâtea daruri ca și poveri.”

un sfert de veac de la moartea scriitorului Vintilă Horia

Moto: „În Europa ne-am tăiat fereastră”.

La 4 aprilie 2017 s-a împlinit un sfert de veac de la trecerea în lumea celor veșnice a scriitorului Vintilă Horia. La comemorarea sa mi s-a părut potrivit versul de mai sus al lui A.S. Pușkin, deoarece Vintilă Horia a deschis pentru cultura românească, dar și pentru orașul în care s-a născut, Segarcea, o fereastră în cultura universală.

Începutul revenirii sale în România (din nefericire, numai prin cărțile sale) a avut loc în anul 1990. Editura Europa din Craiova publica atunci romanul *Dumnezeu s-a născut în exil*, primul din trilogia exilului. Evenimentul a însemnat un adevărat „cutremur”. Zeci de articole, semnate de critici importanți, au invadat presa de specialitate. Din nefericire, foarte repede, vâlul uitării s-a așternut peste numele scriitorului. În acest context, suplimentul ziarului *Adevărul literar și artistic* din ianuarie 2007 publica un memoriu cu peste o sută de semnături ale unor personalități din lumea culturală, prin care se arăta că „este timpul ca România să recunoască una din valorile care o onorează în cel mai înalt grad și să o repună oficial în drepturi. Este o extrem de necesară reparație de ordin moral, istoric și cul-

tural pentru cei 58 de ani în care Vintilă Horia și-a servit exemplar țara, cu întreaga sa ființă și creație. Reparația morală ce trebuie întreprinsă în cazul lui este și un pas important spre normalizarea unei culturi care trebuie să-și recunoască valorile ce i-au dus faima în Occident și nu numai.”

Noi, locuitorii orașului Segarcea, citind interviul luat scriitorului de către Ion Deaconescu, în care spunea, printre altele, „Cittitorilor din Oltenia le aduc aminte că m-am născut la Segarcea și că în *Viitor petrecut* se află un poem intitulat *Oltenescă*, dedicat exclusiv înțelegerii lor oltenesti”, am inițiat unele măsuri întru cinstirea lui.

Astfel, au fost făcute demersuri ca liceul din localitate să-i poarte numele și astăzi liceul se numește „Liceul Tehnologic Vintilă Horia”, iar an de an, la 18 decembrie, ziua de naștere a scriitorului, au loc ample manifestări de sărbătorire a sa. În fața liceului a fost amplasată o statuie care îl reprezintă, operă a sculptorului Anton Barbu-Panaghia, originar și el din Segarcea.

În cadrul catedrei de literatura română, în orele la dispoziția profesorului, pentru o mai bună cunoaștere a operei scriitorului, s-au inițiat seminarii speciale în care i se discută principalele scrieri.

Evenimentul cel mai important întru cinstirea memoriei lui Vinti-

lă Horia a fost însă cel din decembrie 2015, când s-a sărbătorit centenarul nașterii sale. Era o dimineață frumoasă de iarnă. În holul de la intrarea Casei de Cultură a orașului, iluminat din plin, cu pereții laterali decorați cu imagini din viața și opera scriitorului au sosit oaspeții care participaseră cu o zi înainte la simpozionul organizat la Biblioteca județeană din Craiova. Printre aceștia se aflau în primul rând organizatorii simpozionului, acad. Basarab Nicolescu și scriitorul Cristian Bădiliță; apoi directoarea editurii *Vremea*, doamna Silvia Colfescu, cea care a inițiat seria de autor „Vintilă Horia”, din care a fost adus la Segarcea volumul inedit *Memoriile unui fost Săgetător*; au mai participat Marilena Rotaru, autoarea cărții *Întoarcerea lui Vintilă Horia*, precum și scriitorii Mihaela Albu și Dan Anghelescu, autorii volumului *Eseistica lui Vintilă Horia – deschideri către transdisciplinaritate*. Oaspeții au fost întâmpinați de ing. Nicolae Popa, edilul orașului, iar din partea Bibliotecii orașenești „Mircea Radina” de către dna Alexandra Barbu.

Prezentările și discuțiile s-au purtat, firesc, în jurul vieții și operei lui Vintilă Horia. În continuare, doi absolvenți ai liceului din Segarcea, Ana-Maria Grigore și Sebastian Spanache au prezentat câte un eseu pe marginea

operei scriitorului. Au urmat discuții, întrebări ale celor din sală și răspunsuri ale oaspeților, unii dintre ei, cunoscându-l personal pe autor, povestind întâmplări inedite din viața acestuia. La final, primarul orașului a înmănat domnului academician Basarab Nicolescu Ordinul prin care scriitorul Vintilă Horia a fost numit Cetățean de onoare post mortem al localității Segarcea, diploma urmând să fie înmănată fiicei acestuia, Cristina Horia.

Dar... există și un dar: De unde ne așteptam ca evenimentul să fie consemnat în presă, rezultatul a fost cu totul altul. După puțin timp, la intervenția Institutului pentru Studierea Holocaustului, Consiliul local Segarcea a fost nevoit să retragă titlul acordat scriitorului. Mai mult. Au venit în oraș reprezentanți ai unei televiziuni centrale, supunând la un interogatoriu destul de aspru despre inițiativa de a da liceului din localitate numele scriitorului și de a-i amplasa o statuie. În replică, au fost prezentate documente care atestau că fusese vorba de o confuzie de persoane atunci când a fost condamnat în 1946 de către așa-zisul Tribunal al Poporului.

În urma acestor evenimente, în prezent se ridică întrebarea: Cazul Vintilă Horia se închide sau se deschide? Noi, segărcenii, ținând seama de faptul că printre

ultimele dorințe ale scriitorului a fost aceea de a se întoarce în România și de a-și vizita și locul de naștere, am hotărât: „Cazul Vintilă Horia se deschide”.

Astăzi, când comemorăm un sfert de veac de la moartea scriitorului, ne imaginăm o vizită a sa. L-am invitat să viziteze liceul care-i poartă numele, să vadă statuia ce-l reprezintă – poate singura din țară –, l-am invitat de asemenea să ia parte la un seminar cu tema „Vintilă Horia - poetul”.

Toate acestea sunt, de fapt, puținul dar, oferit însă din suflet, prin care locuitorii orașului Segarcea cinstesc memoria celui care, născut într-o mică localitate din sudul României, a devenit cetățean al lumii, unul dintre marile spirite pe care țara noastră le-a dat culturii universale.

■ Dinică Gheorghe

■ VINTILĂ HORIA

jurnalul unui țăran de la Dunăre

(journal d'un paysan du Danube)

Fragment

1964, Luni 18

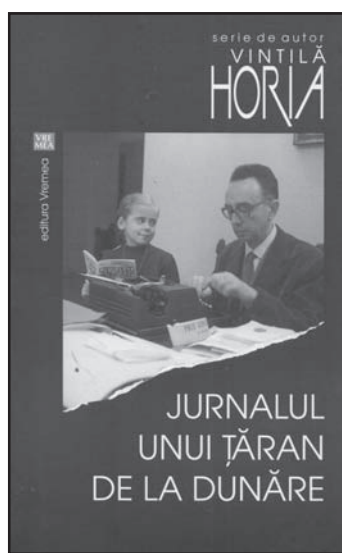
Ființele umane aparținând civilizațiilor tradiționale, cum se spune, se află situate deodată pe o linie antiprogresistă, fără îndoială, dar foarte evoluată cât privește ordinea interioară pe care-o posedă și care, deși le obligă să respingă religiile materialiste, le fac să participe la o bogăție spirituală care-i lipsește în aceeași măsură cetățeanului-frigidier sau tovarășului-sputnik. Este vorba aici de o rasă spirituală, dacă pot spune așa, care acceptă în aparență ordinea asfaltică a ideologiilor, dar continuă să-și practice filosofia și religia, de altfel serios înrudite.

Țăranul român, sau de la Dunăre, este un exemplu în acest sens. /.../ Violență și fragilitate constituie pentru omul tradițional un fel de refren fatalmente legat de aparițiile fals totlitare ale istoriei. Plasat într-un spațiu originar pe care filosoful român Lucian Blaga îl numea matrice stilistică, unde el și-a creat modul lui de viață, dar în același timp și stilul său religios și artistic, țăranul este cu necesitate ostil istoriei, care va avea un sfârșit, a cărui necesitate și a cărui sosire creștinismul le-a confirmat. Dacii, strămoși ai țăranului de la Dunăre credeau în Dumnezeu unic mult înainte de era creștină,

nu se temeau de moarte, concepută ca o recompensă. /.../

În munții de la noi există și azi țărani care se îmbracă la fel ca pe vremea dacilor. Creștinismul lor este esențialmente pur, pentru că religia lor anterioară nu era decât o pregătire și numai elementele de ritual s-au schimbat. /.../ țăranii aceștia știau mult mai mult despre destinul uman și despre moarte decât un doctor în filozofie, prizonier al cunoștințelor sale (pe care Platon le numea opinii științifice) la fel de friabile ca ideologiile și la fel de îndoielnice. /.../

Mi-am petrecut câțiva ani din copilărie în preajma unor asemenea oameni și am revenit an de an în mijlocul lor până la vârsta de douăzeci și patru de ani. Îmi amintesc mai ales de unul dintre ei, al cărui portret l-am schițat în *Dumnezeu s-a născut în exil*. Coboram cu fratele meu și câțiva prieteni din munții Râmnicului Sărat într-o zi din luna august a anului 1933. Era cald și chiar la intrarea într-un sat, ne-am oprit în fața unei case destul de arătoase, adunată la umbra unui imens păr ale cărui fructe parfumate și zemoase acopereau iarba din curte, și i-am cerut găzduire, cum este obiceiul pe la noi, țăranului venit să potolească lătratul câinelui. Ne-a primit în cerdac, un fel de terasă plasată în partea

din față a casei și acoperită cu o prelungire oblică a acoperișului, iar nevasta lui a venit și ea imediat să ne ureze bun-sos și să ne ofere faguri de miere și câte un pahar cu apă rece. Erau îmbrăcați în alb de sus până jos și păreau să se odihnească după muncile grele ale lunii iulie. Capul acestui bărbat, fruntea și privirea lui m-au pus pe gânduri de la primul contact. Ceva insolit mă frapat totodată în felul lui de a vorbi, în tunsorea lui, după moda orășenească, dar soția umbra cu picioarele goale și lipăitul tălpilor ei pe pământul bătătorit și neted al podelei era un fel de acompaniament rustic al conver-

sației noastre. Aveam de-a face prin urmare cu țărani adevărați, nu exista nicio îndoială, dar omul purta pe chip lumina unei alte peceți, căci vorbea cu ușurință despre politică și a trecut repede la literatură. Eram uluit. Mă simțeam ca într-un roman din secolul al XIX-lea și nu eram deloc în largul meu. Dându-și seama de neliniștea mea, ne-a rugat să intrăm în casă și aici mirarea mea n-a mai avut margini, fiindcă o bibliotecă destul de importantă, alcătuită din scânduri îmbinate sumar, ocupa un perete întreg, și o masă, pe care aș fi putut-o numi masă de lucru, spunea limpede cum își petrecea acest om timpul liber. Am crezut că este învățător. Ca și cum mi-ar fi ghicit gândurile, mi-a spus:

– Nu, domnule, nu sunt învățătorul. Sunt fiu de țărani, tot țăran și eu; am făcut studii de agromonomie la facultatea din București, doar ca să înțeleg că locul meu nu este la oraș. Și m-am întors acasă, să lucrez și să-mi continui studiile după cum îmi place mie.

Era chiar abonat la o revistă literară al cărei colaborator aveam să devin eu însumi doi ani mai târziu. Omul acesta nu își renega cu nimic condiția, era chiar, cu modestie, mândru de ea, dar totul în ființa lui respira calmul de neclintit al celui pe care viața universitară nu l-a

contaminat. Era pentru mine modelul românului adevărat și, mai târziu, am visat eu însumi să mă retrag la țară cu soția mea și să muncesc pământul fără să renunț la literatură. Pe vremea când mă aflam în lagărul de concentrare, l-am rugat pe un prieten arhitect să-mi deseneze planul unei case. Îmi plăcea să o privesc și să mă închipui între pereții ei, înconjurat de cărțile mele în timp ce vântul iernii suflă afară mai să smulgă obloanele. Mama a avut și ea același vis și, pentru câțiva ani, a reușit să-l și trăiască în realitate. Ea cel puțin are amintirea reală. Eu nu.

Mă gândesc adeseori la acest țăran ideal. Ce va fi devenit el în colhozul care îl va fi obligat să renunțe la ceea ce reușise să facă cu propriile mâini? Omul acesta, nu încapă umbră de îndoială, cunoscuse fericirea și purta în el urma vizibilă a unei tradiții milenare. Îmi amintesc și de satul lui, cuibărit la umbra perilor, și de perele căzute în iarbă care îmbălsămau aerul cald al verii românești, uscată și sănătoasă, rotundă ca o cupolă deasupra țării săgetătoare. (pp. 53-56)

(trad. Doina Jela)

poeme

Părul artificial

Stai și privești: mistere.
Obiectele, nerostite, nu i se mai adresează hangului de câțiva ani. Într-un fum rece, decorul este din ce în ce mai rece, tavanul, verdele ghiveciului îndreptat spre lumină, mai azuriu și mai albăstrui scapără bucelele hangitei, se poate să știe încă de unde provine acest nume, Sybillenort. Astăzi hangul merge în încălzări cu talpă moale, părul pe-o parte, lanțul de lumină licăre slab, cadrul, mai albăstrui.

Stuf

Stuful se-ntinde peste tot, plutește și-n văzduh, alene. Stuful stă, nu aud nimic, în lumină, continui să vezi coada-calului, împletituri, la stânga, și-un port. Întrebările răsună în stuf, norii deasupra, chipul, respirația este țesută-n cuvântare. Însă cum alunecă în jurul stufului, în jurul țesăturii, nu-i clar. Colbul, fumul, stuful se-nclină, vorbești, se-ntinde până-n dogoritorul aprilie, nu văd nimic.

Dinții nespălați

Dormi, unde nu am dormit eu. Atât de multe mâini pe mâner, pe chiuvetă și pe ceea ce se află dedesubt. O respirație atât de slabă în curând nu vei dormi. Ce ar fi fost permis să fie, ce ar fi trebuit, ce-mi rămâne printre dinți, a ce

miroase. Somnul celor înflăcărați, al celor treziți din somn. Ce e perdea de ploaie, un praf străin și spută, ce intră de dragul zăpezii până în cămașă. Atât de multe mâini pe

masa din bucătărie, la fereastră, niciun pic de somn. Ce-i o grăsime străină pe-un corp de încălzit, pe aragaz, tenebre atât de limpezi, ce ar fi trebuit să doarmă. Astfel alerg prin lapoviță, în ianuarie cu dinții iarăși nespălați, unde nu am dormit eu.

Zăpadă

Te referi la final la pescăruși, la cizme noaptea pe dană, noaptea în zăpadă? Trieste sau Turku, Turku, Trieste – unde sunt fulgii, unde siluetele, unde tălpile noastre, ce bătaioresc?

Te referi la raza de lumină de la margine, la abis, te referi la privire, la largul mării? Nicio zăpadă, zăpadă, excrement, gumă de mestecat, gheață, și niciun pic de zăpadă – ninsoarea, este tot ce mai știu, mâinile sunt albastre, albastru-i și restul.

Praf

Și ce-i praful, te-aș întreba câteodată, când pasul se oprește o-clipă pe terasă-n asfințit, când scutură un covoraș pe balustrada de piatră, cu brațe scurte și chipul schimonosit (praful se află

totuși acolo, și praful ne-nconjoară. O aud, tencuiala, spiniu zgârie, iar undeva în vale latră

câinele), praful nu este păr, când un șoricar s-a liniștit, praful nu este mătreața pielii moarte, când cineva vrea să-și închidă magazinul cu călcâiul, nu este nici frunziș uscat și lut, când nimic nu mai poate fi recunoscut. Ce-i asta, te întreb câteodată, când văd norul de praf, umbra, deasupra sârmelor pentru rufe, a șemineului și apoi alte umbre, pe deasupra antenelor. Praful e-n aer, în aer, iar întrebarea mea, praful în văzduh, pân' se-nnegurează.

Retragere

Funingine, apă te văd desenând, pori în perdeaua de plastic, lumina zilei, miroase a plapumă, a carouri verzi preistorice. Stau agățat de ramuri de castan, pe antebrațul meu

muștele. Sfârșit de august. Dorința de-a juca mini-golf. Copia numărul doi, pe perdeaua de plastic imaginile se despart, te văd umbrind

cerul. În frunziș un adidas, blană, din fotografia de pe comodă privește un bărbat străin.

Feriga se pune în mișcare într-un loc, te văd, cerul se retrage în păr în spatele urechii.

Ochi întunecați

La anumite ore, ochii mi se întunecă, și mă grăbesc să mă întorc în întunericul meu, înainte să apară primele cuvinte: la masa pensiunii la ora trei dimineața, altceva zornăie în gât, apoi cineva stă într-un pat cu gratii, iar ochii săi întunecați se zgâiesc la tavan, în urmă departe. și mai departe, pe la ora patru, ochii se întunecă și mai mult: muștar, crusta din plasa de muște Vineză, lipicioasă, peste țară. În anumite ceasuri, clipe, relicvă: zgâitul telefoanelor, noaptea în fotoliu deoparte, învelit, să vezi cablurile cum sunt băgate, să aștepti, slabit, înainte de apariția primelor cuvinte, acolo, înapoi cu ochii întunecați.

Grăsime de broască

Grăsime de broască, obosită, zgâriată până la margini, sfărâmicioasă, încă neagră, dar încă moderat

așa rățăceau ei, Bert, Berta, Leni, Martha, Walther încă din tinerețe, încălțăminte, proporțional, străluciau, și epuizat

se lipește, nu se lipește, dar pielea e deja curată, fibre frânte, jumătate de strămoș eu, jumătate de om marginal cu unghii negre,

și o jumătate de propoziție pe buze, așadar într-un loc complet nepotrivit, așa netezești tot timpul, ca mine, departe, pielea proporțional palidă,

fragil este tonul, așa netezeai înainte, și uniform, rezonabil de tare, cealaltă jumătate, astfel lași mereu pielea să plece, pe cea vopsită, slabit și

în cele din urmă într-acolo, unde dispare pielea mânjită, nu sunt acolo, sunt stivuit în sipet.

La hotelul Orient

Suntem siluete pudrate, pe pernele din garnitura de primire pe jumătate întunecate, un amestec de catifea neagră. Acestea sunt adevăratele stabilimente, bărbați în maiouri deschid ușa. Sunt doar un client al ochilor/ urechilor: Mai există tușitul? Dar guturaiul? Interogatoriul? „Erau înfometati“, noaptea, în camera alăturată, târziu până la Trei. Suntem siluete triste la masa de lac, o conversație în miez de noapte. Ochii, pe jumătate deschiși. Tâmpile proaspăt rase: Mai există șoaptele? Fumatul? Joacă o liniuță: o punguță de zahăr care te-a însoțit, SANTORA, trasă pe nas în fața oglinzii cu pete de calcar. Oglindirea unui VIITOR ULTIM: mai există înghițitul? și stai acolo ca aromatizat: fierbinte, de soc, și slabit.

Tipi tineri

Ah, peștii aceia tineri, de la masa vecină, cu haine bine călcate, beau bere Panzer și făc schimb de reviste pentru bărbați. Unul răstoarnă sticla de bere la ridicare, apoi șterge, fără încetare, un șezut de plastic cu întregul pachet de servetele de hârtie. Tăieturi scurte și pomadă. Bufet mort. În toaleta băieților, părți frumoase. Un chelbos bătrân, își culege ceva de pe buze. Tip cu Humer. Cu cravată. La patru ace. Tipi tineri. Albastru excitat. În bătaia paletei, Viena Vest, tatu asudați. Fumează mai repede, pește. Fără serviciu. Posibil una până la două sute, în zonele limitrofe, muncitori nerezidenți, septagenar. O rutină în ploaie, pe o fereastră deschisă, etajul superior, abur.

Traducere din limba germană și prezentare de Roxana ILIE

Marcel Beyer, născut pe 23 noiembrie 1965 în Tailfingen, Baden-Württemberg, s-a stabilit în Cologne, unde a lucrat până în 1996 ca redactor al revistei Vergessene Autoren der Moderne (Autorii uitați ai Modernismului), apoi se mută în Dresda. Începând cu 1985, publică eseuri și critică literară în Frankfurter Allgemeine Zeitung, este redactor al revistelor Konzepte (1990-1993) și SPEX (începând cu 1991). Traduce din și în limba engleză din autori precum Max Ernst, E. E. Cummings, William S. Burroughs, Gertrude Stein, Norbert Hummelt, Kurt Schwitters, însă și din limba estonă. Din 1987 până în 1992 participă la un proiect alături de Norbert Hummelt (Postmodern Talking), iar în 1998 la altul împreună cu Katrin Achinger și Matthias Arfmann.

Beneficiază de diverse burse cum ar fi Rolf Dieter Brinkmann Bursary of the City of Cologne, Literarisches Colloquium Berlin (1992) și la Schloß Wiepersdorf (1995). Work on a second book se bucură de sprijinul fundației „Stiftung Niedersachsen“, iar în 1996 este writer-in-residence la University College London, în 1998 la University of Coventry din Warwick.

În Yaoundé, Camerun, ține un seminar pe tema hip-hop-ului pentru rapperii locali, iar în 1999 este lector invitat la Deutsches Literaturinstitut din Leipzig. În iarna 1999-2000 primește o bursă la Deutsches Haus din cadrul New York University.

Concursul Național de Poezie „Constantin Nisipeanu”, ediția a III-a

Concursul Național de Poezie „Constantin Nisipeanu” este organizat de Editura Aius și se adresează celor care nu au publicat până acum un volum de versuri. Manuscrisele vor fi trimise pe adresa Editurii Aius în trei exemplare semnate cu un motto. Fiecare manuscris va fi însoțit de un plic închis ce va purta același motto, iar în plic se vor găsi numele și prenumele concurentului, data de naștere, adresa, numărul de telefon, activitatea literară și premiile obținute la alte concursuri literare.

Manuscrisele vor fi trimise, până la data de 1 decembrie 2017, pe adresa: Editura Aius, str. Pașcani nr. 9, Craiova, Județul Dolj, 200151. Rezultatul concursului se va afișa pe data de 15 ianuarie 2018 pe siteul editurii: www.aius.ro

Din juriul Concursului Național de Poezie „Constantin Nisipeanu” fac parte Nicolae Marinescu – directorul Editurii Aius, Petrișor Militaru – redactor-șef al revistei „Mozaicul” și Maria Dinu – câștigătoarea celei de-a doua ediții a acestui concurs.

■ PETRIȘOR MILITARU

ateliere DADA pentru elevii talentați din Moinești

*Data est tatou.
Tout est dada.*
Tristan Tzara

Începând cu anul 2011, Primăria Moinești în parteneriat cu instituțiile de cultură locale organizează anual, în orașul natal al lui Tristan Tzara, Simpozionul și expoziția muzeală „Tristan Tzara și cultura Dada”, în cadrul căreia se lansează de fiecare dată un nou număr din „Caietele Tristan Tzara”, coordonate de către prof. Vasile Robciuc. Tot atunci se vizionează documentare precum „Alyiah Dada” (regizor și producător Oana Giurgiu, o producție Libra Film România, București), un film vizual în stil dadaist și un omagiu adus inițiatorilor români ai mișcării Dada – Tristan Tzara și Marcel Iancu – și au loc dezbateri la care participă invitații prezenți la simpozion. De altfel, puțini români știu că *Monumentul DADA* de la intrarea în Moinești a devenit un simbol al orașului, dar și al județului Bacău, fiind realizat de sculptorul german de origine română Ingo Glass la sărbătorirea a 100 de ani de la nașterea lui Tristan Tzara.

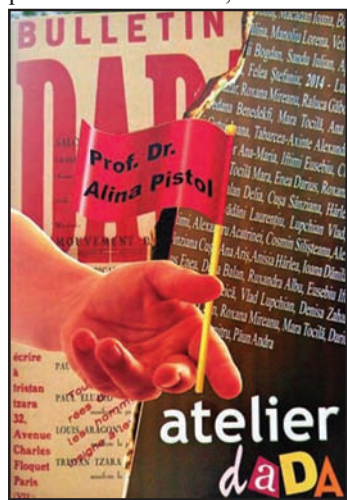
Anul acesta, în perioada 20-22 aprilie, a avut loc cea de-a șasea ediția a simpozionului dedicat mișcării Dada și, cu această ocazie, mi-a atras atenția lansarea volumului de 60 de pagini intitulat *Atelier Dada* (cu o copertă realizată de Viorel Costea), „o carte despre și născută din atelierele de creație în spirit dadaist, organizate între anii 2013-2017, alături de elevi, în contextul Simpozionului «Tristan Tzara și cultura Dada»”, după cum afirmă prof. dr. Alina Pistol, inițiatorea și coordonatoarea acestui proiect didactic creativ remarcabil pentru învățământul românesc preuniversitar. Sunt cuprinse în carte atât poemele create de elevi pe principiul dadaiste, cât și imagini cu spectacolele pe care le-au dat în cadrul aceluiași simpozion sau colaje create de ei cu această ocazie. De pildă, pe 25 aprilie 2013 la Biblioteca Municipală „Ștefan Luchian”, a avut loc *Atelierul Dada – o aventură pentru copii*, în cadrul căruia elevii Școlii Gimnaziale „George Enescu” au susținut un recital de poeme dadaiste creat în manieră proprie, sub coordonarea Alinei Pistol, care a prezentat, de asemenea, un PPT cu tema „Atelier DADA”. Anul acesta, în Sala Multimedia de la Centrul Cultural Lira Moinești, Alina Pistol a prezentat activitatea atelierului Dada din ul-

mii patru ani, dar și un minispectacol de poeme și colaje avangardiste realizat de elevi – *Dada Happening - Viața ca un joc de cărți*.

Cu toate că la rubrica de față, am scris în ultimii doi ani despre simpozioane, colocvii, cărți, expoziții etc. dedicate Centenarului Dada – activități ce, în general, aveau un nivel academic indubitabil, acest tip de activități didactice ce îmbină tehnicile de *creative writing* cu principiile dadaiste (ce includ pălăria, foarfeca și ziarul, spectaculoasa tehnica a colajului, asocierea arbitrară de cuvinte, valorificarea hazardului, nonconformismul, relativizarea sensului etc.) mi se pare o cale regală de a-i face pe elevi să își însușească principiile avangardiste/dadaiste „din interior”, ceea ce face ca disciplina literaturii să fie mult mai incitantă, mai interactivă, mai ludică și imprevizibilă.

Așadar, miza volumului *Atelier Dada* coordonat de Alina Pistol nu este numai aceea de a da mărturie prin cele 30 de texte create de cei 70 de elevi ce au participat la diferitele activități literare și artistice din cadrul workshopului, ci mai ales faptul că poate deveni o idee fecundă și actuală care poate da roade și în alte instituții de învățământ sau de cultură din întreaga țară. Nu mai vorbim că, în afară de mișcarea dada a lui Tzara & Co., se pretează la fel de bine să fie puse în practică (în cadrul unor ateliere de *scriere creatoare* pentru elevi) și alte avataruri ale avangardei istorice, ca futurismul lui Marinetti, suprarealismul lui Breton, lettrismul lui Isidore Isou ș.a.m.d. Cu toate că „Dada est contre le futur. Dada est mort. Dada est idiot. Vive Dada.”

Alina Pistol (coord.), *Atelier Dada*, Prefața de Prof. univ. dr. Ioan Dănilă, Editura Casei Corpului Didactic Bacău, 2016.

Dada Happening - Viața ca un joc de cărți

Ingo Glass - Monumentul DADA